Cẩm nang Hướng Nghiệp

Nguyễn Anh Việt Sưu tầm và biên soạn
Tel: 01683135950

Lời mở đầu

Bạn thân mến,

Mỗi người trong chúng ta đều trải qua những năm tháng ngồi trên ghế nhà trường phổ thông. Khi rời ghế nhà trường, ai cũng phải tính đến việc đi làm để tạo cho mình một cuộc sống tự lập. Tìm một nghề để làm là chuyện không đơn giản: Bạn chọn nghề gì? Liệu bạn có đủ điều kiện theo đuổi nghề đó không? Bạn có yêu nghề đó và mãi mãi gắn bó với nó không? v.v… Những câu hỏi như vậy không dễ trả lời.

Chúng ta đang ở thập niên đầu của thế kỷ XXI. Ngày nay, nghề nghiệp trong xã hội có những chuyển biến nhiều so với những giai đoạn trước đây. Cuộc cách mạng khoa học và công nghệ đang tạo điều kiện để nhân loại tiến từ nền kinh tế công nghiệp sang nền kinh tế tri thức. Đó là nền kinh tế được xây dựng trên cơ sở sản xuất, phân phối và sử dụng tri thức, thông tin, trong đó máy tính và các công nghệ truyền thông, viễn thông là những yếu tố tạo ra lợi thế so sánh của mỗi quốc gia. Nếu con người không chiếm lĩnh được tri thức, không sáng tạo và sử dụng được thông tin trong các ngành sản xuất, dịch vụ thì không thể làm ăn được trong sự cạnh tranh quyết liệt của nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế.

Muốn có một cuộc sống tương lai hạnh phúc, mỗi người chúng ta cần có trong tay ít nhất một nghề và biết được nhiều nghề, có khả năng di chuyển nghề nghiệp, có năng lực tự tạo được việc làm trong bất kỳ hoàn cảnh sống nào. Không chủ động được trong việc chọn nghề, không đủ tri thức, học vấn để theo học nghề v.v…là những điều mà các bạn không nên để xảy ra với mình.

Chuyên trang “Cẩm nang hướng nghiệp” sẽ cung cấp cho bạn một số thông tin cơ bản về công tác hướng nghiệp, những chỉ dẫn cần thiết trong việc lựa chọn nghề nghiệp cho bản thân, giới thiệu những ngành nghề đang được đào tạo tại các cấp học khác nhau v.v…

www.manghuongnghiep.com

Cẩm nang Hướng nghiệp cũng cung cấp những thông tin tuyển sinh của các trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp, trung cấp nghề trong mỗi mùa tuyển sinh, cung cấp các tài liệu hướng dẫn về thủ tục tuyển sinh v.v…nhằm giúp bạn dễ dàng định hướng trong việc chọn trường, chọn ngành học và làm hồ sơ tuyển sinh…

Chúc bạn thành công trong sự nghiệp và cuộc sống!

***"Đ**iểm tựa chủ yếu của quá trình xây dựng một sự nghiệp không phải nằm ở nghề nghiệp hay ở "tam bảo" (thiên thời, địa lợi, nhân hòa). Nó nằm tại cõi sâu trong lòng người lập nghiệp. Cái "cõi sâu" ấy tự mình phải biết khám phá, biết khai phá và biết vận dụng, mới thành công. Nếu bạn chưa tự khám phá được "cõi sâu" đó, hãy tìm đến chuyên viên trắc nghiệm hoặc tư vấn tâm lý để được giúp đỡ."*

(Thông điệp của một tổ chức hướng nghiệp ở Đài Loan)

***"C**họn nghề không nên chỉ căn cứ vào sở thích hay nguyện vọng. Sở thích (dù là thích đến tột đỉnh) cũng chưa hẳn là sở trường đích thực. Mặt khác, nếu có sở thích mà chỉ nuôi dưỡng nó bằng sự đam mê chứ không bằng sự dày công luyện tập và chí thú học hỏi, thì sớm muộn sở thích đó cũng sẽ bị "giã từ"*

(Nguyễn Khắc Viện)

www.manghuongnghiep.com

1.Thế Giời Nghề Nghiệp

Thế giới nghề nghiệp thật phong phú, muôn hình muôn vẻ. Để tồn tại, mọi người sớm muộn ai cũng phải tiếp xúc với nghề. Thế nhưng, nghề nghiệp lại thường hay dấu kín những bí mật của nó. Chỉ khi nào con người thực sự yêu nghề, đi sâu vào nghề, “người với nghề là một”, “ta sống trong nghề, nghề sống trong ta”, ngắm nhìn nghề từ bên trong như ngắm nhìn chính bản thân ta, lúc ấy nghề mới cho thấy vẻ đẹp, tầm sâu và những châh trời cao rộng của nó. Tất cả các nghề, từ nghề dân dã bình thường cho tới nghề đòi hỏi phải có năng lực trí tuệ, thể chất chuyên biệt đều có những nét đẹp, vẻ lãng mạn, sự hấp dẫn riêng, khơi gợi nguồn cảm hứng cho những người say mê, gắn bó với nghề.

Tiếp xúc với thế giới nghề nghiệp, trước hết hãy học cách định hướng trong cái biển nghề nghiệp mênh mông, rồi dần dần đi sâu, cuối cùng chọn được trong đó cái nghề khởi đầu cho con đường lao động sống còn của mình.

Muc Lục

* Khái niệm chung về nghề

* Phân loại nghề

* Công thức nghề

* Sự phù hợp nghề

1.1.Khái niệm chung về nghề

Nghề là một lĩnh vực hoạt động lao động mà trong đó, nhờ được đào tạo, con người có được những tri thức, những kỹ năng để làm ra các loại sản phẩm vật chất hay tinh thần nào đó, đáp ứng được những nhu cầu của xã hội.

Nghề nghiệp trong xã hội không phải là một cái gì cố định, cứng nhắc. Nghề nghiệp cũng giống như một cơ thể sống, có sinh thành, phát triển và tiêu vong. Chẳng hạn, do sự phát triển của kỹ thuật điện tử nên đã hình thành công nghệ điện tử, do sự phát triển vũ bão của kỹ thuật máy tính nên đã hình thành cả một nền công nghệ tin học đồ sộ bao gồm việc thiết kế, chế tạo cả phần cứng, phần mềm và các thiết bị bổ trợ v.v… Công nghệ các hợp chất cao phân tử tách ra từ công nghệ hóa dầu, công nghệ sinh học và các ngành dịch vụ, du lịch tiếp nối ra đời…

www.manghuongnghiep.com

Ở Việt Nam trong những năm gần đây, do sự chuyển biến của nền kinh tế từ cơ chế kế hoạch hóa tập trung sang cơ chế thị trường, nên đã gây ra những biến đổi sâu sắc trong cơ cấu nghề nghiệp của xã hội. Trong cơ chế thị trường, nhất là trong nền kinh tế tri thức tương lai, sức lao động cũng là một thứ hàng hóa. Giá trị của thứ hàng hóa sức lao động này tuỳ thuộc vào trình độ, tay nghề, khả năng về mọi mặt của người lao động. Xã hội đón nhận thứ hàng hóa này như thế nào là do "hàm lượng chất xám" và "chất lượng sức lao động" quyết định. Khái niệm phân công công tác sẽ mất dần trong quá trình vận hành của cơ chế thị trường. Con người phải chủ động chuẩn bị tiềm lực, trau dồi bản lĩnh, nắm vững một nghề, biết nhiều nghề để rồi tự tìm việc làm, tự tạo việc làm…

Khi giúp đỡ thanh niên chọn nghề, một số nhà nghiên cứu thường đặt câu hỏi: "Bạn biết được tên của bao nhiêu nghề?". Nghe hỏi, nhiều bạn trẻ nghĩ rằng mình có thể kể ra nhiều nghề, song khi đặt bút viết thì nhiều bạn không kể được quá 50 nghề.Bạn tưởng như thế đã là nhiều, song nhà nghiên cứu lại nhận xét: Chà, sao biết ít vậy!

Để hiểu vì sao nhà nghiên cứu lại kêu lên như vậy, chúng ta hãy cùng nhau làm sáng rõ 2 khái niệm ***Nghề*** và ***Chuyên môn***.

Nghề là một lĩnh vực hoạt động lao động mà trong đó, nhờ được đào tạo, con người có được những tri thức, những kỹ năng để làm ra các loại sản phẩm vật chất hay tinh thần nào đó, đáp ứng được những nhu cầu của xã hội.

Nghề bao gồm nhiều chuyên môn. Chuyên môn là một lĩnh vực lao động sản xuất hẹp mà ở đó, con người bằng năng lực thể chất và tinh thần của mình làm ra những giá trị vật chất (thực phẩm, lương thực, công cụ lao động…) hoặc giá trị tinh thần (sách báo, phim ảnh, âm nhạc, tranh vẽ…) với tư cách là những phương tiện sinh tồn và phát triển của xã hội.

Trên thế giới hiện nay có trên dưới 2000 nghề với hàng chục nghìn chuyên môn. Ở Liên Xô trước đây, người ta đã thống kê được 15.000 chuyên môn, còn ở nước Mỹ, con số đó lên tới 40.000.

Vì hệ thống nghề nghiệp trong xã hội có số lượng nghề và chuyên môn nhiều như vậy nên người ta gọi hệ thống đó là "Thế giới nghề nghiệp". Nhiều nghề chỉ thấy có ở nước này nhưng lại không thấy ở nước khác. Hơn nữa, các nghề trong xã hội luôn ở trong trạng thái biến động do sự phát triển của khoa học và công nghệ. Nhiều nghề cũ mất đi hoặc thay đổi về nội dung cũng như về phương pháp sản xuất. Nhiều nghề mới xuất hiện rồi phát triển theo hướng đa dạng hóa. Theo

www.manghuongnghiep.com

thống kê gần đây, trên thế giới mỗi năm có tới 500 nghề bị đào thải và khoảng 600 nghề mới xuất hiện. Ở nước ta, mỗi năm ở cả 3 hệ trường (dạy nghề, trung học chuyên ngiệp và cao đẳng - đại học) đào tạo trên dưới 300 nghề bao gồm hàng nghìn chuyên môn khác nhau.

1.2.Phân loại nghề

Muốn nhận thức một cách khoa học về các sự vật và hiện tượng, người ta thường dùng phương pháp phân loại. Ví dụ: phân loại động vật, thực vật, ôtô, máy bay, tên lửa, vệ tinh nhân tạo, các nền văn minh, các loại kiến trúc… Song, khi phân loại nghề nghiệp, các nhà khoa học vấp phải không ít khó khăn vì số lượng nghề và chuyên môn quá lớn, tính chất và nội dung các nghề quá phức tạp.

Có người đề nghị phân loại nghề theo các lĩnh vực sản xuất trong nền kinh tế quốc dân: nông nghiệp, công nghiệp, xây dựng, giao thông, giáo dục, an ninh, quốc phòng… Làm theo cách này, người ta thấy thuận tiện cho việc thống kê các thành tích của từng lĩnh vực, những đóng góp của các ngành vào thu nhập quốc nội (GDP) v.v…, nhưng lại thấy có những bất hợp lý. Chẳng hạn, nghề lái xe xếp vào lĩnh vực nông nghiệp, công nghiệp, giao thông vận tải hay xây dựng? Trên thực tế, các lĩnh vực kể trên đều cần đến phương tiện vận tải là ôtô. Vì vậy, cách phân loại này chỉ sử dụng trong một số công việc nào đó.

Nhà khoa học Líp-man đưa ra một cách phân loại khác, trong đó, có phân biệt nghề sáng tạo và không sáng tạo. Nhiều người không đồng tình bởi cho rằng hình thức lao động nào cũng có thể mang tính sáng tạo. Về vấn đề này, đại văn hào Măc-xim Goóc-ky có một ý kiến rất chí lý rằng, nếu ta yêu thích công việc ta làm thì dù công việc đó có đơn giản đến đâu, nó cũng có thể mang ý nghĩa sáng tạo.

Cũng có nhà khoa học đưa ra cách phân loại nghề theo yêu cầu của nghề đối với người lao động. Với cách phân loại này, các nghề được phân vào 8 lĩnh vực sau đây:

1/ Những nghề thuộc lĩnh vực hành chính

Trong lĩnh vực này, ta gặp những cán bộ, nhân viên văn phòng, đánh máy, lưu trữ, kế toán, kiểm tra, chấm công, soạn thảo công văn… Những nghề này đòi hỏi con người đức tính thận trọng, chu đáo, ngăn nắp, chín chắn, tỉ mỉ. Mọi tác phong và thói quen không hay như cẩu thả, bừa bãi, đại khái, thiếu ngăn nắp, thờ ơ, lãnh đạm… đều không phù hợp với công việc hành chính.

www.manghuongnghiep.com

2/ Những nghề thuộc lĩnh vực tiếp xúc với con người

Ở đây, ta có thể kể đến những nhân viên bán hàng, những thầy thuốc, thầy giáo, những người phục vụ khách sạn, những cán bộ tổ chức v.v… Những người này luôn phải có thái độ ứng xử hòa nhã, chân thành, tế nhị, tinh ý, mềm mỏng, linh hoạt, ân cần, cởi mở…

Thái độ và hành vi đối xử lạnh nhạt, thờ ơ, thiếu thông cảm, thiếu nâng đỡ, vụ lợi v.v… đều xa lại với các công việc nói trên.

3/ Những nghề thợ (công nhân)

Tính chất nội dung lao động của nghề thợ rất đa dạng. Có những người thợ làm việc trong các ngành công nghiệp (thợ dệt, thợ tiện, thợ phay, thợ nguội, thợ chỉnh công cụ …), trong các ngành tiểu thủ công nghiệp (thợ thêu, thợ làm mây tre đan, sơn mài…), trong lĩnh vực dịch vụ (cắt tóc, sửa chữa đồ dùng gia đình…) và rất nhiều loại thợ khác như lái tàu hỏa, ô tô, xe điện, in ấn, xây dựng, khai thác tài nguyên…

Nghề thợ đại diện cho nền sản xuất công nghiệp. Tác phong công nghiệp, tư duy kỹ thuật, trí nhớ, tưởng tượng không gian, khéo tay… là những yếu tố tâm lý cơ bản không thể thiếu được ở người thợ.

Nghề thợ đang có sự chuyển biến về cấu trúc: những nghề lao động chân tay sẽ ngày càng giảm, lao động trí tuệ sẽ tăng lên. Ở những nước công nghiệp hiện nay như Mỹ, Pháp, Anh… số công nhân “cổ trắng” (công nhân trí thức) đã đông hơn công nhân “cổ xanh” (công nhân làm những công việc tay chân nặng nhọc).

4/ Những nghề trong lĩnh vực kỹ thuật

Nghề kỹ thuật rất gần với nghề thợ. Đó là nghề của các kỹ sư thuộc nhiều lĩnh vực sản xuất. nghề kỹ thuật đòi hỏi người lao động lòng say mê với công việc thiết kế và vận hành kỹ thuật, nắm chắc những tri thức khoa học hiện đại, có khả năng tiếp cận với công nghệ mới. Người làm nghề kỹ thuật phải có nhiệt tình và óc sáng tạo trong công việc. Họ còn đóng vai trò tổ chức sản xuất, do đó năng lực tổ chức có vị trí cơ bản.

5/ Những nghề trong lĩnh vực văn học và nghệ thuật

www.manghuongnghiep.com

Văn học, nghệ thuật là một lĩnh vực hoạt động đa dạng mà tính sáng tạo là một đặc trưng nổi bật. Tính không lặp lại, tính độc đáo và riêng biệt trở thành yếu tố tiên quyết trong mỗi sản phẩm thơ văn, âm nhạc, phim ảnh, biểu diễn nghệ thuật… Trong hoạt động văn học và nghệ thuật, ta thấy có rất nhiều gương mặt nhà văn, nhà thơ, nhà soạn nhạc, nhà viết kịch, nhà ảo thuật, các diễn viên điện ảnh, xiếc, ca nhạc, nhà nhiếp ảnh, nhà đạo diễn phim, người trang trí sân khấu và cửa hàng v.v… Yêu cầu chung của nghề nghiệp đối với họ là phải có cảm hứng sáng tác, sự tinh tế và nhạy bén trong cảm thụ cuộc sống, lối sống có cá tính và có văn hóa, gắn bó với cuộc sống lao động của quần chúng. Ngoài ra, người làm công tác văn học, nghệ thuật phải có năng lực diễn đạt tư tưởng và tình cảm, năng lực tác động đến người khác bằng ngôn ngữ, năng lực thâm nhập vào quần chúng.

6/ Những nghề thuộc lĩnh vực nghiên cứu khoa học

Đó là những nghề tìm tòi, phát hiện những quy luật trong đời sống xã hội, trong thế giới tự nhiên cũng như trong tư duy con người. Người làm công tác nghiên cứu khoa học phải say mê tìm kiếm chân lý, luôn luôn học hỏi, tôn trọng sự thật, thái độ thật khách quan trước đối tượng nghiên cứu, người nghiên cứu khoa học phải rèn luyện tư duy logic, tích lũy tri thức, độc lập sáng tạo… Ngoài ra, họ còn phải là con người thực sự khiêm tốn, trung thực, bảo vệ chân lý đến cùng.

7/ Những nghề tiếp xúc với thiên nhiên

Đó là những nghề chăn nuôi gia súc, gia cầm, thuần dưỡng súc vật, nghề trồng trọt, khai thác gỗ, trồng rừng, trồng hoa và cây cảnh… Muốn làm những nghề này, con người phải yêu thích thiên nhiên, say mê với thế giới thực vật và động vật. Mặt khác, họ phải cần cù, chịu đựng khó khăn, thích nghi với hoạt động ngoài trời, thận trọng và tỉ mỉ.

8/ Những nghề có điều kiện lao động đặc biệt

Thuộc lĩnh vực lao động này, ta thấy có những công việc như lái máy bay thí nghiệm, du hành vũ trụ, khai thác tài nghuyên dưới đáy biển, thám hiểm… Những người làm nghề này phải có lòng quả cảm, ý chí kiên định, say mê với tính chất mạo hiểm của công việc, không ngại khó khăn, gian khổ, không ngại hi sinh, thích ứng với cuộc sống không ổn định.

1.3.Công thức nghề là gì?

www.manghuongnghiep.com

Một trong những cách phân loại nghề hợp lý là xây dựng công thức nghề. Những nghề có cùng công thức được xếp vào một loại. Nếu phù hợp với một nghề thì tất nhiên sẽ phù hợp với những nghề cùng loại.

Cách lập công thức nghề như sau:

Người ta nhận thấy rằng nghề nào cũng có 4 dấu hiệu cơ bản là:

- Đối tượng lao động
- Mục đích lao động
- Công cụ lao động
- Điều kiện lao động

1/ Đối tượng lao động

Đối tượng lao động là hệ thống những thuộc tính, những mối quan hệ qua lại của các sự vật, các hiện tượng, các quá trình mà ở cương vị lao động nhất định, con người phải vận dụng chúng.

Ví dụ: đối tượng lao động của người làm nghề trồng trọt là những cây trồng cùng những điều kiện sinh sống và phát triển của chúng như đất đai, cỏ dại, đặc điểm khí hậu, thời tiết, tác dụng của thuốc trừ sâu các loại… Những thuộc tính của cây trồng, của môi trường phát triển rất đa dạng và phức tạp: sức phát triển của mầm, phương thức diệt cỏ dại, khả năng thích ứng của cây đối với cách thức chăm sóc, với thời tiết thay đổi.

Căn cứ vào đối tượng lao động, người ta chia các nghề ra thành 5 kiểu. Đó là:

- Nghề "*Người tiếp xúc với thiên nhiên*" (trồng trọt, chăn nuôi, thú y, bảo vệ rừng…). Kiểu nghề này được ký hiệu là **Nt.**

- Nghề "*Người tiếp xúc với kỹ thuật*" (các loại thợ nề, thợ tiện, thợ nguội, lắp ráp máy truyền hình và máy tính, thợ sửa chữa công cụ…). Kiểu nghề này được ký hiệu là **Nk.**

- Nghề "*Người tiếp xúc với người*" (nhân viên bán hàng, nhân viên phục vụ khách sạn, thầy thuốc, thầy giáo, thẩm phán v.v…). Kiểu nghề này được ký hiệu là **N2**.

www.manghuongnghiep.com

- Nghề "*Người tiếp xúc với các dấu hiệu*" (thư ký đánh máy, chế bản vi tính, ghi tốc ký, sắp chữ in, lập trình máy tính…). Kiểu nghề này được ký hiệu là **Nd**.

- Nghề "*Người tiếp xúc với nghệ thuật*" (họa sĩ, nhà soạn nhạc, thợ trang trí, thợ sơn…). Kiểu nghề này được ký hiệu là **Nn**.

2/ Mục đích lao động

Mục đích lao động là kết quả mà xã hội đòi hỏi, trông đợi ở người lao động. Mục đích cuối cùng của lao động trong nghề phải trả lời được câu hỏi: "Làm được gì?". Ví dụ: mục đích của người dạy học là mang lại kiến thức, học vấn cho con người, giúp cho con người hình thành một số phẩm chất nhân cách. Mục đích của thầy thuốc là làm cho người bệnh trở thành người khỏe mạnh, giúp cho con người bảo vệ và phát triển sức khỏe, thể lực trong đời sống hàng ngày.

Căn cứ vào mục đích lao động, người ta chia các nghề thành 3 dạng sau đây:

- *Nghề có mục đích nhận thức đối tượng* (thanh tra chuyên môn, điều tra vụ án, kiểm tra kho hàng, kiểm kê tài sản…). Dạng nghề này được ký hiệu là **N**.

- *Nghề có mục đích biến đổi đối tượng* (dạy học, chữa bệnh, sản xuất công nghiệp, nông nghiệp, thủ công nghiệp…). Dạng nghề này được ký hiệu là **B.**

- Nghề có mục đích tìm tòi, phát hiện, khám phá những cái mới (nghiên cứu khoa học, sáng tác văn học nghệ thuật, tạo giống mới, thiết kế thời trang…). Dạng nghềnày được ký hiệu là **T**.

3/ Công cụ lao động

Công cụ lao động bao gồm các thiết bị kỹ thuật, các dụng cụ gia công, các phương tiện làm tăng năng lực nhận thức của con người về các đặc điểm của đối tượng lao động, làm tăng sự tác động của con người đến đối tượng đó. Những máy móc để biến đổi năng lượng, xử lý thông tin, đo lường chất lượng sản phẩm, những công thức và quy tắc tính toán cũng được coi là công cụ lao động.

Ví dụ: Cần cẩu là công cụ lao động, là "cánh tay kéo dài" của thợ lái máy xúc đất và mang chuyển hàng hóa từ vị trí này sang vị trí khác. Xe vận tải là công cụ lao động của những người chuyên chở hàng hóa, làm tăng sức mang vác của họ có khi đến hàng nghìn, hàng vạn lần.

www.manghuongnghiep.com

Căn cứ vào công cụ lao động, người ta chia các nghề thành 4 loại sau đây:

- *Nghề với những hình thức lao động chân tay* (khuân vác, khơi thông cống rãnh, lắp đặt ống nước, quét rác…). Loại nghề này được ký hiệu là **Lt.**

- *Nghề với những công việc bên máy* (tiện, phay, xây dựng, lái xe…). Loại nghề này được ký hiệu là **Lm1.**

- *Nghề làm việc bên máy tự động* (làm việc ở bàn điều khiển, các loại máy thêu, máy dệt, máy in hoa trên vải, tiện hoặc phay các chi tiết theo chương trình máy tính…). Loại nghề này được ký hiệu là **Lm2**.

- *Nghề lao động bằng những công cụ đặc biệt như ngôn ngữ, cử chỉ* (dạy học, làm thơ, múa hát, nghiên cứu lý luận…). Loại nghề này được ký hiệu là **Lđ.**

4/ Điều kiện lao động

Điều kiện lao động ở đây được hiểu là những đặc điểm của môi trường làm việc. Căn cứ vào điều kiện lao động, người ta chia các nghề thành 4 nhóm sau đây:

- *Nghề cần phải tính đến môi trường đạo đức, chính trị là chủ yếu* (xử án, chữa bệnh, dạy học, quản giáo tội phạm…). Nhóm nghề này đượcký hiệu là **Đ**.

- *Nghề được tiến hành trong không gian sinh hoạt bình thường* (kế toán, đánh máy, trực điện thoại, lưu trữ tài liệu, thợ may…). Nhóm nghề này được ký hiệu là **Ks.**

- *Nghề làm trong khoảng không gian khoáng đạt, gần gũi với thiên nhiên* (chăn gia súc, súc vật trên đồng cỏ, trồng rừng, bảo vệ rừng, trồng hoa…). Nhóm nghề này được ký hiệu là **Kk**

- *Nghề được tiến hành trong điều kiện đặc biệt* (du hành vũ trụ, thám hiểm đáy biển, lái máy bay thí nghiệm, xây dựng dưới nước…). Nhóm nghề này được ký hiệu là **Kđ.**

Tổ hợp các dấu hiệu Kiểu, Dạng, Loại, Nhóm của một nghề cho ta công thức của nghề đó.

Ví dụ:

- Công thức của nghề dạy học là: **N2BLđĐ**

www.manghuongnghiep.com

- Công thức của nghề lái xe là: **NkBLm1Kk**

Thật ra công thức nghề cũng chỉ bảo đảm mức độ tượng đối chính xác về các dấu hiệu nói trên. Hiện nay, việc phân loại nghề theo công thức nghề là một bước tiến mới trong quá trình nhận thức thế giới nghề nghiệp. Đến đây ta thấy rằng, có một số nghề chung nhau công thức. Do vậy, nếu không chọn được một nghề nào đó, ta có thể chọn cho mình một nghề khác có cùng công thức. Cũng có những nghề khác nhau nhiều hoặc ít về công thức nghề. Một người sẽ rất khó chuyển từ nghề này sang nghề khác mà giữa hai nghề ấy có sự khác biệt quá lớn trong công thức nghề.

1.4.Sự phù hợp nghề

Để có sự thành đạt trong nghề, con người phải chọn cho mình một nghề phù hợp. Trong xã hội ngày nay, số lượng nghề ngày càng tăng, con người không dễ dàng gì lựa chọn cho mìnhmột nghề giữa hàng trăm nghề khác nhau.

Đề cập tới việc chọn được nghề phù hợp, trước hết ta phải làm rõ khái niệm phù hợp nghề. Sự phù hợp nghề được xem là sự hòa hợp, sự ăn khớp, sự tương xứng trong cặp “Con người - Nghề nghiệp”, mà cụ thể hơn, là sự tương ứng giữa những phẩm chất, đặc điểm tâm - sinh lý của con người với những yêu cầu cụ thể của công việc trong nghề đối với người lao động. Nói như vậy ta sẽ thấy ngay rằng, sự phù hợp nghề có nhiều mức độ.

Thông thường, người ta chia thành 4 mức độ sau đây:

1/ Không phù hợp:

Sự không phù hợp có nhiều nguyên nhân như trạng thái sức khỏe, thiếu năng lực chuyên môn hoặc bị dị tật. Ví dụ muốn đi vào nghề hội họa, lái xe, nhuộm vải, sáng tạo “mốt” quần áo thì tối kỵ bệnh mù màu (không phân biệt màu xanh với màu đỏ). Muốn theo nghề thợ lặn, đi tàu biển hoặc lái máy bay thì nhất thiết không được mắc bệnh tim mạch, bệnh đường hô hấp…

2/ Phù hợp một phần:

Ở mức độ này, nhiều phẩm chất, nhiều đặc điểm tâm - sinh lý của người lao động không đáp ứng được hết những yêu cầu do nghề đặt ra. Nếu chỉ phù hợp một phần thì con người rất khó trở thành một chuyên gia giỏi trong nghề.

www.manghuongnghiep.com

3/ Phù hợp phần lớn:

Trong trường hợp này, những phẩm chất cá nhân đáp ứng được hầu hết các yêu cầu cơ bản của nghề hoặc của nhóm nghề. Mức độ phù hợp phần lớn thường thể hiện rất rõ ở hứng thú với công việc của nghề, ham thích và có năng lực giải quyết nhiều hoạt động kỹ thuật trong nghề. Có được sự phù hợp phần lớn này, con người sẽ thuận lợi trong phấn đấu trở thành người lao động có tay nghề cao hoặc dễ có được những thăng tiến nghề nghiệp so với những người ít phù hợp với nghề hơn.

4/ Phù hợp hoàn toàn:

Đạt tới mức độ này, ta thấy con người đáp ứng được tất cả những yêu cầu cơ bản do nghề đặt ra. Trong hoạt động nghề nghiệp, người lao động có năng suất cao, thể hiện rõ xu hướng hoạt động và lý tưởng nghề nghiệp.

2.Những lưu ý khi chọn nghề

Để chọn được nghề một cách đúng đắn, có cơ sở khoa học và thực tế, chúng ta cần phải quan tâm lưu ý các vấn đề đặt ra sau đây:

- **Những yêu cầu của nghề**
- **Sự phù hợp nghề**
- **Nguyên nhân dẫn đến sai lầm khi chọn nghề**
- **Ba câu hỏi đặt ra trước khi chọn nghề**
- **Hứng thú học tập & Hứng thú nghề nghiệp**
- **Năng lực nghề nghiệp**
- **Đạo đức & lương tâm nghề nghiệp**
- **Lý tưởng nghề nghiệp**
- **Động cơ chọn nghề**

2.1.Những yêu cầu của nghề

Nghề trong xã hội hết sức đa dạng và những yêu cầu của nghề đặt ra cho người lao động cũng hết sức khác nhau. Ngoài những yêu cầu chung nhất là lòng yêu nghề, ý thức trách nhiệm, lương tâm nghề nghiệp… còn cần quan tâm tránh những khuyết tật của cơ thể. Hầu như các "thiếu sót" đó không hại gì đến sức khỏe, nhưng chúng lại không cho phép ta làm nghề này hay

www.manghuongnghiep.com

nghề khác. Ví dụ, với nghề thêu thủ công, chỉ cần hay ra mồ hôi ở lòng bàn tay là các bạn không thể làm tốt công việc kỹ thuật của nghề đó, mặc dù mồ hôi tay không làm cho bạn suy giảm thể lực. Nghề đòi hỏi đứng bên máy không cho phép tuyển người mắc tật bàn chân bẹt (sự tiếp xúc của bàn chân đối với mặt đất quá lớn).

Có những nghề nhìn hình thức bề ngoài thì giống nhau, nhưng những yêu cầu để lao động thuận tiện với người lao động lại khác nhau. Ví dụ như công việc của người lái xe vận tải và người lái xe cần trục, cả hai đều cùng ngồi sau tay lái, điều khiển tốc độ xe luôn thay đổi và đòi hỏi người lao động không được mắc chứng mù màu, chứng ngủ gật, lại phải có phản ứng nhanh. Nhưng đối với lái xe cần trục, do xe cần trục khi nâng chuyển một khối lượng hàng lớn nên không được đỗ ở nơi có mặt phẳng nghiêng quá 3 độ vì nó rất dễ bị lật xe, người lái xe cần trục phải có năng lực bằng mắt để đánh giá độ nghiêng của mặt đất nơi đỗ xe thật chính xác và phải cảm nhận được tốc độ và hướng gió bằng da của mình, vì khi quay cần trục đang móc hàng phải tính đến tốc độ và hướng của gió. Chỉ với người có năng lực như vậy mới hạn chế được tai nạn khi cẩu một vật nặng.

Nghề nào cũng yêu cầu người lao động phải chú ý vào công việc. Có nghề đòi hỏi người lao động phải tập trung sự chú ý vào một đối tượng (quan sát màn hình của máy vi tính…), nhưng có nghề cần ở người lao động sự phân phối chú ý đến nhiều đối tượng trong cùng một lúc (dạy học, huấn luyện phi công, điều độ ở ga…). Lại có nghề cần đến sự di chuyển chú ý, tức là nhanh chóng chuyển chú ý từ đối tượng này sang đối tượng khác (lái xe, lái tàu, phiên dịch…).

Nghề nào cũng yêu cầu con người có thể lực tốt, dẻo dai trong công việc. Song có nghề cần đến sự dẻo dai về cơ bắp, có nghề lại đòi hỏi sự dẻo dai của hệ thần kinh. Người công nhân bốc vác ở bến cảng phải liên tục bê vác nặng hay lái xe chuyển hàng nhiều giờ liên tục. Còn người nghiên cứu khoa học có khi phải đọc liền 10 giờ một ngày ở thư viện, hơn nữa việc đó thường kéo dài hàng tháng. Cả hai đều cần sức khỏe tốt, dẻo dai, nhưng một bên dùng cơ bắp, bên kia dùng trí óc.

☞ Vậy, khi chọn nghề mỗi người chúng ta phải biết nghề có yêu cầu như thế nào đối với người lao động. Không có đủ những phẩm chất tâm lý và sinh lý để đáp ứng yêu cầu của một nghề cụ thể thì đừng chọn nghề đó. Ví dụ: Người phản ứng chậm chạp không nên vào nghề lái xe, người tính quá hiếu động, không nên chọn nghề điều độ thông tin giao thông, điện lực, qua hệ thống mạng màn hình…

www.manghuongnghiep.com

2.2.Sự phù hợp nghề

Một người được coi là phù hợp với một nghề nào đấy nếu họ có những phẩm chất, đặc điểm tâm lý và sinh lý đáp ứng những yêu cầu cụ thể mà nghề đó đòi hỏi ở người lao động. Có ba mức độ đối với một nghề: phù hợp hoàn toàn, phù hợp mức độ, không phù hợp.

Người ta chỉ cần làm một loạt những biện pháp nhằm đối chiếu những đặc điểm tâm, sinh lý của con người với hệ thống các yêu cầu do nghề đặt ra mà kết luận về mức độ phù hợp nghề của người đó.

Sự phù hợp nghề thường thể hiện ở ba dấu hiệu:

- Bảo đảm tốc độ làm việc, tức là bảo đảm được yêu cầu về số lượng công việc theo định mức lao động. Người ta có thể đo, đếm được các động tác lao động để kết luận về sự phù hợp nghề.

Ví dụ:

+ Người hái chè mỗi ngày phải thực hiện khoảng 500.000 đến 600.000 vận động của ngón tay thì mới hái được lượng lá chè theo quy định.

+ Người thợ dệt "nửa tự động hóa" phải đi "tua" mỗi ngày khoảng 6 km mới bảo đảm các máy chạy đều, kịp thời điều chỉnh máy và sửa chữa những hỏng hóc nhỏ.

- Bảo đảm độ chính xác của công việc.

Đây là yêu cầu về chất lượng sản phẩm. Người lao động phải làm ra mặt hàng đúng quy cách, không có số lượng phế phẩm quá con số cho phép, không để công cụ lao động bị hư hỏng v.v…

- Không bị công việc nghề nghiệp gây nên những độc hại cho cơ thể.

Ví dụ:làm việc ở nhà máy sơn thì không bị dị ứng sơn, làm công việc của thợ hàn mà không bị hỏng mắt, không vì lên lớp giảng nhiều lần mà bị viêm họng hoặc viêm phổi v.v…

Cũng cần nói thêm rằng, có rất nhiều trường hợp người ta thấy không phù hợp với nghề, nhưng nếu yêu thích nghề mà quyết tâm rèn luyện thì sự phù hợp lại có thể được tạo ra. Tất nhiên có những chứng tật ngay từ đầu đã khẳng định về sự không phù hợp mà ta phải tuân thủ.

www.manghuongnghiep.com

Chẳng hạn, những bạn mắc chứng say xăng thì không được theo đuổi nghề lái xe, ai có chứng thấy máu mủ đã bị ngất thì tránh chọn nghề thầy thuốc, bị tật nói ngọng thì nên tránh nghề dạy học.

2.3.Nguyên nhân dẫn đến sai lầm khi chọn nghề

Có hai loại nguyên nhân dẫn đến việc chọn nghề không tính đến những dấu hiệu của sự phù hợp. Loại nguyên nhân thứ nhất thuộc "thái độ không đúng", còn loại nguyên nhân thứ hai do thiếu hiểu biết về các nghề. Dưới đây là một số nguyên nhân đó:

1. Cho rằng nghề thợ thấp kém hơn kỹ sư, giáo viên THCS thua kép giáo viên THPT… Thực ra mỗi nghề (hay đúng hơn là mỗi chuyên môn đó) có những bậc thang tay nghề của nó. Ví dụ, công nhân cơ khí có 7 bậc tay nghề. Người công nhân được đào tạo theo chương trình riêng, họ có vai trò quan trọng riêng trong các nhà máy, xí nghiệp. Một số bạn đã coi nhẹ công việc của người thợ, của thầy giáo cấp I, của cô y tá, chỉ coi trọng công việc kỹ thuật, của thầy giáo dạy ở bậc trung học hoặc đại học, của bác sĩ… Chính vì thế mà chỉ định hướng vào những nghề có sự đào tạo bậc đại học.

2. Thành kiến với một số nghề trong xã hội, chẳng hạn, coi lao động chân tay là nghề thấp hèn, chê nhiều công việc dịch vụ là không "thanh lịch", v.v… Thường thường, những bạn này không thấy hết ý nghĩa của yếu tố lao động nghề nghiệp, đóng góp của nghề với xã hội. Đã là nghề được xã hội thừa nhận thì không thể nói đến sự cao sang hay thấp hèn được.

3. Dựa dẫm vào ý kiến người khác, không độc lập việc quyết định chọn nghề. Vì thế đã có nhiều bạn chọn nghề theo ý muốn của cha mẹ, theo ý thích của người lớn, theo lời rủ rê của bạn bè. Cách chọn nghề này đã dẫn đến nhiều trường hợp chán nghề vì không phù hợp.

4. Bị hấp dẫn bởi vẻ ngoài của nghề, thiếu hiểu biết nội dung lao động của nghề đó. Ví dụ, như với các nghề diễn viên điện ảnh, dẫn chương trình, người mẫu thời trang… rất hấp dẫn với các bạn trẻ, nhưng để thạo nghề thì phải rèn luyện gian khổ, vì vậy cũng dễ gây chọn nghề nhầm lẫn đối với ai chỉ thích vẻ hào hoa bề nổi của nghề đó. Hoặc nhiều bạn thích đi đây đi đó nên chọn nghề thăm dò địa chất, khi vào nghề, thấy công việc của mình gắn với rừng núi, quanh năm phải tiến hành công việc khảo sát, ít có dịp tiếp xúc với cuộc sống thành thị, thiếu điều kiện để giao lưu văn hóa và khoa học, do đó tỏ ra chán nghề. Có người chỉ tin vào quảng cáo của các cơ sở đào tạo mà chọn nghề vào học cũng sẽ dễ chán trường, chán nghề.

www.manghuongnghiep.com

5. Cho rằng đạt thành tích cao trong việc học tập một môn văn hóa nào đó là làm được nghề cần đến tri thức của môn đó. Ví dụ, có người học giỏi môn văn đã chọn nghề làm phóng viên báo chí. Đúng là nghề này cần đến người viết văn hay, diễn đạt tư tưởng rành mạch. Song, nếu không nhanh nhẹn, tháo vát, năng động, dám xông xáo… thì không thể theo đuổi nghề này được. Sai lầm ở đây là do không thấy rằng năng lực đối với môn học chỉ là điều kiện cần, chứ chưa là điều kiện đủ để theo đuổi nghề mình thích.

6. Có quan niệm "tĩnh" về tính chất, nội dung lao động nghề nghiệp trong các lĩnh vực sản xuất, quên mất những tác động mạnh mẽ của cách mạng khoa học công nghệ ngày nay. Vì vậy, có bạn cho rằng học xong cấp I là đủ kiến thức để xin vào học nghề tại các trường dạy nghề. Có bạn lại nghĩ, với vốn liếng lớp 12, mình học ở trường nghề nào mà chẳng được. Thực ra, nghề nghiệp luôn thay đổi nội dung, phương pháp, tính chất lao động của nó. Người lao động không luôn luôn học hỏi, trau dồi năng lực thì khó có thể đáp ứng với yêu cầu về năng suất và hiệu quả lao động.

7. Không đánh giá đúng năng lực lao động của bản thân nên lúng túng trong khi chọn nghề. Do đó, có hai tình trạng thường gặp: hoặc đánh giá quá cao năng lực của mình, hoặc đánh giá không đúng mức và không tin vào bản thân. Cả hai trường hợp đều dẫn đến hậu quả không hay: Nếu đánh giá quá cao khi vào nghề sẽ vấp phải tình trạng chủ quan ban đầu, thất vọng lúc cuối. Còn nếu đánh giá quá thấp, chúng ta sẽ không dám chọn những nghề mà đáng ra là nên chọn. Có trường hợp ngộ nhận mình có năng khiếu về nghề hấp dẫn, thời thượng mà chọn nghề, khi vào nghề gặp thất bại sẽ chán nản.

8. Thiếu sự hiểu biết về thể lực và sức khỏe của bản thân, lại không có đầy đủ thông tin về những chống chỉ định y học trong các nghề. Điều này cũng rất dễ gây nên những tác hại lớn: người yếu tim lại chọn nghề nuôi dạy trẻ, người hay viêm họng và phổi lại định hướng vào nghề dạy học, người có bệnh ngoài da lại đi vào nghề "dầu mỡ", v.v…

2.4.Ba câu hỏi đặt ra trước khi chọn nghề

Chúng ta phải cân nhắc trước khi quyết định chọn cho mình một nghề. Vì vậy, có ba câu hỏi mà bạn trẻ nào cũng cần phải trả lời trước khi quyết định chọn nghề này hay nghề khác.

1. "Tôi thích nghề gì?"

Câu này nên trả lời trước tiên. Muốn làm nghề gì, trước hết bản thân ta có thích nó hay không, tức là có thực sự hứng thú với nó không. Nếu không thích thì đừng chọn. Đó là nguyên

www.manghuongnghiep.com

tắc. Chúng ta không thể thay đổi nghề dễ như thay đổi cái áo được. Hơn nữa, ta không dễ gì đến với nghề khác theo sở thích của bản thân mình ngay sau khi ta chán cái nghề đã chọn…

Chỉ khi nào thích nghề của mình thì cuộc sống riêng mới thanh thoát. Chúng ta mới gắn bó với công việc, với đồng nghiệp, với nơi làm việc.

2. "Tôi làm được nghề gì?"

Để trả lời câu này, phải tự kiểm tra năng lực của mình. Năng suất lao động của chúng ta có cao hay không là do năng lực của chúng ta đạt trình độ nào.

Các bạn nên nhớ rằng, có những nghề bạn thích nhưng lại không làm được (thiếu năng lực tương ứng). Song cũng có nghề bạn làm được nhưng lại không thích nó. Vì thế sau khi câu hỏi thứ hai được giải đáp, ta lại phải đối chiếu xem nó có thống nhất với câu hỏi thứ nhất hay không.

3. "Tôi cần làm nghề gì?"

Có những nghề được các bạn thích, các bạn lại có năng lực đối với chúng, song những nghề đó lại không nằm trong kế hoạch phát triển thì cũng không thể chọn được. Vì vậy, để trả lời câu hỏi này, ta phải căn cứ vào kế hoạch sản xuất của địa phương, kế hoạch phát triển ngành nghề ở địa bàn tỉnh, huyện, kế hoạch tuyển sinh của các trường đại , cao đẳng và trường nghề, khả năng tìm được việc làm khi học xong nghề. Cần biết định hướng vào những nghề cần và có điều kiện phát triển, điều chỉnh hứng thú vào những nghề đó và tự rèn luyện để có năng lực đối với chúng. Ngày nay lại phải chọn nghề sao cho dễ chuyển nghề khi tình thế bắt buộc.

Ba câu hỏi trên cần được mỗi người giải đáp trong sự cân nhắc đồng thời. Như vậy, việc chọn nghề sẽ vừa đáp ứng được yêu cầu nhân lực của xã hội, vừa bảo đảm mức độ phù hợp với hứng thú, sở thích, sở trường và năng lực của từng cá nhân.

☞Tóm lại: Dựa vào ba câu hỏi cần cân nhắc trước khi chọn nghề vừa nêu trên, ta có được một sơ đồ biểu diễn một cách trực quan ảnh hưởng của hứng thú, năng lực và nhu cầu xã hội đến việc chọn nghề như thế nào, đồng thời cũng qua sơ đồ này, ta tìm được "miền chọn nghề tối ưu" cho mỗi cá nhân.

2.5.Hứng thú học tập & Hứng thú nghề nghiệp

www.manghuongnghiep.com

Hứng thú học tập, nhất là hứng thú với môn học thường có mối liên hệ chặt chẽ với việc chọn nghề. Thông thường, người yêu môn vật lý, hóa học hay sinh vật thường hay chọn những nghề trong lĩnh vực kỹ thuật; người thích môn văn, môn lịch sử … hiếm khi chọn nghề chế tạo máy, nghề xây dựng hoặc lập trình máy tính. Vì vậy, khi định chọn nghề, mỗi người chúng ta cũng nên suy nghĩ xem nghề đó có lien quan gì đến hứng thú học tập của bản than hay không.

Người ta coi hứng thú học tập là một động lực quan trọng để con người vươn lên chiếm lĩnh nhiều mức độ khác nhau. Hai người cùng thích học toán, nhưng người này luôn có điểm bài học, bài làm rất tốt, còn người kia chỉ đạt điểm khá mà thôi; người này chú trọng đọc sách tham khảo, còn người kia chỉ đọc hết sách giáo khoa v.v… Qua đó, ta thấy hứng thú học tập cũng thể hiện ở nhiều cấp độ.

Nếu trong cuộc đời đi học mà ta không hề ham thích môn học nào thì khó có thể hình thành hứng thú nghề nghiệp.

2.6.Năng lực nghề nghiệp

Năng lực nghề nghiệp là sự tương ứng giữa những đặc điểm tâm lý và sinh lý của con người với những yêu cầu do nghề đặt ra. Không có sự tương ứng này thì con người không thể theo đuổi nghề được. Nhưng các bạn nên nhớ rằng, năng lực nghề nghiệp vốn không có sẵn trong con người, không phải là những phẩm chất bẩm sinh. Nó hình thành và phát triển qua hoạt động học tập và lao động. Trong quá trình làm việc, năng lực này tiếp tục được phát triển hoàn thiện. Học hỏi và lao động không mệt mỏi là con đường phát triển năng lực nghề nghiệp.

Lao động chân chính với sự cố gắng phi thường sẽ làm cho năng lực nghề nghiệp trở thành tài năng và thiên tài. Lep Tônxtôi là một ví dụ điển hình. Ông trở thành nhà văn hào vĩ đại của nước Nga và thế giới bằng lao động không mệt mỏi. Để viết lời tựa cho cuốn “Đường đời”, Tôn xtôi đã viết đi viết lại 105 lần. Khi viết bộ tiểu thuyết “Chiến tranh và hòa bình” với khối lượng trên 2.000 trang, Tôn xtôi sửa chữa từng tang rất công phu. Có trang ông sửa 4 lần, có trang sửa 7 lần, có trang sửa 15 lần, thậm chí có trang sửa mấy chục lần.

Trước khi chọn nghề, chúng ta phải kiểm tra năng lực của mình. Chẳng hạn, định trở thành kỹ sư cơ khí, trước hết chúng ta phải xem lại mình về nhiều mặt như trình độ học toán, vật lý, thành tích môn kỹ thuật, hứng thú lao động kỹ thuật v.v…

2.7.Đạo đức và lương tâm nghề nghiệp

www.manghuongnghiep.com

Đạo đức nghề nghiệp được đo bằng thái độ phục vụ tận tụy, bằng năng suất lao động cao, bằng sự tuân thủ triệt để những quy tắc hành vi và hành động trong nghề nghiệp, v.v… Thầy thuốc khám bệnh qua loa, cho đơn thuốc tùy tiện, tìm cách lấy tiền của bệnh nhân bằng những thủ đoạn khác nhau là thiếu đạo đức. Thầy giáo không chuẩn bị bài kỹ, lên lớp nói qua quýt, hời hợt, không theo dõi học hành của học sinh cũng là biểu hiện thiếu đạo đức.

Mỗi nghề có những quy định, nguyên tắc về hành vi mà việc vi phạm cũng đều đáng được gọi là thiếu đạo đức ở mức độ nào đấy. làm nghề nào thì phải giữ vững đạo đức do nghề đó quy định.

Những người thừa nhận những quy tắc, quy định về đạo đức, đòi hỏi người khác phải chấp hành đầy đủ, nhưng lại cho phép bản thân không tuân thủ những điều đó được gọi là thiếu lương tâm. Người thiếi lương tâm không ăn năn, hối hận về những việc làm không đúng của mình. Ví dụ, một người thợ làm hỏng một sản phẩm hoặc một công cụ lao động nhưng lại coi như không có gì xảy ra. Khi người khác động đến những thứ hỏng ấy, anh ta sẵn sàng tìm lý do đổ lỗi cho họ, làm việc đó không một chút bận lòng. “Đánh bẫy” người khác một cách thanh thản, v.v… là biểu hiện của kẻ vô lương tâm nghề nghiệp. Cô bán hàng thản nhiên lấy tiền của khách hàng khi họ nhầm lẫn trong lúc trả tiền mua hàng, người y tá có thái độ “phớt lạnh” khi cho bệnh nhân uống lầm thuốc… đó đều là hành vi thiếu đạo đức.

Xã hội yêu cầu mỗi người lao động dù làm việc ở lĩnh vực nào cũng phải có đạo đức và lương tâm nghề nghiệp. Ngày nay, trong thời đại mới, chúng ta nên hiểu rằng, chỉ số quan trọng của đạo đức và lương tâm nghề nghiệp là:

- Luôn luôn có năng suất lao động cao, hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao.

- Toàn tâm, toàn ý đối với công việc nghề nghiệp.
- Hết lòng vì nhân dân, vì quyền lợi của người lao động.

2.8.Lý tưởng nghề nghiệp

Trong học nghề cũng như trong hành nghề, mỗi người cần phải cố gắng để đạt một trình độ tay nghề nhất định và nâng cao tay nghề liên tục. Tay nghề được nâng cao thì năng suất lao động mới ngày càng tăng tiến. Để có sự cố gắng liên tục, yều tố tâm lý hết sức cần thiết phải có là lý tưởng nghề nghiệp.

www.manghuongnghiep.com

Lý tưởng là hình ảnh về một cái gì tốt đẹp mà mong muốn vươn tới. Người ta thường phân biệt lý tưởng xã hội với lý tưởng cá nhân. Lý tưởng xã hội là hình ảnh về một xã hội tương lai (hay một mô hình xã hội) mà nhân dân hướng đến. Lý tưởng cá nhân là hình ảnh về một nhân cách mà muốn hoàn thiện bản thân theo mẫu người lao động trong nghề mà ta đã chọn và trong quá trình hoạt động nghề nghiệp, ta luôn luôn hoàn thiện nhân cách bản thân theo mẫu người đó.

Lý tưởng nghề nghiệp thường được thể hiện ở sự định hướng vào những người lao động kiểu mẫu, vào những người sáng tạo, luôn luôn đại diện cho sự đổi mới, luôn luôn đứng ở đỉnh cao của kỹ thuật và công nghệ.

Đừng chọn mẫu người lý tưởng theo những dấu hiệu bề ngoài. Ví dụ, muốn thành diễn viên điện ảnh thì phải học hỏi các nghệ sĩ ưu tú về nghệ thuật diễn xuất, chứ không bắt chước các ngôi sao màn bạc cách chải tóc, cách chấm nốt ruồi giả, v.v…Những dấu hiệu bề ngoài ấy không giúp cho chúng ta hình thành tài năng và tâm hồn của nghệ sĩ chân chính.

Lý tưởng nghề nghiệp giúp chúng ta có khát vọng vươn lên đỉnh cao của nghệ thuật nghề nghiệp, ước mơ nóng bỏng về tương lai. Thiếu lý tưởng nghề nghiệp, người lao động không thể vượt qua được giới hạn của cảnh làm việc tẻ nhạt, không dám nghĩ, dám làm, dám vượt qua mọi khó khăn để vươn tới sự hoàn thiện về nhân cách.

2.9.Động cơ chọn nghề

Chúng ta đã tìm hiểu hứng thú, năng lực, lý tưởng, đạo đức và lương tâm nghề nghiệp. Những biểu hiện tâm lý này có sức mạnh thúc đẩy con người làm việc. Sức mạnh đó được gọi là động cơ. Động cơ đúng sẽ làm cho hoạt động của con người mang theo những ý nghĩa tốt đẹp. Động cơ sai sẽ làm cho nhân cách con người trong mọi hoạt động trở thành bé nhỏ.

Trong việc chọn nghề nghiệp tương lai, động cơ đúng có ý nghĩa hết sức quan trọng. Đi vào nghề nào? Vì sao lại chọn nghề đó? Những câu hỏi như vậy cần được mỗi bạn tự giải đáp. Chọn nghề là một hành động cụ thể. Điều thôi thúc ta chọn nghề này hay nghề kia sẽ rất quyết định con đường lao động lâu dài, có thể là suốt đời. Sự phát triển nhân cách của mỗi chúng ta phụ thuộc rất lớn vào nội dung phương pháp lao động nghề nghiệp mà chúng ta đã lựa chọn…

Động cơ chọn nghề đúng thường bộc lộ ở ý thức con người đối với những ý nghĩa sau đây của nghề:

www.manghuongnghiep.com

- Ý nghĩa xã hội của nghề

- Ý nghĩa kinh tế của nghề

- Ý nghĩa giáo dục của nghề

- Ý nghĩa nhân đạo của nghề, v.v…

Động cơ chọn nghề đúng đắn, nhất là động cơ về ý nghĩa xã hội, nhân đạo của nghề, sẽ giúp người chọn nghề về sau có thể đạt đến đỉnh cao danh vọng, thực hiện được lý tưởng cao đẹp phục vụ dân tộc, đất nước, mặc dù họ chấp nhận cuộc sống vật chất cá nhân có khi chỉ ở mức khiêm nhường trong xã hội. Nhiều người đã nêu gương sáng cho thanh niên ta học tập như nhà bác học nông dân Lương Định Của, Giáo sư Đặng Văn Ngữ, Giáo sư Tôn Thất Tùng v.v…

Nếu chọn nghề chỉ đơn thuần theo lao động cá nhân nhỏ hẹp, vì lợi ích trước mắt về vật chất (miễn sao có nhiều tiền bằng mọi cách)… thì khi vào đời không đạt được ý đồ sẽ chán nản, thất vọng, hoặc sẽ chịu nhiều bi kịch khác.

3.Tư Vấn Hướng Nghiệp

Chào bạn,

Chuyên mục này cung cấp cho bạn một số bài viết của các chuyên gia tư vấn mà chúng tôi sưu tầm được trên internet và từ một số nguồn khác. Trong mục “Hướng nghiệp - Hỏi & và trả lời”, chúng tôi dành riêng để giới thiệu các bài tư vấn hướng nghiệp của nhà nghiên cứu Tâm lý – Giáo dục Quang Dương.

Hiện nay, do nhu cầu xã hội, dịch vụ “Tư vấn hướng nghiệp” đang được chú ý phát triển dưới nhiều hình thức khác nhau (tư vấn trực tiếp tại các trung tâm, tư vấn thông qua các bài trắc nghiệm, tư vấn qua tổng đài điện thoại, tư vấn trực tuyến trên mạng Internet v.v…).

Bạn có thể sử dụng các dịch vụ “Tư vấn hướng nghiệp”, song hết sức lưu tâm vì họ có thể giúp bạn nhưng cũng có thể hại bạn, vì dù sao “Tư vấn hướng nghiệp” vẫn còn là một ngành mới, hơn nữa năng lực của nhiều nhân viên tư vấn còn hạn chế. Cho nên bạn hãy chỉ coi đó là những tư liệu tham khảo quý giá mà thôi.

Trong việc tham khảo ý kiến các chuyên gia tư vấn, các bạn nên nhớ:

www.manghuongnghiep.com

- Không nên tin lời chỉ dẫn của các nhà coi tướng mạo, các nhà phân tích cá tính, phân tích bút tích vì thực tế đã chứng minh phương pháp của họ không có cơ sở khoa học.

- Không nên quá tin những người dùng phương pháp trắc nghiệm để xác định nghề nghiệp của bạn. Sự chỉ dẫn chính xác nhất là trên cơ sở xem xét tình trạng kinh tế, sức khỏe, quan hệ xã hội của người được chỉ dẫn để sau đó cung cấp cho họ những tư liệu cụ thể về nghề nghiệp và cơ hội việc làm.

- Tìm mượn những tài liệu nghề nghiệp phong phú từ những chuyên gia tư vấn, đồng thời bám sát những tài liệu đó khi được tư vấn.

- Nếu có điều kiện, bạn nên tham khảo nhiều chuyên gia và rút ra kết luận chung nhất cho nghề nghiệp tương lai của mình.

Trước khi quyết định theo ngành nghề nào, cần dành một vài tuần lễ để suy xét rõ ràng và tìm hiểu đầy đủ yêu cầu công việc của ngành nghề đó. Có thể hỏi xin kinh nghiệm của một số người từng làm lâu năm tại ngành này. Nội dung những cuộc nói chuyện với họ có thể ảnh hưởng sâu sắc đến tương lai của bạn.

Chúc bạn thành công!

3.1.Những quan niệm nghề nghiệp sai lầm

Trong quá trình tìm và làm việc, đôi khi bạn bị chi phối bởi những quan niệm không đúng. Chẳng hạn bạn cho rằng phải làm công việc liên quan đến chuyên ngành đã học mới dễ thành công, nhưng thực tế lại không hẳn như vậy…

Dưới đây là một vài quan niệm nghề nghiệp sai lầm. Nếu bạn đang giữ quan niệm đó, hãy mau mau thay đổi đi!

Những người giỏi nhất mới kiếm được việc

Thực tế: Những người giành được công việc là người ấn tượng nhất dù bằng cấp của họ không “bằng ai”. Ấn tượng ở đây có thể là bộ hồ sơ xin việc, phong cách trả lời phỏng vấn tự tin, bầu nhiệt huyết hừng hực, luôn sẵn sàng hết mình vì công việc, khả năng vượt trội so với các ứng viên khác, sự thông minh, v.v…

www.manghuongnghiep.com

Đôi khi, bạn chỉ có bằng trung cấp nhưng lại rất giỏi giao tiếp. Hay bạn rất chân thành và chăm chỉ. Nói tóm lại, bạn có thể thuyết phục nhà tuyển dụng bằng nhiều cách chứ không phải chỉ có bằng cấp không đâu.

Công việc nhất thiết phải liên quan đến chuyên ngành tôi đã được đào tạo

Thực tế: Không đúng đâu! Đôi khi bạn đã mất cả 4 năm để học một chuyên ngành mà bạn không hề thích, đừng phí phạm thêm cả phần đời còn lại của mình để gắn bó với nó nữa. Bạn có thể học ngoại ngữ nhưng lại rất thành công trong kinh doanh. Có thể bạn không hề biết rằng mình có một năng khiếu tiềm ẩn nào đó chưa được khai thác.

Bảng điểm đẹp và tấm bằng loại ưu giúp tôi tìm được một công việc tuyệt vời

Thực tế: Tấm bằng khá-giỏi của bạn không phải là chiếc vé duy nhất để có được một công việc. Bảng điểm đẹp cũng không phải là tấm giấy thông hành đảm bảo chắc chắn cho bạn một công việc tốt. Nhiều nhà tuyển dụng thích những nhân viên làm được việc và có nhiều kinh nghiệm hơn.

Tôi sẽ chung thủy với một công việc

Thực tế: Hầu hết sinh viên mới tốt nghiệp chỉ gắn bó với công việc đầu tiên từ 1-3 năm. Sau khi đã ra trường đời và có kinh nghiệm, họ thường tìm cho mình một công việc tốt hơn. Hơn nữa, trong thời đại này, “nhảy việc” cũng chẳng phải là điều gì quá xa lạ. Bản thân những nhà quản lý cũng chưa chắc đã “chuộng” bạn mãi.

Khi không hài lòng với công việc hiện tại, khi bạn cảm thấy mình bị đối xử không tốt, hãy tìm cho mình một chân trời mới. Đừng an phận và im lặng. Đã qua rồi cái thời người lao động phục vụ cả cuộc đời cho một ông chủ.

Gia đình và bạn bè có thể giúp tôi chọn đúng nghề

Thực tế: Nhớ rằng chính bạn chứ không phải cha mẹ, anh chị hay bạn bè sẽ sống chết với nghề đã chọn. Gắn kết với công việc là bạn, vậy thì người chọn nghề cũng sẽ là bạn. Tất nhiên bạn có thể tham khảo thêm ý kiến người thân, nhưng chính bạn chứ không phải ai khác sẽ là người đưa ra quyết định cuối cùng. Chỉ có bạn mới hiểu rõ mình thật sự phù hợp với công việc nào.

Tôi chưa tốt nghiệp, tôi chưa cần chuẩn bị hồ sơ

www.manghuongnghiep.com

Thực tế: Bắt đầu viết resume ngay từ khi còn ngồi trên giảng đường là một quyết định sáng suốt. Khi đó, bạn sẽ nhận ra mình còn quá nhiều lỗ hổng về kinh nghiệm, về bằng cấp, năng lực,… và bạn sẽ bổ sung chúng kịp thời.

Phỏng vấn xin việc thật dễ dàng nếu khéo ăn nói

Thực tế: Chỉ khéo nói và biết thể hiện mình chưa đủ. Các nhà tuyển dụng nhiều kinh nghiệm sẽ nhìn ra trong câu nói của bạn có bao nhiêu phần trăm là sự thật đấy.

Tôi đã gửi hồ sơ. Nếu cần, họ sẽ tự liên lạc

Thực tế: Cách tiếp cận bị động này không còn phù hợp với thị trường lao động ngày nay; bạn cần chủ động liên lạc và đề nghị được phỏng vấn. Đừng sợ "mất giá", tính chủ động và tự tin luôn được đánh giá cao.

Lương bổng là yếu tố quan trọng nhất khi quyết định nhận một công việc

Thực tế: Sai! Hai yếu tố quan trọng nhất chính là nội dung công việc và sếp mới. Bạn sẽ phải dành nhiều thời gian cho công việc hơn cho gia đình và bất cứ thứ gì khác, do đó hài lòng với công việc được ưu tiên hàng đầu. Ngoài ra, đôi khi bạn sẽ phải nhìn mặt sếp nhiều hơn mặt vợ (chồng). Một vị quản lý có tính cách "không thể chấp nhận được" sẽ khiến đầu bạn nổ tung.

Lương bổng là chuyện quan trọng nhưng đừng quá để ý đến nó mà quên đi những tiêu chuẩn khác.

Công ty sẽ lo cho sự nghiệp của tôi

Thực tế: Ngày nay khác rồi bạn ơi. Trong thị trường lao động đầy biến động này, ngay cả khi bạn làm tốt thì cũng chưa chắc công ty sẽ đảm bảo cho tương lai của bạn.

3.2.Làm sao để chọn nghề phù hợp

Chọn cho mình một nghề nghĩa là chọn cho mình một tương lai. Việc chọn nghề thực sự quan trọng và vô cùng cần thiết. Chọn sai lầm một nghề nghĩa là đặt cho mình một tương lai không thực sự an toàn và vững chắc.

Không phải ai cũng có thể trả lời được câu hỏi: Làm thế nào chọn được một nghề phù

www.manghuongnghiep.com

hợp. Chính những nghĩ suy và trăn trở rằng tôi có phù hợp nghề này hay không, tôi có thực sự yêu thích nghề này hay không, nghề này có tương lai hay không… là những vấn đề cần được giải quyết khi bắt đầu quá trình chọn một nghề phù hợp.

Trước nhất, cần phải vượt qua sự tác động của những tư tưởng và quan điểm chưa thực sự đúng đắn và hợp lý khi chọn nghề:

- Chọn nghề theo sự áp đặt của người lớn, người khác.

- Chọn nghề theo chuẩn của nhóm, của bạn bè và của người yêu.

- Chọn nghề may rủi.

- Chọn nghề chỉ ở bậc Đại học.

- Chọn nghề theo “mác”, theo “nhãn”.

- Chọn nghề nổi tiếng, dễ kiếm tiền.

- Chọn nghề “gấp, rút” mà không có sự kiên nhẫn, hy sinh.

- Chọn nghề không nghĩ đến những điều kiện có liên quan như: điều kiện kinh tế cá nhân hoặc gia đình, thời gian học nghề, tuổi thọ của nghề, đầu ra của nghề…

Thứ đến, muốn chọn nghề phù hợp thực sự, cần phải chú ý thực hiện thật tốt các khâu trong quá trình hướng nghiệp. Không thể chờ đợi việc được hướng nghiệp mà bản thân mỗi người phải thực hiện sự tự hướng nghiệp cho chính mình bằng những nỗ lực tốt nhất có thể có của cá nhân.

Để chọn nghề phù hợp nhất thiết mỗi cá nhân cần phải:

1.Tìm hiểu nhiều nhất có thể có về những ngành nghề trong xã hội.

Trong mỗi ngành nghề, ít nhất là phải biết yêu cầu về nghề, triển vọng nghề nghiệp, mức lương, thị trường lao động… Ngoài ra, phải tìm hiểu cả môi trường làm việc, những thách thức nghề nghiệp, những khó khăn và thuận lợi trong nghề nghiệp…

www.manghuongnghiep.com

Điều này chỉ được thực hiện khi cá nhân tìm được hoặc tiếp cận được bảng họa đồ nghề hoặc chí ít là những thông tin cần thiết về nghề qua một hướng dẫn nào đó:

- Tên nghề và những chuyên môn thường gặp trong nghề.

- Nội dung và tính chất lao động của nghề.

- Những điều kiện cần thiết để tham gia lao động trong nghề.

- Những chống chỉ định y học.

- Những điều kiện đảm bảo cho người lao động khi làm nghề.

- Những nơi có thể học nghề.

- Những nơi có thể làm việc sau khi học nghề.

Bên cạnh đó, việc quan tâm và tìm hiểu thật kỹ về dấu hiệu cơ bản của nghề là điều quan trọng. Nhất thiết, muốn chọn nghề phù hợp thì mỗi cá nhân phải tìm hiểu về đối tượng lao động, công cụ lao động, điều kiện lao động.

2.Tìm hiểu về chính bản thân mình để hướng đến việc tìm nghề phù hợp.

Phải trả lời thật chính xác những câu hỏi cơ bản nhất về chính mình cũng như những vấn đề tâm lý có liên quan: Tôi là ai, tôi cần gì và muốn gì, hạnh phúc với tôi là gì… Tất cả những câu hỏi này được thực hiện một cách nghiêm túc nhằm bước đầu định hướng cho việc tìm hiểu bản thân và để xác lập định hướng cuộc sống của chính mình.

Nhất thiết phải đánh giá thật chính xác về phẩm chất nhân cách và năng lực của mình. Việc tìm hiểu về năng lực của cá nhân như chỉ số IQ, CQ, EQ hay những khả năng cụ thể khác như sắc giác, chú ý (sức tập trung, sức phân phối…), quan sát, tư duy không gian, trí nhớ sơ đồ, tưởng tượng sáng tạo, ngôn ngữ… là những yêu cầu tối quan trọng. Điều này có thể thực thi thông qua một số bài tập, một số trắc nghiệm. Tuy vậy, điều quan trọng không kém là phải xác định thực sự được khả năng học tập và khả năng thi tuyển của cá nhân. Khả năng này là khả năng triển vọng chứ không phải là điểm số thực tế học tập. Đôi lúc, phải có ước mơ, phải có nỗ lực và sự kiên nhẫn chờ đợi, rèn luyện…

www.manghuongnghiep.com

Tìm hiểu những đặc điểm tính cách, khí chất… của cá nhân cũng là một việc làm không kém phần quan trọng. Cá nhân phải biết mình là người có khí chấc cách như : Biết kiềm chế, trung thực, bảo mật, gan dạ, dũng cảm, cẩn thận… để hướng đến những nghề phù hợp trong lược đồ.

Chính cá nhân phải xác lập cho mình một suy nghĩ thật sự nghiêm túc: nghề mình yêu thích và những nghề có thể chấp nhận khi không có điều kiện lựa chọn cho bản thân.

Việc tìm hiểu chính bản thân về phương diện năng lực và phẩm chất sẽ giúp cá nhân so sánh chính mình với yêu cầu của lược đồ nghề nghiệp để chọn nghề hoặc chọn nhóm nghề phù hợp nhất. Lưu ý rằng đây phải là chọn nhóm nghề chứ không chỉ là chọn khối thi.

Bản thân người chọn nghề muốn tìm đến sự phù hợp cao nhất có thể có là không thể tự thân vận động đơn độc mà rất cần có sự hỗ trợ của một số chuyên viên tư vấn hướng nghiệp hoặc một số người thực sự có kinh nghiệm hướng nghiệp – chọn nghề.

Bên cạnh đó, nên tranh thủ nhiều nhất những điều kiện đang có để tìm hiểu thêm thực tế nghề nghiệp qua một số cá nhân đang làm nghề, tham quan thực tế nghề nghiệp, “thử “ đến về nghề… để có những định hướng hợp lý nhất và có thể điều chỉnh khi phù hợp. Chính 3 khâu: nhận thức về nghề, thái độ về nghề và xu hướng hành vi về nghề sẽ quyện chặt vào nhau và giúp cá nhân chọn nghề đúng đắn nhất, thích hợp nhất.

Chọn nghề phù hợp đòi hỏi nhiều yêu cầu khác nhưng nếu thực hiện được bước đầu những yêu cầu trên thì việc chọn nghề sẽ giảm thêm được nữa sự cảm tính, sự tổn hao của cá nhân – xã hội. Quan trọng nhất là người chọn nghề tự tin, thoải m ái và chắc nịch tuyên bố ngầm rằng: Mình sẽ và phải làm tốt lựa chọn của mình! Sự phù hợp chỉ là trên lý thuyết nếu như cá nhân chọn nghề không tích cực hoạt động và trải nghiệm. Không thể có sự phù hợp khi chọn nghề nếu như cá nhân không biết định hướng và có ý chí.

3.3.Lựa chọn nghề nghiệp theo cách nào?

Bạn sẽ làm gì trong suốt cuộc đời của mình? Đứng trước những sự lựa chọn, làm sao bạn có thể chắc rằng con đường bạn sẽ đi là hợp lý? Giữa sức ép của gia đình và những mong mỏi riêng tư, bạn sẽ thiên về bên nào? Phải nghe ai? Nên tin ai?

www.manghuongnghiep.com

Sau đây là một số lời khuyên giúp bạn sáng suốt hơn khi chọn nghề nghiệp cho mình.

Lòng đam mê hay tiền bạc?

Sự lựa chọn đầu tiên của bạn phải là cách sống. Đúng ra lòng đam mê đối với công việc phải được đặt trên đồng tiền, nhưng nhiều người luôn sẵn sàng làm những công việc nhàm chán để có nhiều tiền. Khi có tiền rồi họ sẽ mua cách sống họ muốn.

Tìm những lời khuyên chân tình

Bạn không lẻ loi! Quanh bạn là cả một mạng lưới người quen luôn sẵn sàng giúp bạn: gia đình, bạn bè, thầy cô giáo, những chuyên gia… ai cũng đều sẵn sàng chia sẻ những suy nghĩ và kinh nghiệm của mình để giúp bạn.

Sở thích cá nhân

Hãy nghĩ về cả một quá trình của cuộc đời mình. Đừng nghĩ đến các môn học trên đại học hay một số công việc tạm bợ sắp tới. Bạn có những sở thích gì? Cái gì bạn có thể sử dụng 2 từ ĐAM MÊ để miêu tả?

Hạnh phúc và sự may mắn không phải ai cũng có chính là tìm được một công việc bạn có thể trao chọn niềm đam mê trong suốt cuộc đời.

Môi trường công việc

Bạn thích làm việc ở đâu? Với mọi người, trong nhóm hay một mình? Làm việc trong văn phòng hay giao tiếp? Hãy nghĩ đến tính cách cá nhân và điều kiện để làm sao tìm cho mình một công việc thích hợp nhất.

Đãi cát tìm vàng!

Càng ngày càng có nhiều sự lựa chọn. Thế giới việc làm ngày như một rộng lớn hơn. Thật mất thời gian và công sức khi phải “bơi lội” trong cả một biển thông tin việc làm hay hướng nghiệp.

Hãy bắt đầu từ sở thích và điều kiện của mình. Chọn ra những nghề nào thích hợp nhất để nghiên cứu và loại bỏ dần.

www.manghuongnghiep.com

Lời khuyên từ những chuyên gia

Đừng bao giờ mất tiền nghe những người hướng nghiệp thao thao bất tuyệt về những gì chỉ là lý thuyết. Khi đã có một vài lựa chọn cuối cùng hãy gõ cửa những chuyên gia tìm những lời khuyên chân tình.

Trao đổi với những ai đã thành công trong lĩnh vực bạn sắp chọn. Hỏi về cách sống, cách làm việc, những khó khăn, điều kiện phát triển... Khám phá xem công việc này phù hợp với những tính cách nào. Bạn đã có gì và cần phải trang bị thêm những gì?

Khi đã có những cái nhìn cơ bản nhất về một ngành nghề, tự hỏi xem liệu bạn có đủ ham muốn làm công việc đó trong suốt cuộc đời?

Bằng cấp

Đừng bao giờ học vì bằng cấp để rồi mong kiếm được việc nhờ mảnh giấy nhỏ đó. Cái vô giá chính là những gì bạn thật sự sở hữu trong trí óc. Đừng bao giờ gói gọn mình và tự thu hẹp lại tầm nhìn trong một lĩnh vực nào.

Kinh nghiệm

Cố gắng làm mọi công việc khác nhau. Làm càng nhiều, bạn càng hiểu rõ thêm công việc nào sẽ phù hợp với bạn trong thời gian lâu dài. Khi đã có kinh nghiệm từ nhiều lĩnh vực khác nhau, cách nhìn nhận vấn đề của bạn sẽ đa dạng hơn.

Cả cuộc đời là những sự lựa chọn! Chặng đường cuộc đời sẽ ra sao phần lớn phụ thuộc vào những bước đi khởi đầu. Chúc bạn luôn may mắn và thành công!

Làm công việc bạn yêu thích

Nếu được làm công việc bạn yêu thích, bạn sẽ yêu thích công việc bạn làm. Bạn sẽ cảm thấy thanh thản, thoải mái hơn dù có thể bạn không kiếm được nhiều tiền. Được làm công việc yêu thích, bạn sẽ yêu cả những khó khăn do công việc đặt ra.

Chính sự khó khăn mới tạo lý thú nên có thể kích thích thêm lòng yêu nghề, khiến ta hứng thú học hỏi, chuẩn bị kỹ tư tưởng, kiến thức, kỹ năng. Ngược lại, lao động có tính miễn cưỡng,

www.manghuongnghiep.com

làm vì buộc phải làm, thì cảm xúc này sẽ ức chế mọi hoạt động, suy nghĩ, làm ta chóng mệt mỏi và tất nhiên sẽ kém năng suất, sáng tạo.

Nhiều người coi nghề nghiệp chỉ là phương tiện kiếm sống, sáng đến chiều về với tâm trạng mong thì giờ trôi nhanh, chóng qua, chưa làm đã thấy mệt và càng mệt hơn vào cuối buổi. Tâm lý này dẫn đến căng thẳng thần kinh và rất dễ gây stress.

Có người cố xoay sở tìm một công việc càng nhàn rỗi càng tốt. Đầu óc họ lười biếng, trống rỗng nhưng họ lại bị gò bó vào khuôn khổ chung, phải ngồi đủ tám giờ hành chính như những người lao động tích cực khác. Chính tình trạng này gây trạng thái xung đột tâm lý, dẫn đến bệnh tật.

Theo đuổi công việc yêu thích gồm các bước sau đây:

- Hãy tự hỏi bạn có thực sự hạnh phúc trong lựa chọn nghề nghiệp hay công việc của bạn đang làm hay không. Thực sự hạnh phúc ở đây có nghĩa là bạn cảm thấy bắt tay vào việc một cách hào hứng, thoải mái. Nhờ đó khi lao động, bạn sẽ dồn hết tâm trí, sức lực vào công việc. Ngược lại, công việc có tính áp đặt sẽ gây cho bạn cảm giác tẻ nhạt, nhàm chán, mệt mỏi vì tinh thần bị ức chế.

- Lập một danh sách về công việc hay nghề nghiệp bạn mơ ước cho dù chúng có vẻ vớ vẩn hoặc không tưởng. bạn muốn trở thành vũ sư trong khi bạn đang là nhân viên tiếp thị cho một công ty? Bạn ấp ủ ý muốn là một kỹ sư thiết kế, chế tạo máy – tại sao không? Hoặc khiêm tốn hơn, bạn cũng có thể mơ trở thành một bà nội trợ với trách nhiệm quán xuyến mọi việc trong gia đình.

- Hãy đánh giá nghề nghiệp hay công việc bạn đang theo đuổi. Bạn không ưa chuộng, say mê công việc bạn đang làm ư? Nếu thế đừng ngần ngại thay đổi, can đảm tìm một việc làm khác, dù phải chuyển đến sống ở một tỉnh hay thành phố xa hơn. Trường hợp bạn ghét trọng trách lãnh đạo của mình, bạn có thể chu toàn nhiệm vụ tốt hơn trong vai trò của một người thi hành hơn là ra lệnh.

- Hãy trò chuyện, bàn thảo chân tình với những thành viên trong gia đình bạn và tranh thủ sự hậu thuẫn của họ trong việc tìm kiếm một công việc khác. Nếu được họ tán thành, hỗ trợ thì đây quả là một ân huệ lớn cho chính bạn bởi vì bạn sẽ có sự thay đổi tích cực trong cuộc sống.

3.4.Bạn sẽ làm nghề gì trong tương lai?

www.manghuongnghiep.com

Để biết được mình muốn làm gì thật sự không dễ chút nào. Khi còn trẻ, rất ít người cảm thấy chắc chắn, dù ở bất kỳ mức độ nào về công việc mình sẽ làm trong tương lai. Ngay cả khi bạn đã tuyên bố đầy tự hào rằng bạn muốn trở thành lính cứu hỏa ở tuổi lên 5, rất có thể bạn sẽ suy nghĩ câu đó khi lên 10.

Những lời khuyên sau có thể giúp bạn tìm ra công việc thực sự phù hợp trong tương lai.

Nghĩ về những thứ bạn thích

Nếu bạn cảm thấy yêu thích môn học nào đó, hãy tìm hiểu nghề nào liên quan đến nó. Sẽ có rất nhiều khả năng để lựa chọn. Ví dụ, nếu bạn thích môn hát nhạc, bạn có thể trở thành một DJ, một rocker, chơi trong dàn nhạc giao hưởng, làm việc cho đài phát thanh hay trở thành một chuyên gia về âm nhạc.

Thật là hạnh phúc khi bạn có thể kiếm sống bằng chính niềm đam mê của mình.

Nghĩ về những điều bạn có thể làm

Hãy thực tế! Không có một nhà khoa học về tên lửa nào với IQ chỉ ở mức trung bình hay một người mẫu với chiều cao khiêm tốn. Mỗi người đều có những khả năng khác nhau - hãy chọn cho mình một nghề thích hợp, và tận dụng được tối đa khả năng của bạn, nếu không bạn sẽ chỉ nhận được những chuỗi thất vọng mà thôi.

Nói chuyện với các nhà tư vấn hướng nghiệp

Những người này được đào tạo để giúp bạn chọn một nghề thích hợp, đồng thời họ cũng có thể cung cấp thông tin cần thiết về những khóa học bạn có thể tham gia. Các nhà tư vấn hướng nghiệp thậm chí còn có thể cho bạn thông tin về những công việc bạn chưa từng biết đến như: trang trí thực phẩm, làm vườn, huấn luyện viên những môn thể thao mạo hiểm hay phục chế nội thất. Ngoài ra, các cuộc kiểm tra khả năng cũng có thể phần nào giúp bạn đi đúng hướng.

Nghĩ đến nhu cầu về tài chính của bạn

Bạn muốn sống như thế nào? Nếu muốn một cuộc sống giàu sang, bạn sẽ phải đáp ứng tiêu chuẩn của những công việc khó khăn một chút, như kiểm toán chẳng hạn. Còn nếu với bạn, cảm giác giúp đỡ được ai đó quan trọng hơn việc có cả đồng tiền, bạn có thể hài lòng với những công việc liên quan đến tư vấn hay cứu trợ.

www.manghuongnghiep.com

Nghĩ về nơi làm việc của bạn

Nếu bạn muốn trở thành một kỹ sư mỏ, bạn sẽ không tìm được việc cho mình ở giữa lòng thành phố hay một bến cảng. Nếu thiên nhiên là tất cả những gì bạn yêu thích, chắc chắn lập trình viên sẽ không phải công việc dành cho bạn. Tương tự, các nhà báo thường sẽ tập trung ở các thành phố lớn.

Những công việc như dạy học, y tá, kinh doanh sẽ cho bạn nhiều sự lựa chọn hơn: bạn có thể làm việc tại bất cứ đâu, một thị trấn nhỏ hay trung tâm kinh tế lớn.

Nghĩ đến học phí đào tạo để làm công việc đó

Nếu bạn có thể theo một khóa học 6 tháng và kiếm sống được cả đời, vậy tại sao bạn phải học trong 6 năm với chi phí lên đến hàng chục triệu? Chi phí cho học tập luôn luôn đắt đỏ. Nếu cha mẹ bạn không thể trả được học phí của bạn, hãy xem xét một khóa học ngắn hơn.

Tìm hiểu nghề gì đang "có giá"

Không phải là ý kiến hay khi lựa chọn nghề giáo viên hay kiến trúc sư nếu nghề đó đang yêu cầu cắt giảm nhân lực. Hãy lựa chọn một nghề đang "hot" tại thời điểm bạn phải đưa ra quyết định của mình.

Cho dù bạn muốn làm trong ngành xây dựng, tổ chức các sự kiện hay một nhà tâm lý học - hãy quan tâm một chút đến những ngành đang thiếu nguồn nhân lực, nếu không, rất có thể bạn sẽ gặp khó khăn để tìm việc.

Đừng bị áp lực bởi giấc mơ của cha mẹ

Nếu mẹ của bạn đã luôn muốn trở thành một giáo viên nhưng chưa bao giờ thành công, đừng để mình cảm thấy bị ép buộc phải hoàn thành giấc mơ của mẹ. Đừng để mình mắc kẹt với công việc bạn không thích, cả thế kỷ sau khi người bạn muốn làm vui lòng đã mất. Và cho dù họ vẫn còn sống, chắc chắn họ sẽ muốn nhìn thấy bạn hạnh phúc hơn là khó khăn.

(Theo VTC)

3.5.Ba nhầm lẫn cần tránh khi chọn nghề

www.manghuongnghiep.com

Lựa chọn sự nghiệp là một việc không đơn giản chút nào. Chỉ một nhầm lẫn nhỏ cũng có thể khiến bạn phải hối tiếc suốt đời. Dưới đây là 3 nhầm lẫn phổ biến, bạn nên tham khảo để tránh xa.

Nhầm lẫn giữa cái bạn giỏi và cái bạn thích

Bạn không cần phải dành cả cuộc đời để ca hát chỉ bởi vì bạn có chất giọng mượt mà như chim sơn ca. Bạn cũng chẳng cần phải trở thành một đầu bếp bởi bạn có cảm nhận nhạy cảm bẩm sinh với các loại gia vị. Để bắt đầu tìm kiếm việc làm, hãy lập ra hai bảng danh sách, 1 bảng liệt kê những gì bạn giỏi, và một liệt kê những gì bạn muốn làm.

Hãy theo đuổi những gì bạn muốn làm bởi một công việc được gắn với sự đam mê chắc chắn sẽ hơn một việc chỉ làm cho xong.

Nhầm lẫn giữa sở thích và sự nghiệp

Vậy là bạn đã hoàn thành bản danh sách và nhận thấy rằng mình thích chạy, yêu luật, ham đọc sách và chơi bóng rổ. Giờ bạn lại đau đầu vì không biết kết hợp tất cả những yếu tố đó vào một công việc như thế nào. Đừng lo lắng. Bởi bạn không cần phải làm thế.

Nghĩ rằng công việc của bạn sẽ phải thỏa mãn cả con người bạn là một lỗi sự nghiệp rất phổ biến. Hãy nhớ rằng, điều này không có nghĩa bạn không thể yêu công việc của mình.

Ví dụ như, bạn có thể yêu thích khiêu vũ nhưng bạn biết rằng mình không thể sống đầy đủ bằng con đường này. Do đó, khiêu vũ là sở thích lớn của bạn. Bạn có thể duy trì hoạt động này để giải trí, thư giãn, nhưng hãy tách biệt nó với công việc chính của bạn.

Nhầm lẫn giữa một phần và toàn bộ công việc

Cái bạn thích làm không nhất thiết phải là cái chủ đạo mà bạn làm. Người ta thường có xu hướng nghĩ rằng họ phải trở thành cái họ thích thay vì làm nó.

Ví dụ như một người có sở thích là viết. Thay vì tìm kiếm cơ hội được thực hiện việc VIẾT, anh ta lại nghĩ rằng mình phải trở thành một nhà văn. Anh ta chỉ theo đuổi sự nghiệp “nghiên bút” như tiểu thuyết gia, phóng viên, người viết slogan, trong khi đó anh ta có thể hướng vào vị trí một bộ trưởng, một nhân viên PR, một biên tập viên hay một viên chức vận động hành lang cho chính

www.manghuongnghiep.com

phủ. Ở đó, anh ta hoàn toàn có "đất" để "múa bút" thoải mái đồng thời phát huy được những khả năng khác của bản thân.

☞ **Lưu ý cuối cùng:** Hãy suy nghĩ một cách sáng tạo khi xem xét đến công việc sẽ theo đuổi sau khi tốt nghiệp. Có nhiều lựa chọn cho bạn hơn là bạn nghĩ đấy!

(Dân Trí)

3.6.Những công việc phù hợp cho nhiều tính cách khác nhau

Nhiều chuyên gia tin rằng để tìm việc thành công và để có một sự nghiệp xứng đáng, thỏa mãn, bạn phải biết mình thích gì, phong cách làm việc của mình ra sao và những nhu cầu cá nhân nào cần được đáp ứng cho bạn để hoạt động hết khả năng của mình.

Những danh sách dưới đây sẽ cho bạn những ý tưởng về một số nghề nghiệp có thể phù hợp nếu bạn có sở thích và nguyện vọng phù hợp với từng đầu danh sách.

Công việc phù hợp cho những người thích học hỏi

1. Chuyên viên phần mềm
2. Nhà vật lý học
3. Nhà ngoại giao
4. Phóng viên
5. Kiến trúc sư
6. Bác sĩ
7. Chuyên viên lập trình máy tính
8. Giáo viên
9. Nhà văn

Công việc phù hợp cho những người cần kiếm càng nhiều tiền nhanh càng tốt

1. Nhà đầu tư ngân hàng
2. Nhà phân tích tài chính
3. Cố vấn quản lý
4. Nhân viên bán hàng hưởng hoa hồng
5. Chủ ngân hàng

www.manghuongnghiep.com

6. Người mua bán cổ phiếu
7. Nhân viên tiếp thị

Công việc phù hợp cho những người có tính cách rắn rỏi

1. Luật sư
2. Nhà đầu tư ngân hàng
3. Cố vấn quản lý
4. Phi công
5. Sĩ quan quân đội
6. Kiến trúc sư
7. Huấn luyện viên điền kinh
8. Nhà buôn bán chứng khoán

Công việc phù hợp cho những người yêu mến con người

1. Giáo viên
2. Giám đốc nhân sự
3. Nhân viên tư vấn
4. Người huấn luyện cho công ty
5. Nhân viên chăm sóc trẻ em
6. Giám đốc nhà hàng
7. Người lãnh xướng trong nhà thờ

Công việc phù hợp cho những người khéo léo

1. Thợ mộc
2. Công nhân cơ khí
3. Nha sĩ
4. Thợ máy
5. Nhà động vật học
6. Thợ in
7. Kỹ sư máy móc
8. Bác sĩ
9. Đầu bếp

www.manghuongnghiep.com

3.7.Bạn hợp công việc nào?

Bạn đang băn khoăn không biết khả năng của mình thích hợp ngành nghề nào. Công việc nào sẽ dành cho bạn? Thắc mắc ấy sẽ được giải đáp trong bài trắc nghiệm dưới đây.

1. Khi làm việc tập thể, bạn thường là người:

a. Lên danh sách tất cả những việc phải làm.
b. Khởi đầu rất hào hứng dù đôi khi hơi bị xao lãng giữa chừng.
c. Gánh những việc "dở hơi" nhất.
d. Nghĩ ra cách sáng tạo nhất để thực hiện ý tưởng.

2. Tính cách nào bạn muốn có nhất ở một người bạn:

a. Tin tưởng: Bạn cần một người đáng tin cậy để có thể dựa vào bất cứ lúc nào.
b. Năng động: Vì bạn có thể thay đổi kế hoạch liên tục, kể cả vào phút chót.
c. Thông minh, bạn muốn học hỏi những cái hay từ họ.
d. Hơi lập dị một chút: Bạn đánh giá cao cá tính riêng và tính chân thật.

3. Buổi hẹn hò bạn mong đợi nhất sẽ là:

a. Bữa ăn tối lãng mạn, sau đó cùng đi xem phim.
b. Đi công viên chơi những trò cảm giác mạnh.
c. Đến thư viện cùng nhau đọc sách.
d. Chỉ đơn giản đến một quán cà phê và nói chuyện.

4. Bạn thường bỏ thời gian để suy nghĩ về:

a. Mọi việc đã xảy ra, không biết đúng cách hay chưa, bạn muốn sự hoàn hảo.
b. Việc sẽ làm tối nay, bạn luôn muốn mình bận rộn.
c. Một kế hoạch lớn mà bạn sẽ thực hiện trong tương lai.
d. Làm sao để giúp cô bạn thân vượt qua những khó khăn.

5. Bạn bè hay chê bạn ở điểm nào:

www.manghuongnghiep.com

a. Thích làm lãnh đạo trong mọi việc, kể cả việc riêng của người khác.
b. Nhiều khi hơi nhí nhảnh con cá cảnh.
c. Quá thẳng thắn và thường tìm ra lỗi sai của người khác.
d. Hơi tách biệt với mọi người.

Kết quả:

Bạn chọn nhiều nhiều đáp án a: Bạn tìm kiếm sự an toàn và ổn định. Bạn thích trở thành chỗ dựa cho người khác, việc đó khiến bạn cảm thấy mình có ích và có trách nhiệm hơn. Ai đó sẽ nghĩ bạn là người bảo thủ, nhưng không sao, bởi bạn luôn tìm ra cách hiệu quả nhất để làm việc. Bạn thường lên thời gian biểu cho tất cả mọi việc và ít khi bị lệch kế hoạch. Công việc phù hợp nhất là Kế toán, rồi quản lý ngân hàng, nhân viên thẩm mỹ, nha sĩ, bác sĩ, thẩm phán, cảnh sát...

Bạn chọn nhiều nhiều đáp án b: Bạn tìm kiếm kinh nghiệm. Bạn thích mạo hiểm và một cuộc sống ồn ào. Bạn có thể làm tốt công việc ngay cả trong tình thế cấp bách nhất. Giữ cho mọi việc luôn đi đúng quỹ đạo đối với bạn dễ như trở bàn tay, vì vậy nếu có sự thay đổi bất ngờ nào thì bạn cũng không hề bối rối. Những công việc ở cường độ cao sẽ là sự lựa chọn hợp lý cho bạn. Hãy thử làm một nhân viên xã hội, làm công tác y tế cộng đồng, điều tra những vấn đề thuộc xã hội học. Ngoài ra, phi công, đại diện bán hàng, phóng viên, nhân viên bán hàng cũng là những ngành nghề mà bạn có thể đảm nhận tốt.

Bạn chọn nhiều nhiều đáp án c: Bạn tìm kiếm kiến thức. Học được nhiều điều mới mẻ luôn làm bạn thích thú. Bạn quan hệ rộng và có rất nhiều bạn bè bởi bạn luôn tò mò về những thứ mới lạ, những nền văn hóa khác nhau, cách sống, cách nghĩ... Bạn cũng muốn chia sẻ những điều mình biết với người khác và ngược lại. Những công việc thích hợp với bạn phải là những việc đòi hỏi sự suy nghĩ, thử nghiệm và khám phá. Tại sao bạn không là kiến trúc sư nhỉ, đó là một gợi ý hay đấy chứ. Còn nữa, bạn có thể là lập trình viên, nhà ngôn ngữ học, giảng viên đại học, nhân viên môi trường, thủ thư, bác sĩ tâm thần học...

Bạn chọn nhiều nhiều đáp án d: Bạn tìm kiếm sự lý tưởng. Đầu óc bạn luôn đầy ắp các ý tưởng. Dù cho một vài người nhận xét bạn khá mơ mộng nhưng bạn chẳng mảy may bận tâm bởi với bạn thì chuyện gì cũng có thể xảy ra. Vì vậy, hãy tìm một công việc mà bạn được sống trong

www.manghuongnghiep.com

môi trường sáng tạo và năng động. Bạn có thể sẽ thành công nếu trở thành một nhà thiết kế thời trang, biên tập viên, soạn nhạc, viết tiểu thuyết, bác sĩ tâm lý...

3.8.Trắc nghiệm: Đâu là nghề nghiệp lý tưởng của bạn?

Trả lời những câu hỏi trắc nghiệm dưới đây để xem khả năng của bản thân như thế nào và đâu là sự lựa chọn phù hợp khi muốn chọn một ngành, một nghề đăng ký dự thi.

1. Hai từ nào dưới đây miêu tả đúng nhất về bạn?

a. Sáng tạo
b. Thẳng thắn
c. Thực tế

2. Môn học ưa thích của bạn ở trường, kèm theo những gì bạn thấy thích thú nhất khi đến trường

a. Nghệ thuật - bạn yêu thích và hết mình khi làm nghệ thuật.
b. Lịch sử - nghiên cứu về quá khứ làm cho bạn cảm thấy thích thú.
c. Toán học - môn logic học thật đơn giản đối với bạn.

3. Sau khi bạn tốt nghiệp bạn dự định sẽ...

a. Học đại học và lấy một tấm bằng - bạn luôn muốn được học đại học.
b. Dành thời gian để đi du lịch, sau đó tìm một công việc - bạn không thể chịu được ý nghĩ sẽ tiếp tục học.
c. Học ở một trường cao đẳng tư - có chất lượng ngang bằng đại học, và loại trừ được những áp lực gây stress.

4. Những cố vấn nghề nghiệp ở trường bạn muốn nói chuyện với bạn về những dự định của bạn trong tương lai. Bạn phản ứng như thế nào?

a. Cảm thấy ngạc nhiên rằng cô ấy thậm chí còn biết cả tên của bạn - bạn còn không biết là trường mình có người cố vấn nghề nghiệp
b. Lên một cuộc hẹn khẩn cấp để bạn có thể gặp cô ấy ngay lập tức, mang theo bản dự định của bạn cho 5 năm tới.

www.manghuongnghiep.com

c. Đặt một cuộc hẹn trong một vài tuần tới - bạn muốn có một lời khuyên tốt nhất về việc làm thế nào để có công việc bạn mong muốn (dù lúc này bạn chưa biết rằng bạn muốn làm việc gì)

5. Bạn có biết thể loại công việc mà bạn thích làm?

a. Không thật sự biết - bạn muốn làm rất nhiều thứ, nhưng bạn vẫn chưa vạch ra một kế hoạch nào cả (bạn muốn sự lựa chọn của mình rộng mở, bạn có thể thay đổi suy nghĩ của mình)
b. Có - bạn muốn làm những gì mình luôn mơ ước và sẽ rất thất vọng nếu không làm được điều đó
c. Một việc làm tử tế - bạn nghĩ rằng bạn sẽ vui lòng làm, và bạn chỉ quan tâm nó sẽ đem lại cho bạn điều gì

6. Có một công việc - điều đó có quan trọng với bạn không?

a. Đó không phải là vấn đề lớn - công việc không phải là tất cả. Bạn muốn có những mối quan hệ rộng và một cuộc sống hạnh phúc
b. Khá quan trọng - bạn sẽ làm việc ít nhất 30 năm tới và bạn muốn làm công việc mà mình yêu thích.
c. Rất quan trọng - bạn muốn mọi thứ tốt nhất kể cả công việc, một công việc đem lại cho bạn rất nhiều tiền

7. Khi chọn những môn học cho năm tới, điều gì sẽ giúp bạn quyết định?

a. Bạn chỉ chọn những môn học sẽ giúp bạn chuẩn bị cho đại học và công việc trong tương lai - không cần biết là bạn có thích hay không, tất cả các môn khác đều là phung phí thời gian.
b. Bạn chỉ chọn những môn học bạn thích - trường học đã quá nhàm chán với những lớp học riêng lẻ. Vả lại, bạn có vẻ luôn học tốt những môn mình thích.
c. bạn sẽ chọn những lớp bạn thích và những môn học mà bạn giỏi - lớp học sẽ vui như hội nếu có những người bạn hợp cạ.

8. Nếu bạn có thể hòan thành tốt mọi thứ thì công việc mơ ước của bạn sẽ là gì?

a. Luật sư - bạn không thể có đủ kiến thức về luật pháp qua truyền hình, vì vậy bạn chắc rằng bạn yêu thích không khí trong một phòng tiếp kiến.
b. Giáo viên - bạn thích công việc giám sát sau giờ mà bạn làm năm vừa rồi, và đó là một dấu

www.manghuongnghiep.com

hiệu tốt.

c. Thời trang - bạn tôn thờ thời trang, và đã từng học may.

Bạn chọn a : 1 điểm b: 2 điểm c: 3điểm

Kết quả:

Từ 6 đến 13 điểm: Sáng tạo

Bạn thực sự có tài năng về nghệ thuật, điều này sẽ được phát huy hơn trong những công việc có tính sáng tạo như thiết kế, quảng cáo, văn học, nhiếp ảnh hay thời trang. Những công việc mang tính công nghiệp sẽ làm cho bạn cảm thấy nhàm chán và không được hoàn thành vì chúng không thể phát huy tính sáng tạo của bạn. Hãy để mắt tới lĩnh vực thiết kế web hay ngành báo chí tìm những khóa học thích hợp đối với bạn, giúp bạn có được công việc yêu thích của mình. Mặc dù bạn sẽ cần một trình độ nhất định, nhưng rất nhiều công việc sáng tạo phụ thuộc nhiều vào kinh nghiệm hơn là mảnh bằng, vì vậy hãy xin lời khuyên từ những người cùng ngành.

Từ 14 đến 19 điểm: Kinh doanh

Bạn có năng lực lãnh đạo, tổ chức, thực tế và phù hợp với công việc ở công sơ. Kinh doanh, luật và tài chính là lĩnh vực của bạn, bởi vì bạn đủ thông minh và nhạy cảm để đảm nhận những công việc đó. Hãy hỏi người cố vấn về khóa học thích hợp với bạn, và liên hệ với một số công ty về những công việc họ có sẵn. Và nếu đó là công việc bạn yêu thích thì cơ hội sẽ đến với bạn bếu bạn có một tấm bằng tốt.

Từ 20 đến 24 điểm: Giáo dục

Bạn có những giác quan thông thường, bạn thực tế và có một tâm hồn đẹp, giáo viên, bác sỹ, hoạt động xã hội giúp đỡ những người khác là những lĩnh vực thích hợp với bạn. Bạn luôn giúp đỡ bạn bè của mình khi họ gặp khó khăn, đó là một dấu hiệu tốt. Người cố vấn nghề nghiệp ở trường có thể cho bạn nhiều thông tin giúp bạn có thể tìm được công việc bạn yêu thích.

(Thế Giới Học Đường)

3.9.Tự lượng sức mình

Làm thế nào để chọn nghề thích hợp với tính cách, khả năng và sở thích của mình nhằm mục đích cho tài trí và năng khiếu của mình được phát huy ? Đây là một vấn đề mà các bạn thất nghiệp cần tìm việc làm nên suy xét.

www.manghuongnghiep.com

Có người bất kể bản thân có hợp với công việc đó hay không, chỉ vì lợi ích tạm thời mà cố giành lấy, rốt cuộc họ không những không phát huy được tài năng của mình, ngược lại còn có thể ôm hận cả đời trong khi đó cũng có thể mang lại những tổn thất không nên có cho đơn vị mình. Bởi thế, người thất nghiệp trong thời điểm tìm việc làm nên hiểu rõ tính cách, khả năng và sở thích của chính bản thân mình. Sau đó, căn cứ những yêu cầu của xã hội mà chọn cho mình một nghề thích hợp để bản thân có thể phát huy được. Phương pháp này gọi là cách "Tự nhận xét bản thân".

Theo cách này, chủ yếu cần có một sự nhận xét tỉnh táo về đặc điểm của tính cách mình và chọn nghề nào phù hợp với bản thân mình. Một học giả nổi tiếng ở nước Mỹ thông qua việc nghiên cứu con người, ông đã chia con người làm 6 loại như sau:

1.Con người thực tế : Con người thực tế quen tìm mục tiêu và sáng lập mục tiêu. Họ thích sử dụng công cụ, máy móc họ dễ làm quen với con người và động vật, có thể thích ứng với tự nhiên khách quan và hoàn cảnh với nhiệm vụ cụ thể. Họ thích hợp với sự lao động của kỹ năng và các nghề như : nông nghiệp, công nghiệp và giao tiếp xã hội.

2.Con người xã hội : Con người xã hội quen với lựa chọn những công việc về mặt kỹ năng hay sự vận dụng mối quan hệ giữa người và người. Họ thích hợp với những công tác xã hội như : hỏi ý kiến, hòa giải, giáo dục và những công việc từ thiện.

3.Con người thông thường : Con người thông thường thì quen với việc chọn lấy những mục tiêu và nhiệm vụ theo truyền thống và được xã hội thừa nhận. Họ thích hợp trong việc xử lý các công việc cần nhiều tin tức rồi tiến hành hệ thống hoá chúng lại mỗi ngày. Họ có thể làm kế toán, các công việc từng loại trong cơ quan hay các công việc hành chánh.

4.Con người trí tuệ : Con người trí tuệ quen với việc lựa chọn môi trường sinh sống để tiến hành những công việc vận dụng trí tuệ, từ vựng, kí hiệu.v.v… Họ thích hợp với những công việc mang tính trừu tượng và sáng tạo. Họ phù hợp với nghề nghiên cứu khoa học, dạy học hoặc sáng tác.

5.Con người sự nghiệp : Con người sự nghiệp quen với lựa chọn những công việc cần có năng lượng cao, nhiệt tình cao. Những công việc đó phải mang tính khai thác và nhiệm vụ có tác dụng mấu chốt, thúc đẩy. Họ thích hợp với việc ra lệnh chỉ huy và quản lý người khác hay các công việc quản lý, tổ chức, ngoại giao, chính trị v.v…

www.manghuongnghiep.com

6.Con người nghệ thuật : Con người nghệ thuật quen với việc vận dụng tình cảm, trực giác và sức tưởng tượng nhằm sáng tạo hình tượng nghệ thuật hoặc các sản phẩm nghệ thuật. Họ thích hợp với những công việc sử dụng tình cảm, trí tưởng tượng để lý giải và sáng tạo hình thức nghệ thuật.

Khi chọn nghề nghiệp, bạn có thể theo sự phân loại này, áp dụng cách "Tự nhận xét bản thân" để giúp mình trong công việc lựa chọn nghề nghiệp.

3.10.Chọn nghề theo tính cách

Nếu không phải là người có khả năng giao tiếp tốt, bạn không nên bắt đầu sự nghiệp công danh trong vai trò nhà quản lý. Còn nếu có xu hướng sống nội tâm và rất khó bị kích động, những nghề liên quan đến điều khiển như phi công, tài xế, điều phối viên... sẽ là lựa chọn đúng đắn với bạn.

Để chọn một công việc phù hợp với mình, trước hết bạn cần phải xác định mình là mẫu người như thế nào qua một số tiêu chí sau:

Người hướng ngoại: Luôn có khuynh hướng tiếp cận với thế giới bên ngoài, muốn khám phá những sự kiện đang diễn ra xung quanh tích cực, năng động, có xu hướng thích mạo hiểm thường công khai bày tỏ ý kiến của mình thích tiếp xúc, dễ làm quen và cũng dễ chia tay với mọi người thích trao đổi quan điểm của mình với những người xung quanh làm việc tốt trong môi trường tập thể.

Người hướng nội: Có khuynh hướng thu hẹp trong thế giới nội tâm riêng của mình, ít có ấn tượng trước các yếu tố bên ngoài thường gặp khó khăn khi tạo dựng những mối quan hệ mới, nên thường không có nhiều bạn bè, thích yên tĩnh, cố gắng bảo vệ mình trước tác động của những thông tin mới, có bề ngoài trầm tĩnh, thường ít nói không thích những bất ngờ làm việc tốt trong môi trường có một mình.

Tuy nhiên, qua những tiêu chí ban đầu trên, bạn không nên nghĩ rằng người hướng ngoại tốt hơn người hướng nội. Những người hướng ngoại - chính từ những tính cách mạnh mẽ của mình - cũng có những điểm yếu riêng của họ: đó là tính cách dễ bị kích động, hời hợt trong tình cảm, thường ôm đồm, bao biện… Những người hướng nội cũng có các đặc điểm như kiên định, khả năng tư duy sâu, có tình cảm và suy nghĩ sâu sắc.

www.manghuongnghiep.com

Con người cũng khác nhau ở mức độ kích thích thần kinh (neurotism) - một phẩm chất xác định độ bền vững tình cảm của họ. Người có mức kích thích thần kinh cao thường dễ nổi nóng, ghen tức, rất dễ nhạy cảm, làm quen với hoàn cảnh mới khó khăn. Người có mức kích thích thần kinh thấp thường có tính trầm tĩnh, ổn định, có lòng tự trọng cao và bình tĩnh trước các tình huống gây stress. Tuy nhiên, mỗi kiểu "neurotism" này cũng có những điểm mạnh và yếu riêng. Người có mức kích thích cao thông thường có tính nhạy cảm, tốt bụng, dễ đồng cảm. Con người họ có thể so sánh như một cây vĩ cầm: chỉ cần chạm nhẹ có thể phát ra những âm thanh du dương. Còn người có mức kích thích thấp thì trong nhiều trường hợp được coi là "có da mặt dày". Họ gợi nhớ đến hình ảnh cái trống: không cảm nhận được những lời gợi ý hay nói kháy, mà cần phải nói thẳng "vào trán" họ. Nhưng những người như vậy lại có khả năng làm việc cao, có thể đứng vững trong bất cứ tình huống nào.

Kết hợp loại cá tính (hướng nội, hướng ngoại) và mức độ kích thích thần kinh, bạn sẽ chọn ra được cho mình một nghề phù hợp:

1. *Nếu là người hướng nội và có mức kích thích thần kinh cao*, bạn không nên chọn những nghề có liên quan đến những tiếp xúc thường xuyên và lâu dài với mọi người như kinh doanh, quản lý, sư phạm, bán hàng… Hãy chọn vị trí đằng sau chiếc bàn viết hay những nơi làm việc theo tính trực quan, ví như nghiên cứu, sáng tạo, thiết kế, tạo mẫu….

2. *Nếu là người hướng ngoại và có mức kích thích thần kinh cao*, sẽ không thỏa đáng nếu bạn chọn các nghề liên quan đến điều khiển như phi công, tài xế, điều phối viên… Khi đó bạn sẽ buồn bực vì ít được giao tiếp với mọi người và dễ gây ra những sai lầm, hỏng hóc. Bạn cũng không nên chọn những nghề liên quan đến sản xuất dây chuyền vốn mang tính đơn điệu.

3. *Nếu là người hướng nội và mức kích thích thần kinh thấp*, bạn nên chọn nghề liên quan đến điều khiển nhưng tránh những công việc cần tiếp xúc với nhiều người (như lãnh đạo, quản lý, sư phạm, phóng viên, hoạt động xã hội…)

4. *Nếu là người hướng ngoại và mức kích thích thần kinh thấp*, thì những vai trò như quản lý, lãnh đạo, sư phạm, thương gia… rất lý tưởng với bạn. Trong những lĩnh vực yêu cầu mức độ giao tiếp cao với mọi người, bạn sẽ luôn đạt được thành tích tốt.

Dù ở bất kỳ cương vị nào và có tính cách gì, bạn chỉ cần nhớ một số tiêu chí sau: đừng nên vội vàng, cũng đừng nên kìm hãm bản thân mình tìm cách giảm trạng thái căng thẳng bên trong hãy nói chậm và không nên cao giọng, không nên hồi hộp trước khi sự kiện nào đó xảy ra

www.manghuongnghiep.com

hãy rèn luyện sự tự tin của bản thân luôn tự đánh giá mình từ vị thế của những người xung quanh, luôn cố gắng kiểm soát được hành vi của mình.

(VnExpress)

3.11.Bảy bí quyết chọn nghề

Nếu bạn đang trong giai đoạn lựa chọn nghề nghiệp hay công việc, hãy tham khảo những bí quyết chọn nghề sau đây.

1. Bạn giỏi nhất ở lĩnh vực nào?

Hãy liệt kê danh sách những kỹ năng, khả năng và kinh nghiệm của mình, sau đó tự suy ngẫm xem mình mạnh nhất ở lĩnh vực nào. Hãy phân biệt đâu là khả năng thông thường, chẳng hạn như: đánh máy nhanh, viết lách rõ ràng, dễ hiểu và đâu là những kỹ năng nghề nghiệp.

2. Điều gì hấp dẫn bạn trong công việc?

Tự tay mình viết ra những sở thích của mình. Mình thích công việc liên quan đến máy tính, lập trình? Mình thích làm nhiếp ảnh gia? Mình thích những công việc không gò bó thời gian và sử dụng nhiều óc sáng tạo? Hoặc mình có thích kinh doanh không? Mình thích làm công tác xã hội, giúp đỡ người khác? Hãy cân nhắc tất cả những sở thích sẵn có của bạn trước khi đi đến lựa chọn cuối cùng cho nghề nghiệp.

3. Mục tiêu tài chính của bạn?

Nếu bạn đặt ra mục tiêu cụ thể là phải kiếm được bao nhiêu tiền khi làm công việc này thì bạn phải tìm hiểu và cân nhắc để nắm được mức lương cũng như thu nhập trước khi quyết định. Mức nào thì mình có thể chấp nhận được? Nhưng nhớ cảnh giác với những thông tin hấp dẫn về mức lương mà coi nhẹ môi trường làm việc và vấn đề an toàn nghề nghiệp đấy nhé!

4. Bạn chấp nhận được trách nhiệm công việc ở mức nào?

Hãy quyết định xem mình là người có thể chịu trách nhiệm đến đâu trong công việc? Mình thích được quyền quyết định và chịu trách nhiệm trực tiếp trước kết quả công việc, hay chẳng

www.manghuongnghiep.com

thích liên quan gì đến quyền đó mà chỉ tham gia cùng làm công việc, còn việc quyết định đã có người khác lo?

5. Bạn muốn nơi làm việc của mình ở đâu?

Bạn thích làm việc xa nhà hay ở gần, cụ thể là khoảng bao nhiêu cây số? Chỗ làm có gần bến xe không? Điều này đồng nghĩa với việc bạn có ngại đi lại không? Và tất nhiên, danh sách lựa chọn sẽ dài hơn nếu bạn là người năng động và không ngại đi xa. Bạn cũng nên xét đến khả năng phải đi công tác, bạn có chịu đi không?

6. Bạn thích làm việc ở môi trường nào?

Nhận định lại trong đầu xem bạn đã từng làm việc trong môi trường như thế nào, và bạn có hài lòng với môi trường đó không? Nếu chưa hài lòng, hãy đặt ra mục tiêu trước mắt: Bạn sẽ chọn môi trường làm việc yên tĩnh hay ồn ào, sôi động an phận hay cạnh tranh công ty lớn hay là doanh nghiệp nhỏ?

7. Bạn thích làm việc với những kiểu đồng nghiệp nào?

Thái độ của đồng nghiệp là một trong những yếu tố ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả và hứng thú làm việc của bạn. Hãy phác thảo những kiểu đồng nghiệp mà bạn thích cộng tác trong công việc. Chẳng hạn, bạn thích người thẳng thắn, năng động hay thân thiện, sẻ chia? bạn thích sếp dễ tính hay cực kỳ nguyên tắc?…

Sau khi cân nhắc, trả lời được 7 câu hỏi trên, bạn có thể chắc chắn đến 90% rằng công việc bạn sắp chọn rất hợp với con người bạn.

(VnMedia)

3.12.Mười điều đừng bỏ quên khi chọn nghề

1. Tuổi 18, đã đến lúc phải trả lời câu hỏi: Ta muốn là ai ? ta muốn làm nghề gì ? Ta sẽ chuẩn bị gì cho tương lai ?

2. Trong đời ta có thể không chỉ làm một nghề duy nhất. Trong thời đại công nghiệp và hội nhập quốc tế mạnh mẽ, việc thay đổi nghề nghiệp là khả năng phổ biến

www.manghuongnghiep.com

3. Muốn có nghề phải học, không có nghề nào tự dưng mà có, không học mà thành

4. Có nhiều loại nghề (chân tay, trí óc), loại việc (nhân viên, quản lý, tự do) nhưng nghề nào cũng quý, nếu đem lại thu nhập, hứng thú cho cá nhân và đóng góp có ích cho xã hội.

5. Khi chọn nghề có thể nghĩ ngay đến điều mình hứng thú nhất nhưng sau đấy còn phải tính đến khả năng bản thân, hoàn cảnh gia đình & xã hội.

6. Phân biệt sở thích (thích gì nhất ?), sở trường (làm được gì giỏi nhất?) và năng khiếu (có hiểu biết, có khả năng thực hiện ngay từ nhiều năm trước). Tự hỏi xem mình có không và có như thế nào?

7. Nên đặt ra 3 - 5 nghề mình có thể theo đuổi. Đặt thứ tự theo ngành nghề nào mình thích nhất đồng thời có thể theo đuổi được.

8. Chủ động tìm thông tin về nghề nghiệp và nơi đào tạo qua sách báo, truyền hình, Internet, nhà tư vấn , trường học.

9. Hỏi chuyện, tham khảo ý kiến cha me, thầy cô, bạn bè, nhà tư vấn.

10. Thích nghề nào rồi thì hãy thử xây dựng một "kế hoạch vàng" theo đuổi nghề đó bao gồm học hành, làm việc và mục tiêu muốn đạt được qua các giai đoạn: 18 - 22, 22 -25, 25 - 30 tuổi và xa hơn. Hàng năm, hàng quý đọc lại kế hoạch này để kiểm tra, bổ sung, sửa đổi cho phù hợp với thực tế.

3.13.Nghề nào của bạn?

Bạn có tin không, những việc bạn thích làm trong thời gian rảnh có thể tiết lộ một vài “đầu mối” về khả năng cũng như nghề nghiệp thích hợp nhất với bạn đấy. Bài trắc nghiệm sau đây sẽ giúp bạn khám phá những khả năng tiềm ẩn của bản thân.

1. Nếu bạn có một buổi tối rảnh thì bạn sẽ muốn làm gì hơn?

A. Tiệc tùng.
B. Ở nhà và “lướt” net.

www.manghuongnghiep.com

C. Làm những việc mình yêu thích như cắm đầu vào sách hoặc thiết kế mô hình.

D. Đi xem phim.

2. Mục nào sau đây của tờ báo mà bạn thường "nghía" qua đầu tiên?

A. Mục lời khuyên hoặc thư tòa soạn.

B. Tin tức.

C. Thể thao.

D. Giải trí.

3. Bạn thích làm gì nhất khi đi dự tiệc?

A. Chào hỏi và làm quen với mọi người.

B. Tranh luận về một sự kiện đang "nóng".

C. Dùng món đồ nguội khai vị.

D. Vui chơi.

4. Nếu được tặng sách, bạn thích được tặng loại sách nào sau đây?

A. "Món soup cho tâm hồn".

B. "Lịch sử vắn tắt của các thời đại".

C. "Nguyên lý vạn vật".

D. Một quyển sách về nghệ thuật có nhiều hình ảnh "độc".

5. Bạn muốn làm gì nhất trong thời gian rảnh rỗi?

A. Hẹn lũ bạn đi uống cà phê.

B. Ngồi lỳ trong phòng riêng.

C. Làm vườn hoặc "đại tu" lại nhà cửa.

D. Làm thơ.

6. Nếu được chọn xem một bộ phim, bạn sẽ chọn loại phim nào sau đây?

A. Hài kịch lãng mạn

B. Kịch kích, ma quái, nặng về suy nghĩ

C. Phim hành động và phiêu lưu

D. Các loại phim "chẳng giống ai", khó hiểu, ít người ngó.

www.manghuongnghiep.com

7. Nếu tham gia vào một công tác xã hội, bạn sẽ chọn…

A. Một nhóm thật đông và càng vui càng tốt.
B. Nhóm nhỏ, nhưng sôi nổi và có thể tranh luận với nhau.
C. Nhóm có người biết chơi thể thao.
D. Nhóm có một vài người thật thú vị

8. Nếu bạn có cơ hội tham gia vào một chương trình thực tế, bạn sẽ chọn…

A. Một chương trình mà những kỹ năng cá nhân có thể giúp bạn chiến thắng như chương trình "Người sống sót", "Nhân viên tập sự", "Người độc thân"
B. Không chú ý, bạn nghĩ rằng những chương trình như vậy chỉ tốn thời gian mà thôi
C. Một chương trình có thể mang lại cho bạn nhiều cơ hội để thực hành và cải thiện mọi thứ như "Thương trường".
D. Một chương trình mà bạn có thể chiến thắng bằng tài năng cá nhân.

9. Bạn bè thường nói về bạn bằng cụm từ nào sau đây?

A. Hòa đồng
B. Thông minh
C. Khéo tay
D. Sáng tạo

Và nghề của bạn đây

Nếu bạn chọn "A" nhiều nhất, công việc của bạn chắc chắn liên quan đến việc giao tiếp với nhiều người. Đó có thể là một việc liên quan đến các hoạt động như dạy bảo, đàm phán, chỉ dẫn, cố vấn, quản lý, thuyết phục, cung cấp, nói, trợ lý. Nghề phù hợp với bạn: giáo viên, quản lý nhân sự, tiếp viên hàng không, giáo viên mầm non, nhân viên bán hàng, tư vấn nghề nghiệp…

Nếu bạn chọn "B" nhiều nhất, chắc chắn bạn sẽ làm công việc liên quan đến tin tức, tài liệu: tổng hợp, phân tích, biên tập, sử dụng máy tính, sao chép hoặc so sánh. Nghề phù hợp với bạn: nhân viên thư viện, biên tập viên, chuyên viên thiết kế web, kế toán, điều tra viên, nhà tổ chức chuyên nghiệp…

Nếu bạn chọn "C" nhiều nhất, bạn sẽ làm các công việc liên quan đến máy móc, đồ vật liên quan đến các hoạt động: điều chỉnh, những công việc đòi hỏi có tính chính xác, quản lý, lái xe,

www.manghuongnghiep.com

điều khiển máy móc, bán hàng, bảo trì máy móc, đóng gói hàng hoá. Nghề phù hợp với bạn: bếp trưởng, nhân viên sửa chữa, thợ mộc, buôn bán, bác sỹ thú y, công nhân cơ khí…

Nếu bạn chọn câu "D" nhiều nhất, công việc của bạn chắc chắn liên quan đến sự sáng tạo. Nghề phù hợp với bạn: nhà văn, nhiếp ảnh, ca sỹ, trang trí nội thất, họa sỹ đồ hoạ, thiết kế thời trang…

(Dân Trí)

3.14.Giàu ý tưởng, chọn nghề gì?

Bạn vốn là người có đầu óc sáng tạo, giàu ý tưởng. Bạn nên theo nghiệp gì? Dưới đây là một số nghề nghiệp bạn có thể tham khảo để lựa chọn:

1. Giáo viên

Đừng nghĩ nghề giáo viên là nhàm chán, ngày nào cũng lặp đi lặp lại một bản giáo án. Thực chất, một người thầy có tâm luôn phải nỗ lực tìm tòi sáng tạo để thoát khỏi sự nhàm chán của bản giáo án đó. Một giáo viên có đầu óc sáng tạo chắc chắn sẽ được các học sinh yêu mến.

2. Thiết kế nội thất

Công việc thiết kế luôn đòi hỏi tinh thần sáng tạo. Làm thế nào để tạo ra những sản phẩm nội thất hiện đại, hợp thời trang, phù hợp với nhu cầu sử dụng của người tiêu dùng và mang đậm tính cách gia chủ? Tất nhiên điều đó phụ thuộc nhiều vào người thiết kế.

3. Đầu bếp

Cho dù là đầu bếp của một khách sạn 5 sao nổi tiếng, một nhà hàng nhỏ hay chỉ là người nội trợ gia đình, tính sáng tạo vẫn luôn là yếu tố làm nên sự thành công của người đầu bếp. Đó là sự sáng tạo trong cách tạo khẩu vị, bài trí món ăn, kết hợp màu sắc,... Ngoài ra, ý tưởng sáng tạo còn giúp món ăn mang đậm bản sắc của người tạo ra nó.

4. Nhà văn

Một đầu óc sáng tạo, tinh tế cùng với sự trải nghiệm thực tế và tài hành văn là bí quyết thành công của các nhà văn, nhà thơ.

www.manghuongnghiep.com

5. Đạo diễn

Nhà đạo diễn muốn tạo nên hàng nghìn mảnh đời khác nhau, ắt phải có tinh thần sáng tạo.

6. Nhiếp ảnh gia

Một bức ảnh có "thần" phụ thuộc rất nhiều vào khả năng sáng tạo của người chụp ra nó. Nếu bạn không đưa ý tưởng của mình vào mỗi bức hình, bạn sẽ mãi chỉ là một anh thợ chụp ảnh "vườn" mà thôi.

7. Thiết kế đồ họa

Các nhà thiết kế đồ hoạ tạo dựng hình ảnh cho sản phẩm, bên cạnh sự hỗ trợ của công nghệ vi tính còn phải có đầu óc sáng tạo của một người nghệ sĩ.

8. Phụ thẩm

Đây là những người trợ lý giúp luật sư tìm thông tin cho các vụ kiện. Kỹ năng điều tra và suy nghĩ sáng tạo sẽ giúp họ nhanh chóng tìm thông tin, phân tích và báo cáo cho luật sư.

(Dân Trí)

3.15.Bạn yêu thiên nhiên, chọn nghề gì?

Bên cạnh những người luôn cố gắng tìm cho mình những công việc đem lại thu nhập cao, như lĩnh vực công nghệ thông tin hay phân tích chứng khoán… lại có không ít người sẵn sàng cống hiến mình cho những nghề có thu nhập thấp nhưng lại vô cùng quan trọng với cuộc sống con người.

Đó là những công việc liên quan đến lĩnh vực môi trường.

Với những nỗ lực của các nhà môi trường học, môi trường sống của chúng ta đã có những thay đổi nhất định. Các công ty, doanh nghiệp đã chú trọng sản xuất những sản phẩm tái sinh, tổ chức các hoạt động hướng về môi trường và cộng đồng để góp phần cải thiện môi trường sống.

Ngay cả người dân với những thay đổi nhất định về mặt nhận thức về môi trường cũng đã có những sự lựa chọn khác trước trong việc sử dụng phương tiện giao thông: chẳng hạn đi làm

www.manghuongnghiep.com

bằng xe đạp thay vì xe máy và ôtô… Người nội trợ hiện đại cũng đã biết phân loại rác thải thành rác hữu cơ và vô cơ để người thu gom dễ xử lý sau này.

Bạn là người yêu thiên nhiên và môi trường, bạn muốn được góp phần nhỏ bé của mình để cải thiện môi trường. Rất đơn giản, bạn có thể chọn một trong những nghề dưới đây:

- Kỹ sư môi trường
- Nhân viên bảo vệ thực vật.
- Nhà nghiên cứu bảo tồn thiên nhiên.
- Giáo viên về các bộ môn khoa học, môi trường.
- Chuyên gia hoá chất
- Kỹ thuật viên xử lý chất thải.
- Nhà sinh thái học.
- Nhân viên kiểm lâm
- Luật sư về môi trường
- Kỹ thuật viên về môi trường và an toàn sức khoẻ cộng đồng.
- Nhà thiết kế vườn hoa, công viên.
- Nhà môi trường học
- Thanh tra nông nghiệp, bảo nông.
- Nhà nghiên cứu động vật hoang dã.
- Kỹ sư về không khí.

Đừng vội nghĩ rằng những nghề này nghe thật cổ hủ, kém hấp dẫn và thu nhập thấp bạn nhé. Được làm công việc mình yêu thích và tâm huyết là mơ ước của nhiều người đấy.

Thanh Thuỷ (Dân trí)

3.16.Chín điều học sinh trung học nên tham khảo

Những năm trung học là thời điểm lớn trong cuộc đời, khi bạn sắp bước vào thế giới của người lớn với những vấn đề của người lớn như công việc, sự nghiệp, trường đại học… Đây cũng là thời gian tốt nhất để bạn suy nghĩ về tương lai, lên một vài kế hoạch. Và hãy luôn nhớ rằng những kế hoạch đó hoàn toàn có thể thay đổi.

1. Dành thời gian suy nghĩ về những điều bạn thích làm, tưởng tượng về nghề nghiệp "trong mơ" của bạn. Nếu bây giờ bạn được chọn ngay một nghề nghiệp, đó sẽ là nghề gì và vì

www.manghuongnghiep.com

sao? Hãy nhớ rằng lúc này bạn có rất nhiều cơ hội lựa chọn. Dù bạn đã chắc chắn mình muốn làm gì, đừng vì thế mà không tìm hiểu về những ngành nghề liên quan, thậm chí hoàn toàn khác biệt.

2. Thử thách mình tại trường học, nhưng đừng chôn vùi bản thân. Hãy học tốt nhất trong khả năng bạn có thể, khai thác mọi tiềm năng của mình. Tuy nhiên, học quá sức có thể khiến bạn bị suy nhược hoặc chán học. Hãy chắc chắn rằng bạn luôn tìm thấy thú vui trong việc học hành.

3. Làm thêm, tham gia tình nguyện… Những công việc này rất tốt cho sự phát triển toàn diện cũng như công việc sau này của bạn, khiến bạn năng động hơn, sáng tạo hơn, mở rộng các mối quan hệ… Tuy nhiên, luôn nhớ rằng việc học ở trường mới là số 1.

4. Nói chuyện càng nhiều càng tốt với người lớn về nghề nghiệp và trường đại học. Hãy chú ý lắng nghe những người lớn xung quanh bạn nói chuyện về nghề nghiệp của họ và những kinh nghiệm trong trường đại học. Thậm chí, nếu có thể, hãy nhờ họ chỉ bảo những điều cơ bản về ngành nghề mà bạn yêu thích.

5. Luôn ghi nhớ rằng mỗi người có con đường của riêng mình. Đừng quá lo lắng xem những bạn khác trong lớp, trong trường đang làm gì hay bạn chưa có quyết định rõ ràng ngay về nghề nghiệp.

6. Mọi thứ đều có thể thay đổi, và đừng tự khóa mình vào một nghề nghiệp hay trường đại học nào. Hãy luôn giữ một đầu óc rộng mở, tự mở cửa cho sự lựa chọn của mình.

7. Đừng để ai điều khiển giấc mơ và tham vọng của bạn. Chúng ta thường cảm thấy áp lực, thậm chí khổ sở khi phải đi theo con đường của một ai đó trong gia đình. Thứ tệ nhất mà bạn có thể làm là chọn nghề nghiệp cho mình chỉ để làm hài lòng ai đó.

8. Chẳng bao giờ quá sớm hay quá muộn để bạn lên kế hoạch. Dù bạn đang học lớp mấy, đây là lúc lên kế hoạch cho thời gian còn lại trong trường và sau khi tốt nghiệp.

9. Không ngừng học hỏi, đọc sách, mở rộng tầm hiểu biết của bạn. Có một câu nói cổ điển nhưng luôn đúng: Tri thức là sức mạnh. Đừng bao giờ bỏ qua cơ hội hiểu biết thêm những điều mới mẻ.

Tiến sĩ Randall S. Hansen

www.manghuongnghiep.com

Hướng nghiệp - Hỏi & trả lời

Ban đọc thân mến!

Ở phần này, chúng tôi cung cấp cho bạn môt số bài tư vấn hướng nghiệp dưới dạng hỏi – đáp của nhà nghiên cứu Tâm lý – Giáo dục Quang Dương. Hy vọng những nội dung tư vấn này sẽ là tài liệu tham khảo bổ ích giúp bạn gợi mở nhận thức và giải pháp trong định hướng nghề nghiệp, trong việc thi tuyển, học nghề và lập nghiệp.

Chúc bạn tự tin và thành công!!

1.Thế nào là hướng nghiệp, tự hướng nghiệp & tư vấn hướng nghiệp?

Hỏi: Trong nhà trường, trên báo chí, em thường nghe nói đến hướng nghiệp. Vậy tự hướng nghiệp là thế nào? Chẳng lẽ việc hướng nghiệp không thể trông cậy vào thầy cô, cha mẹ hoặc xã hội, mà tự em phải vạch hướng tìm ngành học, và sau đó tự tìm việc làm cho mình?

Trả lời: Nhà trường, gia đình và xã hội luôn coi việc hỗ trợ cho lớp trẻ hướng nghiệp là một nhiệm vụ quan trọng trong sự nghiệp giáo dục. Tuy nhiên, trách nhiệm lớn lao đó (và mọi cơ hội tạo ra từ phía khách quan) không thể thay thế cho nội lực chủ quan của người muốn hướng nghiệp.

Có khi nào bạn tự hỏi: “Ta phải chuẩn bị những gì trong quá trình học tập và rèn luyện, để hướng nghiệp cho mai sau? ”. Nếu lời đáp của bạn: “Có”, tức là, bước đầu bạn đã ý thức được việc tự hướng nghiệp. Tự hướng nghiệp là **tự mình định hướng nghề nghiệp**, tự mình xác định đúng ngành nghề thích hợp với bản thân và phù hợp với xã hội. Từ đó, bạn tự chọn hướng trau giồi tính cách và năng lực sao cho hiệu quả, để khi được trúng tuyển, cả khi học nghề và lập nghiệp sau này được vững chắc. Lúc đó, bạn không phải ân hận vì đã đi nhầm đường, còn vững tin ở tương lai.

Bài toán tự hướng nghiệp cũng như mọi bài toán đường đời khác: Sai một ly, đi cả dặm, nhỡ cả tiền đồ và sự nghiệp! Nhiều khi phải “làm lại từ đầu”, gây biết bao lãng phí cho chính mình, gia đình, nhà trường và xã hội. Bởi vậy, tránh chọn nhầm hướng và đi lầm đường.

www.manghuongnghiep.com

Do quan hệ hữu cơ giữa hướng nghiệp và tự hướng nghiệp, nên từ HƯỚNG NGHIỆP dùng ở đây tùy theo văn cảnh mà được hiểu:

- Hoặc là **sự hỗ trợ bên ngoài** (mang tính chất tư vấn, không áp đặt, chỉ gợi suy nghĩ để tìm tòi).

- Hoặc là **sự lựa chọn đi kèm với nỗ lực của bản thân** để tự hướng nghiệp theo quyết định riêng.

Tư vấn hướng nghiệp là tư vấn về sự hỗ trợ khách quan và cả cách nỗ lực chủ quan trong quá trình hướng nghiệp. Nó có lợi cho người đang cần tư vấn hướng nghiệp và cũng lợi cho cả người cần dẫn dắt người khác hướng nghiệp (như phụ huynh, thầy cô, bạn bè…).

2.Nên nghe ai, khi hướng nghiệp?

Hỏi: Ở trường, em được thầy cô hướng nghiệp cho em một đường. Ở nhà, cha mẹ lại hướng cho em một nẻo. Bạn bè thì khuyên em phải chọn những nghề thật "oai". Đến trung tâm tư vấn hướng nghiệp, em được gợi ý một cách khác. Vậy em biết nghe ai?

Trả lời: Ai, bạn cũng cần nghe. Lắng nghe thấu hiểu mà tham khảo, để sàng lọc mà lựa chọn. Lựa những điều hay lẽ phải để suy ngẫm thêm, chứng nghiệm thêm. Cũng nên nghe cả những lời bàn ra hoặc nói ngược. Cuối cùng, qua một quá trình cân nhắc (càng lâu càng chín), bạn mới có thể tự quyết. Chuẩn mực cho quyết định của chính bạn là sự hợp lẽ, tránh cảm tính, tránh bồng bột, tránh a dua. Đó cũng là tinh thần căn bản của hướng nghiệp.

Có lần, sau khi làm xong kết quả trắc nghiệm hướng nghiệp cho một bạn trẻ đã là cử nhân và đã ra làm việc được một năm, tôi ghi vào lời tư vấn trên giấy: "Kết quả trắc nghiệm cho thấy, nếu trước đây bạn chọn thi vào ngành khoa học xã hội thì phù hợp với bạn hơn ngành khoa học tự nhiên. Dù bạn đã tốt nghiệp toán – tin học trong ngành khoa học tự nhiên, nhưng tiềm lực không đủ mạnh để vươn lên cao hơn. Như thế có nghĩa sẽ khó khăn cho bạn khi dấn sâu vào những ngành nghề đòi hỏi mạnh về logic Toán và logic Tin học. Đây là một gợi ý để bạn suy nghĩ và cân nhắc. Nếu có điều kiện để làm lại từ đầu, tuy bất lợi trước mắt nhưng lâu dài thì rất có lợi cho bạn…".

Hai năm sau, tôi nhận được hồi âm của bạn đó: "Em đã suy nghĩ lại, cân nhắc kỹ trước những lời trao đổi khác nhau từ ngày ấy. Cuối cùng, em đăng ký dự thi vào Đại học Văn hóa, và

www.manghuongnghiep.com

nay em thấy rất phù hợp với sở trường của mình. Em thực sự mê say lĩnh vực văn hóa và hy vọng sẽ thành công hơn".

Thực ra, không nên xem vấn đề hướng nghiệp là "ai hướng nghiệp cho ai?", mà nên nghĩ là "ai giúp ai tự hướng nghiệp?". Nếu nhà trường / nhà nước, gia đình / xã hội làm được chức năng giúp bạn trẻ biết tự hướng nghiệp, đó là một thành quả vô cùng lớn. Không chỉ lớn về lợi ích kinh tế - xã hội, còn lớn về sự trưởng thành cá nhân. Đặc biệt, nó có giá trị cao ở chỗ tôn trọng tính tự giác, tính tự quyết và tự lập của mỗi thành viên trên những nền tảng nhận thức khoa học và hành động hợp lý.

Điều đó giúp bạn tránh đi đường vòng hoặc lạc lối khi tự hướng nghiệp

3.Hướng nghiệp từ lớp 9, sớm hay muộn?

Hỏi: Mộng của em và rất nhiều bạn khác là học lên Đại học. Tuy nhiên có nhiều thầy cô lớp 9-10-11 hay đặt vần đề với học sinh. Điều đó khiến cho "giấc mơ đại học" của học sinh bị mờ nhạt và niềm tin vào tương lai bị bào mòn. Liệu học xong đại học rồi hãy tính đến việc làm có hơn không?

Trả lời: Chờ xong đại học mới hướng nghiệp thì quá trễ đó bạn. Bạn hiểu về "tương lai" và "hướng nghiệp" hơi bị mơ hồ. Bạn tưởng đại học chỉ là nơi dạy chữ, không dạy nghề? Ngay cả khi bạn dừng tương lai của bạn ở cái mốc đại học, đó là lúc bạn thực sự "dính" đến nghề (dù chỉ trên lý thuyết, hoặc dù bạn chưa muốn).

Chẳng có một trường đại học nào không dạy nghề theo chuyên ngành của nó. Đại học chính là một "trường dạy nghề bậc cao" (đào tạo tay nghề có trình độ cử nhân trở lên).

Bởi vậy, khi bạn mơ ước bước vào giảng đường đại học, cần thực tế hơn chút nữa – bạn phải sớm nghĩ tới cái nghề mà trường Đại học nó sẽ đào tạo. Như vậy, nếu không định hướng dần từ những năm gần cuối của bậc học phổ thông, bạn sẽ có nguy cơ bị hẫng hụt. Ngay khi gần kết thúc lớp 12 mới nghĩ tới ngành nghề, bạn sẽ quýnh quáng trước sự lựa chọn trường (và khoa đào tạo) để đăng ký thi tuyển. Lúc ấy, xác suất rủi ro sẽ rất lớn, bạn đành "nhắm mắt đưa chân", trao phận mình cho trời định!

Nhiều người vì "theo đuôi bạn bè" mà đã chọn lầm nghề, thi lầm trường, giữa chừng phải bỏ cuộc. Cũng có người ráng không bỏ cuộc, "cố đấm ăn xôi", nhưng khi tốt nghiệp ra đời với mảnh bằng "bậc trung", không khởi sắc nổi! Thật uổng công, tốn của, có khi phải làm lại từ đầu.

www.manghuongnghiep.com

Mộng cao, phải có chí cao. Mặt khác, và ngay từ đầu, muốn xác định một ước mơ cao, phải sớm có suy nghĩ về đỉnh cao của nó. Làm như vậy để tiên liệu xem mình có với tới không. Đừng ngộ nhận việc hướng nghiệp là "chuyện về sau". Không, đó là chuyện trước mắt, khi bạn đang ngồi tại bàn học.

4.Chưa lớn mà đã hướng nghiệp, có bị "ép non"?

Hỏi: Tuổi học trò thường "ăn chưa no, lo chưa tới, với chưa được". Vậy tại sao "chưa đủ chín chắn" cả tuổi đời lẫn học vấn, lại phải cứ lo hướng nghiệp? "Làm gấp" như vậy, có phải vô tình bị áp đặt hoặc ép non hay không, nhiều học trò bị "già" trước tuổi? (Băn khoăn của một số phụ huynh)

Trả lời: Hướng nghiệp giống như tập đi (đi chập chững vào đời, vào nghề). Một em bé đi mẫu giáo, chơi trò chơi bác sĩ (cầm ống nghe thăm bệnh) hay tập lái xe chạy trong vườn, chơi trò chơi "cảnh sát giao thông"… Nom chúng thật hồn nhiên và thơ ngây trước những cảnh tượng ấy, đâu có "già" trước tuổi? Nhưng đó là cách thăm dò về cá tính và khêu gợi về sở thích thông qua việc "chơi mà học, làm mà học, vui mà học".

Những hình thức hướng nghiệp sơ khởi như thế không có lợi cho tương lai hay sao? Vượt xa tuổi mẫu giáo, tuổi 15 trở lên là tuổi chuẩn bị vào đời. Ở tuổi đó, nên được hướng nghiệp hợp lý và bản thân cũng cần đi dần vào ý thức hướng nghiệp đúng đắn, chủ động. Với yêu cầu "vẫn trẻ trung nhưng chín chắn dần" trước khi vào đời, học sinh nên vừa tiếp tục nâng cao trình độ học vấn, vừa tự điều chỉnh mình theo một định hướng nghề nghiệp phù hợp. Đó là cách nghĩ chín chắn và làm chín chắn, cũng là cách chủ động đầu tư có lợi cho tương lai. Một tương lai như thế sẽ được ổn định, vững vàng, mang ý nghĩa lập thân, có nghề nghiệp chắc chắn.

Tuổi mới lớn là tuổi mong làm người lớn. và như vậy, việc tự lập, tự cường với ý thức lập nghiệp là điều cần nghĩ tới, để thoát dần sự lệ thuộc vào kinh tế gia đình. Ở các nước phát triển quanh ta như Sinhgapore, Hàn Quốc, dù gia đình khá giả tới đâu, họ cũng tập cho con biết lập thân bằng cách lập nghiệp. Có lẽ nhờ vậy mà họ… là nước phát triển.

5.Hướng nghiệp không quan trọng bằng luyện thi đại học?

Hỏi: Nếu hướng nghiệp là cần cho mọi lứa tuổi học trò, đặc biệt từ cấp II – III, tại sạo ở trường THPT của em không thấy nói nhiều đến hướng nghiệp mà chỉ nói nhiều đến luyện thi? Hướng luyện thi cũng chỉ đề cập đến ôn luyện theo khối A/B, cùng lắm là khối D, mà phải là Đại học! Kể

www.manghuongnghiep.com

cả những bạn học yếu, không mấy ai trong họ nghĩ đến việc "rẽ ngang" qua trường chuyên nghiệp hoặc trường dạy nghề. Như vậy có đi lệch lạc với tinh thần hướng nghiệp không?

Trả lời: Muốn học lên cao là nguyện vọng và quyền lợi chính đáng của mỗi học sinh, không ai cấm điều này. Luật giáo dục (đã được Quốc hội thông qua) bảo vệ cho mỗi công dân quyền được học lên cao. Vấn đề còn lại là mỗi người biết tự lượng sức mình và điều kiện cho phép để theo học tới đâu và theo học ngành nào cho phù hợp. Đừng vì áp lực thi cử mà ép mình phải khiên cưỡng.

Tinh thần hướng nghiệp phảm thấm từ các bài dạy và bài học trong từng bộ môn ở trường phổ thông. Không phải chỉ đến ngày bước vào giảng đường đại học mới nói tới việc học theo tinh thần hướng nghiệp. Khi học từng bài, từng môn, nếu bạn có ý thức định hướng nội dung theo yêu cầu ứng dụng thực tế và lấy thực tế minh họa cho kiến thức, đó là một căn bản của tinh thần hướng nghiệp. Phát triển cao hơn, có hướng nghiệp tổng quát (chung cho mọi môn học, mọi ngành học) và hướng nghiệp chuyên ngành (riêng cho từng lĩnh vực nghề nghiệp chuyên môn). Với nghĩa đó, luyện thi theo các khối (A/B/C/D…) chỉ là luyện kiến thức căn bản để hướng tới một đầu vào nào đó của tuyển sinh. Đó chưa phải là căn bản của hướng nghiệp.

Hướng nghiệp căn bản là giúp mỗi người học tự xác định được mình phù hợp hay không phù hợp, dù có thích hay không thích đối với một lĩnh vực trí tuệ nào (cả kiến thức, kỹ năng, xu hướng và thái độ), nhất là đối với một lĩnh vực hoạt động nào mang tính ứng dụng (chứ không chỉ có tính lý thuyết). Vì thế, dù được bình đẳng về cơ hội hướng nghiệp (trong đó có cơ hội được học hành) nhưng thật khó bình đẳng như nhau về sức học, về ngành học, về xu hướng lập nghiệp và chọn nghề.

Hướng nghiệp như cuộc chạy marathon: mỗi người có một sức chạy khác nhau, không thể bình đẳng về đường dài và tốc độ. Cho nên, tuy học cùng lớp, nhưng có bạn thi vào ngành B sẽ hợp hơn khối A, cũng có bạn thi lên đại học lại không phù hợp bằng thi vào trung cấp,…

Đừng chạy theo "phong trào" hoặc "a dua" theo người khác. "Liệu cơm mà gắp mắm" vẫn là sự lựa chọn khôn ngoan. Nếu chọn sai, sẽ lỡ mất cơ hội tiến thân, vì sự chọn lựa chọn đó không phù hợp với mình suốt đời. Và đừng ngộ nhận rằng, tương lai hoặc cơ hội tiến thân được xác định bởi cái mốc "Trung cấp" hay "Đại học".

www.manghuongnghiep.com

Nhiều người thành đạt nổi tiếng như Thomas Edison ngày trước và Bill Gates ngày nay, họ không đi lên từ tấm bằng đại học. Nhiều bạn trẻ hiện nay lập nghiệp để thành công trước, học tập để lấy bằng sau, vẫn có tiền đồ tươi sáng

6.Tự hướng nghiệp qua môn học

Hỏi: Xin nói rõ hơn về tự hướng nghiệp theo môn học mà mình thích và nghề mà mình chọn. Trong trường hợp thầy giáo bộ môn không quan tâm hướng nghiệp qua môn học (chỉ chuyên dạy chữ và luyện thi) mà em thì muốn tự hướng nghiệp cho mình khi học tập môn đó, nên làm cách nào, rèn luyện ra sao?

Trả lời: Trước hết, dù trong trường hợp nào, bạn cũng nên luôn luôn tôn trọng cách dạy của thầy giáo. Rất hay là bạn đã nghĩ tới cách tự mình rèn luyện theo tinh thần hướng nghiệp qua môn học, dù áp lực thi cử đang rất nặng nề.

Để tự thỏa mãn nhu cầu hướng nghiệp khi học từng môn, trước hết, bạn đừng đặt mục đích thi cử lên hàng đầu. Nếu học để thi, bạn sẽ có cách học rất khác xa với cách học để hướng nghiệp. Một bên là thụ động để đối phó, bên kia là chủ động để vươn lên. Xác định như thế, bạn sẽ tránh được việc học tủ, học lệch, học vẹt, học nhồi. Trái lại, bạn sẽ thiên về cách học để tìm tòi, để chiêm nghiệm, để khai phá, để sáng tạo. Đó là những đặc điểm cơ bản tiếp theo của tinh thần hướng nghiệp.

Bạn Trần Hùng Cường - HS lớp 12A8 Trường THPT Phú Nhuận (khóa 2001 - 2002) là một điển hình như thế. Năm 1995 khi còn là cậu bé học lớp 5, ngoài giờ tới lớp, Cường đã lang thang chầu chực ở các tiệm dịch vụ vi tính trên đường Lê văn Sĩ. Tại những nơi đó, Cường tận dụng cơ hội để "học mót" các kỹ thuật vi tính, vừa xin đánh máy thuê cho các chủ tiệm (lúc đầu làm không công). Dần dần, kỹ năng tin học của Cường trở nên thành thạo sau 7 năm tìm tòi, chiêm nghiệm, khai phá và sáng tạo ngay trên bàn phím của người khác. Đến năm lớp 12 vẫn không mua nổi máy vi tính riêng, nhưng Cường đã trở thành một lập trình viên và đoạt giải nhì tại cuộc thi Tin học trẻ không chuyên TP. Hồ Chí Minh năm 2001 với sản phẩm sáng tạo là một phần mềm có ký hiệu VNTT (Vietnamese Typing Treater) – phần mềm dạy đánh máy tiếng Việt với nhiều tính trội hơn hẳn những phần mềm khác .

www.manghuongnghiep.com

Bạn có thể như Cường trong ý thức "tìm mà học", "tìm mà luyện", "lấy việc làm mà hướng nghiệp", "lấy công việc mà rèn nghề". Làm được như thế, bạn không chỉ có ý tưởng sáng tạo, còn làm nên sản phẩm sáng tạo ngay từ khi còn đi học. Đó là hướng nghiệp tích cực qua môn tin học.

Môn học nào bạn cũng có thể làm theo hướng đó, với những ý thức đó, từ việc tìm nguồn thông tin (dù tay trắng, có thể tới tiệm sách báo "đọc ké" để khai thác những thông tin trí tuệ) đến việc tìm gặp người kinh nghiệm, rồi mày mò túc tắc học hỏi và tập tành. Đương nhiên, không có con đường bằng phẳng cho những ai "ngồi không mà có được trí thức vững chắc và nghề nghiệp lâu dài"! Với bạn, bằng sự quyết tâm và làm đúng sách lược, chắc chắn kết quả công việc sẽ không phụ lòng bạn.

7.Có cách nào học nhanh nhất để vào đời với nghề nghiệp trong tay?

Hỏi: Em muốn học một nghề nhưng thấy tuyển sinh rắc rối, đào tạo quá lâu, tốn kém quá nhiều, đâm ra ngán ngại! Nhưng em quyết chí vào đời với nghề nghiệp trong tay, dù không có điều kiện học hành đầy đủ. Xin hỏi có cách nào ngắn nhất, nhanh nhất để giỏi tay nghề, để hướng nghiệp vững chắc, khi tự thấy mình đủ thông minh?

Trả lời: Có một cách học ngắn nhất, nhanh nhất (nhưng chưa hẳn đã dễ nhất) để giỏi tay nghề. Đó là học trực tiếp qua thực hành, được cầm tay chỉ việc, lấy nghề dạy nghề, lấy thực tế làm bài học, với phương châm "vừa học vừa làm". Cách học đó thường áp dụng ở các trường dạy nghề sơ cấp hoặc trung cấp, phù hợp với những bạn có tư duy thực hành mạnh hơn tư duy lý luận. Muốn được đào tạo có bài bản ở cấp cao, thời gian phải kéo dài hơn, kiểu học phải đa dạng hơn, có sự bổ sung giữa thực hành và lý thuyết. Đồng thời, dù học với lượng thời gian dài hay ngắn, bạn cũng phải có những cách học tích cực (theo nghĩa hợp lý, khoa học). Với cách học tích cực, bạn sẽ có đủ tiềm lực để không chỉ giỏi tay nghề, còn giỏi sáng tạo, đủ sức để tiến xa và lên cao.

Thực tế trong lớp bạn cũng thấy có người học giỏi 1 - 2 môn, nhưng có những người xuất sắc toàn diện, môn nào cũng giỏi. Ngoài yếu tố thông minh, căn bản ở những người đó còn có nhiều cách học tích cực, kết hợp với những xu thế tư duy tích cực. Nhờ vậy không chỉ họ giỏi toàn diện, họ còn dễ thích ứng với việc theo học nhiều ngành nghề khác nhau.

Hy vọng rằng, nếu bạn sẵn có chỉ số IQ khá cao, bạn cũng không ỷ lại vào trí thông minh. Khoa Tâm lý học hiện đại khẳng định trí thông minh sẽ hao hụt dần, nếu không có cách học hợp lý và không hội đủ những hình thái tư duy tích cực. Ngược lại, nếu không chỉ gắng sức, còn có cả

www.manghuongnghiep.com

những cách thức học hành và động não phù hợp, thì trí thông minh càng được thăng hoa. Có nhiều người tự học nghề mà thành, không phải đến trường lớp. Điều đó nhờ trí tuệ một phần, nhờ gắng sức nhiều hơn, nên càng thông thái. Trong chuỗi dài gắng sức đó, có sự kiên trì và cả sự cải tiến cách học không chỉ nhanh mà cốt là phải hiệu quả, có chất lượng.

Rất may là bạn đã "quyết chí lập nghiệp". Vấn đề còn lại là thực hiện chí khí đó, với sự nỗ lực "nặn óc vắt tim". Không có gì bỗng dưng mà thành, nhanh chóng mà được một cách vững chắc. "Cố lên!" và liên tục"Cố lên!" vẫn là bài học hàng đầu đối với tất cả, kể cả những người thông thái.

8.Có bao nhiêu cách học tích cực để hướng nghiệp?

Hỏi: Nghe các chuyên viên tư vấn hướng nghiệp nói về cách học tích cực mà em chưa hiểu thấu. Em muốn biết ngoài cách học bình thường (đến trường lớp, gặp thầy cô…), em phải học như thế nào mới gọi là học tích cực? Hoặc là, có bao nhiêu cách học tích cực để em rộng đường mà chọn khi muốn hướng nghiệp?

Trả lời: Học tích cực trước hết là phải biết tự học một cách chủ động và thể hiện một cách sáng tạo. Người chăm học chưa hẳn gọi là học tích cực, nếu chỉ biết chăm ghi chép, chăm học thuộc. Sự ghi nhớ máy móc và thuộc lòng như vẹt được coi là lối học thụ động và tiêu cực, trái ngược với cách học tích cực theo nghĩa trí tuệ.

Cách học tích cực rất đa dạng, nhưng có chung một đặc trưng là **khám phá** và **khai phá.** Nếu xét tổng quát, có 4 cách học mang lại cho ta sự khám phá và sự khai phá tối đa. Nói một cách nôm na, dễ hiểu, đó là "4 "bất kỳ":

a/ Học bất kỳ **lúc nào**: Lúc đang giờ thầy dạy, đang thời gian ôn thi, học là đương nhiên. Người tích cực học cả lúc giao tiếp, lúc dạo chơi, lúc ngắm trời… Đó là những lúc được học những bài học không tên, vô cùng tự nhiên và dễ dàng thấm thía.

b/ Học bất kỳ **nơi nào**: tại lớp, tại nhà, trên Internet, chưa đủ và bị chật hẹp bởi nhiều không gian "ảo". Cần mở rộng không gian thật qua những chốn thiên nhiên và xã hội , như học ở ngoài trời, học trong công xưởng, chỗ bán hàng, nơi triển lãm…

www.manghuongnghiep.com

c/ Học bất kỳ **người nào**: Không chỉ học ở người thầy chính diện, còn học ở "người thầy" phản diện. Học ở bạn thân và cả người mình không thích, để rút tỉa kinh nghiệm sống. Học ở người thành công, cũng học ở người thất bại, để nghiệm ra nguyên nhân bất thành.

d/ Học bất kỳ **nguồn nào**: Không chỉ trong sách vở, trên màn hình, còn có rất nhiều nguồn phiong phú và bổ ích không kém. Đó là những kênh thông tin từ báo chí, từ du khảo, từ giao lưu… Ngay cả những lúc giao thông trên đường hoặc tịnh tâm nơi thanh vắng cũng giúp ta mở mang trí tuệ.

Bốn cách học "bất kỳ" ấy cần được kết hợp liên hoàn. Chúng sẽ giúp ta phát triển trí tuệ và mang lại hiệu quả cao, cả khi học tập mọi bộ môn và khi làm việc trong mọi nghề.

Đó không phải là những cách học để rộng đường lựa chọn theo sở thích, mà cần vận dụng hết thảy khi hướng nghiệp. Có điều, nên tùy thuộc vào công việc, bộ môn và ngành nghề cụ thể mà có mức độ gia giảm đậm nhạt khác nhau trong mỗi cách.

9.Làm thế nào để học và hành nghề theo mơ ước?

Hỏi: Em luyện thi khối A và dự định thi vào hai trường: Đại học Kinh tế và Đại học Ngoại thương. Ba môn Toán - Lý - Hóa em đều khá và tự tin sẽ trúng tuyển ít nhất một trường, với mơ ước trở thành nhà doanh nghiệp. Nhưng em có một băn khoăn:

Theo những anh chị đã hoặc đang học ở hai trường đó cho biết, thi vào toán, lý, hóa nhưng khi học và ra hành nghề thì chỉ dùng toán thôi. Còn lại dùng những kiến thức khác liên quan đến khoa học xã hội, khoa học quản lý, chính trị học, kinh tế học… Những môn khoa học đó lại thiên về trí nhớ, phải học thuộc mà em thì chúa ghét học thuộc. Ngay những năm học phổ thông, em rất ngán các môn khoa học xã hội và thường làm bài phải có "phao" mới vượt qua được. Vậy xin hỏi:

a/ Nếu học ĐH Kinh tế hoặc ĐH Ngoại thương mà không dùng đến Lý, Hóa, hà tất phải thi hai môn đó? Sao không bắt thi khoa học xã hội?
b/ Em yếu về khoa học xã hội và các môn học thuộc, liệu có theo học ngành kinh tế, ngoại thương được không?
c/ Nếu "ép" sao đó để cho nhớ (khỏi dùng "phao") thì có thể tạm được, nhưng em không thích. Mà đã không thích, liệu còn hứng thú để học nghề và hành nghề theo mơ ước được không?

www.manghuongnghiep.com

Trả lời: Câu hỏi đầu tiên của bạn có liên quan đến việc tổ chức thi tuyển. Nếu có sự bất hợp lý nào đó trong việc xác định những môn thi đầu vào, chắc chắn sớm muộn sẽ được Bộ Giáo dục và Đào tạo điều chỉnh. Dù sao về phía bạn cũng cần xác định rằng thi Lý - Hóa hoặc thi các môn khoa học xã hội cốt là khảo sát trình độ học vấn phổ thông của thí sinh trước khi tuyển chọn. Đã là học vấn phổ thông thì không thể coi nhẹ lĩnh vực nào.

Việc chia Khoa học tự nhiên / Khoa học xã hội là do con người phân loại để đi sâu nghiên cứu. Còn thiên nhiên và xã hội là một chỉnh thể không chia cắt. Bất kỳ ai làm việc trong một ngành chuyên môn nào đó cũng phải luôn luôn đối diện với cả tự nhiên và xã hội, nhiều khi còn phải giải quyết những vấn đề của thiên nhiên và xã hội nằm ngoài chuyên môn đó. Đặc biệt với ngành kinh tế, không một hoạt động thương mại nào mà không gắn với con người và xã hội. Nghĩa là, muốn nghiên cứu và làm việc có hiệu quả cao trong các doanh nghiệp, nhất thiết phải có sự soi rọi của khoa học xã hội và nhân văn.

Bởi vậy, nếu bạn thiết tha với nghề kinh doanh (nhất là kinh tế ngoại thương), nên điều chỉnh lại sự học của mình: không coi nhẹ các môn khoa học xã hội, cũng đừng nghĩ rằng học KHXH chỉ cần trí nhớ. Trong trường hợp chưa thể điều chỉnh được như thế, vẫn còn một hướng mở cho bạn: bạn có thể chọn một chuyên ngành phù hợp với điểm mạnh của mình về tư duy toán học. Đó là ngành Toán Thống kê hoặc Tin học Quản lý trong Đại học Kinh tế.

Cứ dần dần đi sâu vào chuyên ngành thống kê hay quản lý (có vận dụng toán), bạn sẽ thấy rõ kinh tế học và hai lĩnh vực đó rất gắn bó với nhau. Nghĩa là khoa học tự nhiên rất khăng khít với khoa học xã hội và khoa học quản lý. Đến lúc đó, vì mê say với chuyên môn và nghiệp vụ chuyên ngành, bạn sẽ không còn thấy chán khi phải nghiên cứu KHXH trong kinh doanh (như Chiến lược marketing, Kinh tế vĩ mô, Kinh tế vi mô, Tâm lý học kinh doanh, Tâm lý học quản lý…). Các lĩnh vực đó rất cần đến những phong cách nghiên cứu tìm tòi và tư duy sáng tạo, trong đó có toán học (mặt mạnh của bạn) là một công cụ nghiên cứu không thể thiếu. Hãy phát huy mặt mạnh đó trong nghề nghiệp của bạn sau này.

10.Chỉ cần hai định hướng chính cho ngành nghề?

Hỏi: Kinh nghiệm cho tôi thấy làm những nghề thiên về lao động trí óc, muốn thành công phải có sự thông minh. Còn những nghề thiên về lao động chân tay, chỉ cần sự xốc vác. Như vậy, hà tất phải hướng nghiệp? nếu con tôi thông minh thì nó hướng vào ngành lao động trí óc nào chẳng được.

www.manghuongnghiep.com

Cũng vậy, nếu nó xốc vác thì hướng vào nghề lao động chân tay nào cũng xong. Bày vẽ thêm giaó dục hướng nghiệp liệu có giúp ích cho học sinh hay làm rắc rối thêm vấn đề lựa chọn của chúng? (*Băn khoăn của một số vị phụ huynh*)

Trả lời: Một người sáng suốt, giàu kiến thức và đầy kinh nghiệm, có thể nói "không cần hướng nghiệp". nhưng cả một thế hệ học sinh, cả một lớp trẻ đang bỡ ngỡ trước ngưỡng cửa vào đời, xin lỗi, không thể chủ trương như vậy được. Với một thị trường mở cửa ngày càng nhiều ngành nghề đa dạng và đòi hỏi cao thấp khác nhau, để nhắm tới một ngành nghề nào đó cho phù hợp, ta không thể hướng cho lớp trẻ nhắm mắt đưa chân bằng cách nhờ vào "cái gậy" kinh nghiệm của người lớn.

Mặt khác, cái gọi là sự thông minh cũng có năm bảy đường, và cái gọi là sự xốc vác cũng có tám chín nẻo. Riêng về trí thông minh, mỗi người thông minh một kiểu, chẳng ai hoàn toàn giống ai. Có người thông minh về lý thuyết. Có người chỉ thông minh về thực hành. Nếu thông minh cả lý thuyết và thực hành cũng có ít nhất 7 loại thông minh (TM) khác nhau: TM ngôn ngữ, TM khoa học, TM kỹ thuật, TM nghệ thuật, TM kinh tế, TM vận động, TM quản lý. Người TM khoa học chưa hẳn đã TM vận động (thể thao…). Người TM vận động chưa hẳn đã TM ngôn ngữ (nhà báo…). Ít người có được 2 - 3 loại TM trở lên. Ứng với mỗi loại TM còn có trên 10 nhóm ngành nghề khác nhau. Vậy, nếu không đủ hiểu biết, làm sao chọn đúng ngành nghề phù hợp với từng nhóm? Vì thế, phải nhờ đến giáo dục hướng nghiệp.

Giáo dục hướng nghiệp là một bộ phận không thể thiếu của giáo dục toàn diện. Nhờ đó, mỗi HS hiểu được tính chất và đòi hỏi của ngành nghề định hướng tới, tự phân tích thị trường lao động và sự đào tạo ngành nghề tương ứng, tự sàng lọc từ những lời tư vấn để tự mình tháo gỡ vướng mắc hoặc rèn luyện bản thân. Từ đó, tự xác định được đâu là ngành nghề phù hợp hoặc không phù hợp với mình.

Sẽ khách quan hơn nữa, nếu nhìn vấn đề không phiến diện và tuyệt đối: Nói "những nghề thiên về lao động trí óc chỉ cần sự thông minh" là đúng, nhưng chưa đủ. Ngoài trí tuệ, ngành nghề nào cũng đòi hỏi sự xốc vác, sự năng động, sự cần mẫn, sự chịu khó và kiên trì của một người lao động chân chất. Ngược lại, người lao động chân tay muốn làm việc có hiệu quả ngày càng cao cũng cần có sự cải tiến, có nhiều sáng kiến và cả sự sáng tạo. Và như thế, phải có sự học hỏi, nghĩa là rất cần đến trí tuệ.

www.manghuongnghiep.com

Bất kỳ ngành nghề nào cũng đòi hỏi cả trí tuệ lẫn thể chất, cần cả thông minh và tháo vát. Càng đi vào nền kinh tế tri thức, càng cần kết hợp những yếu tố tích cực đó trong mọi ngành nghề, kể cả nghề làm ruộng hay nghề bốc vác. Đó là chưa nói ngoài thể lực và trí lực, nghề nghiệp còn đòi hỏi rất cao về tâm lực và tính cách của mỗi cá nhân hành nghề.

11.Nghề nghiệp và tính cách?

Hỏi: Khi tư vấn, tôi được chuyên viên tâm lý khuyến cáo rằng, hãy tìm hiểu kỹ xem ngành nghề tôi định chọn có hợp với tính cách của mình không. Sao lại phải thế? Tôi nghĩ rằng năng lực mới là yếu tố quyết định duy nhất chứ? Dù tôi nóng tính hay lạnh lùng, miễn bằng cấp của tôi xác nhận có tay nghề cao, có kiến thức vững, vậy tại sao tôi chưa thể tự tin được?

Trả lời: Bạn chỉ có thể vững tin khi cả năng lực và tính cách của bạn đều xứng đáng để tự tin. Dân gian có câu “Phải chọn mặt gởi vàng” hoặc “Không giao trứng cho ác” cũng với ý nghĩa đó. Nếu biết bạn là người ưa cẩn thận, trọng chữ tín, người ta mới giao việc lớn cho bạn.

Có công ty nọ tuyển kế toán, người tuyển dụng rất hài lòng với bằng cấp tối ưu (ĐH tài chính kế toán) của ứng viên. Nhưng không dừng ở đó. Người tuyển dụng sơ bộ muốn biết tính cách của anh ta. Họ đưa một cuộn chỉ rối to bằng nắm tay và yêu cầu ứng viên đó gỡ ra (với thời gian vô hạn). Gỡ được 30 phút, thấy vẫn rối tinh rối mù, anh ta gỡ tiếp nhưng không còn chăm chú như lúc đầu nữa. Mãi tới hơn 1 giờ sau, anh ta bực mình, giựt đứt từng đoạn, rồi trả lại cuộn chỉ cho công ty. Sự “chào thua” đó đã cho người tuyển dụng một lời đáp về tính cách của ứng cử viên. Ngày hôm sau, ứng viên này nhận được lời từ chối lịch sự của công ty: ”Quý anh đủ năng lực chuyên môn, nhưng chưa đủ kiên nhẫn để có thể giúp công ty chúng tôi vượt qua những rắc rối phức tạp”.

Muốn nhận thức rõ thêm ý nghĩa của vấn đề, bạn có thể tham khảo 3 câu nhận định sau đây về con người và công việc:

- *“Người có tính tình cẩu thả, làm việc nhỏ cũng khó thành”* (Ngạn ngữ Ấn Độ)

- *“Người có tính khí bất thường, không thể làm công việc lớn”* (Ngạn ngữ Ba Tư)

- *“Người có khí chất nóng nảy, làm nghề gì cũng rách việc”* (Ngạn ngữ Thổ Nhĩ Kỳ)

www.manghuongnghiep.com

Bởi vậy, khi trắc nghiệp hướng nghiệp, nhà chuyên môn không chỉ trắc nghiệm năng lực, còn trắc nghiệp cả tính cách của bạn. Nếu xét thấy bạn nóng tính chẳng hạn, lại muốn chọn ngành ngoại giao, nhà chuyên môn sẽ khuyên bạn nên đổi hướng, rẽ sang ngành khác còn hy vọng phù hợp hơn.

Ngược lại, nếu thấy bạn có đủ năng lực mà lại điềm tĩnh, mẫn tiệp, biết tự kiềm chế cao, người ta sẽ khuyên bạn cứ yên tâm chọn ngành nghề quan hệ quốc tế như nguyện vọng.

12.Bản tính hướng nội, hướng ngoại liên quan thế nào đến công việc & ngành nghề

Hỏi: Em đang học lớp 12. Cô giáo chủ nhiệm thường nhận xét em là người hướng nội, khép kín. Em cũng cảm nhận mình thiên về cuộc sống nội tâm. Xin cho biết, vậy là hay hoặc dở, hợp hay không hợp với những công việc gì, ngành nghề nào? Cũng hỏi như thế với người hướng ngoại?

Trả lời: Nếu bạn thực sự là người hướng nội, nên tránh đi vào ngành nghề đòi hỏi giao tiếp rộng như: ngoại giao, tiếp thị, kinh doanh, hướng dẫn viên du lịch, vận động viên thể thao, thi công tại hiện trường…

Những ngành nghề phù hợp nhiều với tính hướng nội như: dạy học, thầy thuốc, khảo sát, thiết kế, văn phòng, quản trị hành chính, quản trị nhân sự, nghiên cứu khoa học, hoạt động nhân văn…

Phân biệt như thế cũng chỉ ở mức tương đối. Điều này còn tùy thuộc vào nhiều tính cách khác (ngoài hướng nội, hướng ngoại). Đặc biệt, còn tùy thuộc vào sự điều chỉnh tâm tính cá nhân, vào sự dung hòa giữa hướng nội và hướng ngoại trong mỗi người. Không hẳn hướng nội (hay hướng ngoại) là tốt hoặc xấu. Bên nào cũng có mặt hay, mặt dở. Nếu biết khai thác mặt mạnh và tự hạn chế mặt yếu thì bạn vẫn có thể thích ứng vời nhiều loại ngành nghề.

Để nhận biết sự thích ứng đó, trước hết cần thấy rõ sự thích nghi của tính hướng nội / hướng ngoại với những công việc liên quan tới nhiều ngành nghề khác nhau. Bảng liệt kê đối xứng sau đây (qua 10 điểm tiêu biểu của xu thế hướng nội / hướng ngoại) sẽ cho ta vài gợi ý khi chọn việc, chọn nghề.

www.manghuongnghiep.com

TT	Người hướng ngoại	Người hướng nội
1	Thích sự đa dạng và hành động	Thích sự yên tĩnh để tập trung
2	Thích làm nhanh và sôi nổi	Thích cẩn thận và sâu lắng
3	Không thích làm nhiều chi tiết	Thích kỹ lưỡng từng chi tiết
4	Chọn công việc có tiếp xúc với nhiều người	Chọn công việc ít tiếp xúc với nhiều người
5	Nặng về quan hệ đối ngoại để liên kết và hợp tác	Nặng về trầm tư và động não để độc lập và sáng tạo
6	Thích làm việc ngoài văn phòng, xa bàn giấy	Thích ngồi làm ở văn phòng, gắn với bàn giấy
7	Quan tâm, thích thú từ hiệu quả thực tế của công việc	Quan tâm, thích thú từ ý nghĩa sâu sắc của công việc
8	Không để ý tới sự ngắt quãng công việc vì điện thoại	Không thích bị ngắt quãng công việc bởi điện thoại
9	Thường hành động nhanh nhưng ít liên tục (lửa rơm)	Thường hành động chậm nhưng liên tục (kiên trì)
10	Thường bực mình khi công việc phải kéo dài v.v…	Không bận tâm khi phải kéo dài công việc v.v…

13.Thi không trúng tuyển, vì sao?

Hỏi: Em học khá môn văn, thế nhưng đã thi ba khóa liên tục mà không được trúng tuyển vào Đại học (khối C). Em đã tham khảo rất nhiều bài văn mẫu, dự học nhiều lớp luyện văn. Em cũng làm nhiều bài luận văn được thầy phê là “viết hay”, nhưng đụng đến bài thi là em rớt! Liệu em có nên nản lòng không? (Cụ Tú Xương ngày xưa thi 9 lần mới đậu, chắc nhờ cụ không nản chí, phải không ạ?). Hay vì cái “gu” thông minh của em không tương hợp với đề thi của Bộ?

Trả lời: Kết quả trắc nghiệm cho thấy bạn chưa nhuần nhuyễn về mặt ngôn ngữ, nhất là khi vận dụng từ ngữ và cú pháp để diễn đạt. Bạn đã tham khảo nhiều, nhưng có thể chưa tiên hóa kịp, nghĩa là chưa “chín”, chưa biến thành của riêng. Bạn sẽ làm chủ cả lời và ý khi diễn đạt, nếu kiến thức thu được đã biến thành “máu thịt” trong ngôn ngữ của mình.

www.manghuongnghiep.com

Bởi vậy hãy tiếp tục kiên trì rèn văn theo hướng "tinh luyện", đừng tùy tiện, cũng đừng sao chép. Phải biết "nung nấu" thật kỹ trước khi tuôn trào cảm xúc trí tuệ ngôn từ. Sau đó, còn phải biết "gọt đẽo" từng ý, từng lời biết chuyển ý, chuyển ngữ và sắp xếp bố cục. Luyện văn phải kiên nhẫn, tập viết đi viết lại nhiều lần. Viết xong, thỉnh thoảng nên xem lại sau khi đã tích lũy thêm nhiều tri thức, tư liệu và vốn sống. Lúc đó bạn sẽ cảm thấy muốn điều chỉnh hoặc bổ sung về những điều đã viết trước đây.

Bạn chưa nên so sánh mình với cụ Tú Xương, mà hãy nghĩ đến những yêu cầu cao về văn, kể cả lúc vượt qua vòng thi tuyển. Sau này, nếu bạn có tâm trí dùng văn để hành nghề thì yêu cầu đó càng cao gấp bội. Đi vào nền kinh tế tri thức, rất nhiều ngành nghề cần đến các nghiệp vụ về ngữ văn, tối thiểu là soạn thảo văn bản. Có thể bạn đã hiểu biết nhiều kiến thức văn học, nhưng bạn chưa mạnh về kỹ năng xây dựng văn bản.

Nếu luyện thi mà bạn chỉ chú tâm làm giàu kiến thức, lại coi nhẹ việc rèn luyện kỹ năng văn học thì sẽ bị hẫng hụt rất nhiều. Khi chấm các bài thi văn, giám khảo thường chú trọng xem thí sinh vững vàng hay không về hai loại kĩ năng cơ bản sau đây: 1. Kỹ năng xây dựng văn bản, 2. Kỹ năng vận dụng kiến thức văn học để phân tích, tổng hợp, lý giải, phê phán hay xây dựng một vấn đề nhoặc giải quyết một tình huống. Những kỹ năng đó có tác dụng làm cho kiến thức của bạn càng sắc sảo hơn.

Chừng nào rèn luyện theo hướng dẫn nói trên (trong khoảng 6-7 tháng liền) mà chưa thấy có chuyển biến tốt, bạn nên coi lại sức mình. Đừng nản lòng, nhưng lúc đó bạn hãy nghĩ đến việc chuyển qua thi khối khác (không có Văn). Có thể chỗ mạnh của bạn không phải ở môn Văn, mà ở môn khác, lĩnh vực khác, ngành nghề khác. Điều này, nếu bạn chưa thể tự biết thì qua trắc nghiệm hướng nghiệp, chuyên viên tâm lý sẽ cho bạn biết.

14.Những gì đòi hỏi nơi bạn, khi hướng nghiệp?

Hỏi: Tôi đã hướng nghiệp tích cực bằng cách học nghề, có bằng cấp và nhiều chứng chỉ về trình độ. Nhưng, cứ đụng tới nghề là tôi bị rắc rối hoặc rách việc, đi làm việc được một thời gian phải nghỉ, vì "họ" không thích tôi mà tôi cũng chẳng ưa họ. Vậy tôi bị "thiếu" cái gì? Điều gì còn đòi hỏi tôi ở trên đường hướng nghiệp?

Trả lời: Rất may mắn là bạn đã thấy ra vấn đề "bị thiếu những cái gì đó chưa ổn, còn mơ hồ" trên đường hướng nghiệp. Đấy là những sự phản tỉnh cần thiết trước khi thấy cụ thể những điều đó.

www.manghuongnghiep.com

Học nghề để có trình độ tay nghề, mới là điều kiện cần, chưa đủ hành trang để hướng nghiệp tích cực. Các phương tiện truyền thông ở TP.HCM cho biết có hơn 90% sinh viên tốt nghiệp ra trường mà không ổn định việc làm. Trong đó, đại bộ phận không tìm được việc hoặc phải làm những việc "không ưng ý", "không phù hợp"hoặc "làm việc phù hợp nhưng phải bỏ"… Một trong những lý do căn bản là họ chưa hội đủ những yếu tố tối thiểu về cái "sự biết" (ngoài sự biết *hành nghề* theo chuyên môn).

Nhà doanh nghiệp tài danh Rockefeller (Vua dầu hoả) cũng là nhà tư vấn hướng nghiệp nổi tiếng, đã vạch rõ: "Hãy tìm nguyên nhân của sự thành bại từ sâu thẳm của tâm hồn".

Và, ông chỉ ra 5 hành trang căn bản về cái "sự biết" của tâm hồn, cần cho người hướng nghiệp. Đó là:

A. Biết **chịu khó** trong công việc, tự đòi hỏi sự **dấn thân**. Nhiều cái khó không nằm ở chuyên môn, mà ở thái độ đối với công việc ngoài chuyên môn. Có khi chỉ là việc tạp vụ, vặt vãnh, bạn cũng không nề hà, miễn đem lại lợi ích chung.

B. Biết **siêng năng** với công việc, tự đòi hỏi sự **chuyên tâm**. Nếu bạn làm một việc không tùy hứng, không "lửa rơm", một lòng một dạ kiên trì bền bỉ, người ta sẽ đánh giá cao về bạn. Lúc đó, họ sẵn sàng giao việc và hợp tác bền lâu với bạn.

C. Biết **chăm chú** vào công việc, tự đòi hỏi sự **tập trung**. Thiếu sự tập trung toàn tâm toàn ý là một nguy cơ bị "rách việc", bị mất tin tưởng. Việc nhỏ đã bất thành, người ta sẽ không giao làm việc lớn. Bởi vậy, đừng coi thường các chi tiết trong công việc.

D. Biết **mê say** với công việc, tự đòi hỏi sự **phấn khích**. Có người chỉ say mê với việc lớn, lơ là công việc nhỏ, khiến người giao việc không yên tâm. Hãy tập thói quen làm việc là phấn khích với bất kỳ việc lớn nhỏ, sẽ được quý mến và được tín nhiệm lâu bền.

Đ. Biết **giao tiếp** có văn hoá, tự đòi hỏi sự **ứng xử lịch sự, văn minh, chân thàn, đôn hậu.** Một thái độ biết tự trọng và trọng người, biết khôn ngoan mà không khôn lõi, biết lanh lợi mà không ma lanh…. đều được người ta nể trọng.

… Đừng tưởng nữ giới mới có những phẩm chất nói trên. Không, tùy người, còn tùy cách giáo dục và tự giáo dục. Nhiều chàng trai làm trợ lý giám đốc có hiệu quả hơn cả nữ giới. Nên rèn

www.manghuongnghiep.com

tập từ bây giờ, khi đang học. Chờ đến lúc tốt nghiệp ra trường mới tập 5 cái "sự biết" trên đây thì quá trễ. Khi đó, dù có nhiều bằng cấp cũng khó giữ được việc làm.

15.Làm gì khi nhà tuyển dụng luôn đòi hỏi kinh nghiệm?

Hỏi: Em có bằng cử nhân loại khá. Nhưng xin việc thì ở đâu người ta cũng đòi hỏi kinh nghiệm. Nếu vậy, những người mới tốt nghiệp như em đào đâu ra "kinh nghiệm" để "trình làng"?

Trả lời: Điều "người ta" đòi hỏi không có gì quá đáng, còn là việc cần làm. Bởi lẽ, "kinh nghiệm" không chỉ biểu hiện một phần của sự hiểu biết, còn là dấu hiệu của *nội lực* và *tâm huyết* của người được đào tạo để làm việc. Các nhà tuyển dụng đều quan niệm rằng, ai muốn "sống chết" với nghề (khi đã chọn) người đó đều có ý thức thường xuyên trau dồi học vấn và cả liên tục học hỏi kinh nghiệm.

Không nên chờ đến khi đi làm mới nghĩ tới học hỏi kinh nghiệm. Kinh nghiệm phải được thu thập và tích luỹ dần từ khi có định hướng ngành nghề, nghĩa là từ những năm tháng còn dùi mài sách vở. Nếu người xin việc có hoặc chưa có một ý thức học hỏi kinh nghiệm, nơi tuyển dụng có thể thông qua sự khảo sát mà biết được điều này. Trên đường đời và trong trường học, kinh nghiệm không có bằng cấp, nhưng có thể thẩm tra được thực chất. Để biết một ứng viên có kinh nghiệm hay không, mạnh hay yếu, người ta không căn cứ nhiều vào thời lượng công tác. Không ít người đã qua nhiều năm làm việc, nhưng không tích luỹ được nhiều kinh nghiệm chuyên môn. Ngược lại, có người đang học nhưng vì tha thiết với nghề đã chọn và thường xuyên đặt cho mình một nhiệm vụ: *tìm tòi học hỏi thêm trong thực tế*. Nhờ vậy mà có kinh nghiệm dồi dào.

Tôi thấy nhiều bạn sinh viên ngoại ngữ, ngoài giờ học ở trường đã đến xin phụ rửa chén, tiếp khách, làm bồi bàn cho những nhà hàng có đông khách nước ngoài lui tới, cốt để luyện thêm kinh nghiệm ngoại ngữ qua thực tế giao tiếp. Tôi cũng thấy rất nhiều sinh viên đang học ở khoa công nghệ thông tin tìm việc làm thuê tại các cơ sở dịch vụ vi tính để luyện thêm kinh nghiệm về đồ họa vi tính hoặc thiết kế phần mềm. Một số sinh viên kiến trúc đã không ngần ngại khi phụ việc không công (về những công đoạn chuyên môn đơn giản trong nghề) cho những kiến trúc sư tên tuổi, cốt để "học mót" kinh nghiệm. Nhiều sinh viên khoa ngữ văn – báo chí đã tự tìm đến các tòa soạn và đi vào thực tế cuộc sống xã hội để tự hình thành bài viết gửi cho các báo. Tuy bước đầu, bài của họ chưa được đăng tải, nhưng qua nhiều thử thách, họ rút được kinh nghiệm thành bại trong chuyên môn… Như vậy có nhiều hình thức phong phú, đa dạng để hun đúc và trau dồi kinh

www.manghuongnghiep.com

Những người biết xông xáo tích luỹ kinh nghiệm bằng cách vừa học vừa làm như thế là những người có chí cao. Họ tìm cách tự thể hiện khi học nghề để có một thực lực căn bản nhờ sự tinh luyện giữa kiến thức sách vở và kinh nghiệm thực tế. Đi sâu vào thực tế nghề nghiệp, bạn sẽ tìm thấy nhiều kinh nghiệm lý thú. Càng lý thú với kinh nghiệm, bạn càng mê say với nghề và tìm tòi sáng tạo trong nghề để tiến xa hơn. Đó là một thế mạnh của bạn trên đường hướng nghiệp.

16.Cách tích lũy kinh nghiệm nghề nghiệp khi đang ngồi trên ghế nhà trường

Hỏi: Có phải trau dồi kinh nghiệm làm việc và học hỏi thực tế ngành nghề là một yêu cầu của hướng nghiệp? Có thể nói rõ hơn về cách tích luỹ kinh nghiệm nghề nghiệp khi đang ngồi trên ghế nhà trường?

Trả lời: Nói việc trau dồi kinh nghiệm thực tế là một yêu cầu của hướng nghiệp khi đang học, đúng là chưa đủ. Phải thấy đó là một yêu cầu của đào tạo, dù chỉ đào tạo ở bậc phổ thông. Và, tự bản thân người học nên coi đó là ***một nhu cầu của tự đào tạo theo hướng chất lượng cao.***

Trên giảng đường, dù có thực hành nhiều tới đâu, thầy giáo cũng không thể (và không nên) "cầm tay chỉ việc" trong mọi trường hợp. Chính bạn phải tự mày mò khảo sát và tự tìm ra phương án giải quyết công việc trong những tình huống khác nhau. Điều này chỉ có được khi bạn chí thú với nghề, để từ đó, chí thú với mọi nguồn thông tin (từ sách báo, truyền hình,… đến cuộc sống) có liên quan tới nghề. Thu lượm thông tin, sàng lọc nó tiếp thu nó một cách có phân tích và phê phán, rồi thử tìm cách ứng nghiệm thông tin đó vào nghề nghiệp mà mình đang hướng tới. Đây là một phương thức rất tốt để trau dồi kinh nghiệm. Dù chưa có dịp ứng dụng, nhưng nếu bạn chú tâm học hỏi (một cách có định hướng) những kinh nghiệm hay của người khác như vậy cũng đã thành công đến 1/3 trong tiến trình trau dồi kinh nghiệm. Từ kinh nghiiệm của người ta, nếu chí thú hơn nữa, bạn sẽ suy nghĩ và tìm tòi để nảy sinh được những ý tưởng mới mà đôi khi, đó là sáng kiến, là ý tưởng sáng tạo. Sự "phát tiết" như thế đã giúp bạn có thêm 1/3 thành công nữa.

www.manghuongnghiep.com

Nói "kinh nghiệm" ở đây chủ yếu là kinh nghiệm nghề nghiệp. Loại kinh nghiệm này gắn với thực tế hoạt động nghành nghề, gồm cả hoạt động nhận thức và hoạt động thực tiễn. Bởi vậy, nó liên quan đến hai loại thực tế*:* ***thực tế tư liệu*** và ***thực tế thao tác*** khi hành nghề.

Có những tư liệu thuộc tài liệu tích trữ (bằng việc ghi chép, thu gom, sàng lọc, phân loại và xử lí thô). Một loại tư liệu khác sống động hơn, do cọ xát với thực tế mà được nhập tâm, được bạn tự động cho vào "bộ nhớ" và khi cần "truy xuất" là có liền. Để thu thập hai loại tư liệu đó, bạn phải có quá trình tìm tòi và khảo sát từ khi còn ở giảng đường chứ không chờ đến lúc ra trường. Học tập gắn với thực tế hướng nghiệp là như vậy.

Báo *Tuổi Trẻ* trước đây có đăng hai trường hợp xin việc làm của hai ứng viên. Người thứ nhất có nhiều bằng cấp, nhưng khi nhà tuyển dụng thăm dò qua phỏng vấn, biết là anh này chưa có kinh nghiệm mà cũng chưa có biểu hiện của ý thức tích luỹ kinh nghiệm. Người thứ hai chỉ có một bằng cấp chuyên ngành, nhưng đã vừa học vừa làm theo chuyên ngành, lại tích luỹ được nhiều tư liệu thực tế của chuyên ngành đó bằng việc sưu tập, ghi chép và phân tích (ghi vào sổ riêng). Căn cứ vào đó, người ta tiếp nhận người thứ hai, buộc phải từ chối người thứ nhất.

17.Có cần sáng kiến cá nhân trong làm việc?

Hỏi: Người bạn của tôi (có 2 bằng Cử nhân, 1 bằng Thạc sĩ) khi được nhà tuyển dụng phỏng vấn, anh ấy đã trả lời rất trôi chảy về kiến thức. Nhưng đến phần kỹ năng ứng dụng thì lúng túng. Họ đưa ra vài tình huống cần xử lý, anh ta chỉ nêu được vài phương án giải quyết có tính chất "sách vở". Hỏi thêm "có ý kiến gì khác ngoài phương án lý thuyết đó?" anh ta… lắc đầu!

Có lẽ vì vậy mà họ từ chối anh ta, lại nhận một người khác vào làm, dù người đó có một bằng cử nhân nhưng qua bộc lộ đã nêu được sáng kiến. Xin hỏi, sao lại thế? Kiến thức khoa học phải hơn sáng kiến cá nhân chứ? Mình có sáng kiến riêng chăng nữa thì làm sao "qua mặt được" những kiến thức mà khoa học đã đúc kết thành chân lý? Có kiến thức chưa đủ để hành nghề hay sao?

Trả lời: Vâng, kiến thức chưa đủ hành nghề. Ngay trong lĩnh vực hiểu biết thôi, kiến thức chỉ mới là một bộ phận. Ngoài kiến thức còn có kinh nghiệm, vốn sống, và nhất là *sáng kiến cá nhân.*

Dạng hiểu biết rất căn bản đó chứng minh tài trí của một con người. Nó chính là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa kỹ năng **vận dụng kiến thức** với kỹ năng **phát sinh ý tưởng.** Nhờ vậy mà giải quyết vấn đề một cách linh hoạt và sáng tạo trong những tình huống khác nhau, không gò

www.manghuongnghiep.com

bó theo sách vở. Sáng kiến thường vượt qua ngoài lý thuyết, giúp mở rộng lý thuyết, vì nó đậm đặc chất thực tiễn. Bởi thế, ngay trong quá trình học chữ và học nghề, phải **học cách nảy sinh sáng kiến, cách làm giàu sáng kiến.**

Những nơi tuyển dụng lao động chất lượng cao thường than phiền về những học sinh hoặc sinh viên tốt nghiệp tuy có nhiều kiến thức nhưng thiếu sáng kiến. Họ ví người giàu kiến thức mà nghèo sáng kiến như ngọn nến không lung linh, có lửa nhưng sáng yếu ớt, càng không có hào quang. Do đó, không đắc dụng. Trước đây, người ta hỏi học sinh hoặc sinh viên tốt nghiệp ra trường có những kiến thức gì. Bây giờ câu hỏi đó là "Có những kỹ năng nào? Có cách học ra sao để hình thành nên những kỹ năng đó?". Họ quan niệm những kỹ năng tạo nên sáng kiến là nền móng của một tài năng (skill base).

Nếu bạn dồi dào kiến thức đã là tốt, nhưng chưa đủ sức cạnh tranh khi đi vào công nghiệp ngành nghề. Chính sáng kiến cá nhân (xuất phát từ skill base) mới giúp bạn vượt lên đối thủ. Bill Gates (chủ tập đoàn Microsofl) từng vạch rõ:"*Sáng kiến là nhịp cầu nối tư duy sáng tạo với hành động sáng tạo. Nó là vốn trí tuệ và chất xám đích thực của mỗi cá nhân. Làm việc mà thiếu sáng kiến sẽ bị tụt hậu.*"

Vì thế, nếu bạn muốn hướng nghiệp tích cực, ngay khi đang học ở trường, phải luyện tập cách vận dụng kiến thức để phát sinh ý tưởng, làm nên sáng kiến (sáng kiến trong học tập, trong làm việc và xử lý tình huống…). Đó là thứ tài sản vô giá mà bạn sẽ mang theo trong hành trang hướng nghiệp vào đời.

18.Hiện tượng "nhảy cóc"?

Hỏi: Tôi đang làm việc ở một nơi tương đối "ngon" – một chỗ đứng mà nhiều người mơ ước. Nhưng tôi thấy có nhiều người bạn còn "ngon" hơn tôi, trong khi trình độ của họ không bằng tôi. Liệu có nên "nhảy cóc" để tìm một chỗ làm mới, triển vọng hơn?

Trả lời: "Nhảy cóc" trong việc làm và nghề nghiệp (còn gọi là "nhảy việc") thường xảy ra với những bạn trẻ. Thực tế, có nhiều người được trả lương không tương xứng với công sức bỏ ra, hoặc bị sếp đối xử không tử tế, thậm chí bị xúc phạm. Trong những trường hợp như thế, việc "nhảy cóc" nhìn chung là hợp lý. Nhưng cũng có nhiều trường hợp cần cân nhắc hết sức kỹ lưỡng, tránh chủ quan. Bạn có thể tham khảo một trường hợp "nhảy cóc" sau đây:

www.manghuongnghiep.com

Lúc được nhận vào làm việc cho công ty X (với vốn đầu tư 100% của nước ngoài), anh P.Đ.N. mới chỉ có trình độ kỹ sư cơ khí và một bằng C ngoại ngữ. Làm được 3 tháng, thấy P.Đ.N. thông minh và có triển vọng về tay nghề, công ty đã đài thọ cho anh đi tu nghiệp tại nước ngoài 2 tháng. Về lại công ty X, thể theo nguyện vọng riêng, công ty X tiếp tục đài thọ để anh học thêm một ngoại ngữ khác. Đồng thời, công ty X cũng tạo thời gian cho anh theo dự lớp đào tạo tại chức (do Bộ GDĐT và Trung tâm Pháp-Việt đào tạo về quản lý cùng phối hợp tổ chức), lấy bằng Thạc sĩ quản trị kinh doanh. Có thêm bằng cấp và ngoại ngữ, anh P.Đ.N. trở thành người làm việc đắc lực cho công ty, uy tín và cả lương bổng đều được tăng.

Không thỏa mãn ở mức đó, sau hơn 4 năm làm cho công ty X., anh lặng lẽ viết đơn xin việc gửi đi bốn nơi khác, cả 4 nơi đều có giấy mời anh đến dự phỏng vấn, nhưng anh chỉ chọn nơi có thu nhập cao nhất và có thể thăng tiến nhiều hơn, để được phỏng vấn. Đó là một khu chế xuất (KCX), họ vui mừng khi thấy trong lý lịch trích ngang, anh P.Đ.N. ghi “đã có nhiều kinh nghiệm làm việc trong công ty X.”. Buổi phỏng vấn đầu tiên và qua trắc nghiệm tổng quát, người tuyển dụng của KCX thấy rõ thế mạnh của anh P.Đ.N. về năng lực.

Đến buổi thứ hai, họ hỏi: “Anh nghĩ sao mà không muốn làm cho công ty X, lại đến với KCX chúng tôi?” Anh P.Đ.N. rất tự tin và muốn thể hiện chí khí khi trả lời: “Đơn giản vì tôi hy vọng ở KCX là nơi tôi sẽ có điều kiện để tiến bộ hơn về chuyên môn, và do đó sẽ đóng góp tốt hơn cho KCX”. Họ hỏi tiếp: “Vậy sau một thời gian làm cho KCX chúng tôi, khi anh đã tiến bộ hơn, liệu anh có “bỏ” chúng tôi không?”. Đến lúc này anh P.Đ.N. ngập ngừng nói: “Không, nếu KCX vẫn nhiệt tình giữ tôi thì làm sao tôi bỏ KCX được!”

Thực ra, câu hỏi cuối cùng của họ là để “thử” thêm lần chót trước khi quyết định. Vài ngày sau, họ trả lời từ chối khéo, với lý do: “Anh rất giỏi chuyên môn và giàu nghị lực. Nhưng chúng tôi không chỉ chọn năng lực”… Anh P.Đ.N đâu có ngờ rằng, sau buổi phỏng vấn lần đầu, họ đã gửi fax tới hỏi công ty X. Từ bên kia, công ty X. trả lời: “Đó là một kỹ sư giỏi, một thạc sĩ giỏi của chúng tôi. Chúng tôi rất ưu ái và nâng đỡ để anh ấy trưởng thành hơn. Nhưng, nếu một người như thế mà tự ý ra đi, chúng tôi không giữ, mà cũng không tiếc. Bởi vì, chúng tôi cần người tài năng nhưng biết sống đôn hậu, có trước có sau…”

Thiết tưởng, sống đôn hậu không chỉ là một nghệ thuật giao tiếp trong thế thái nhân tình, còn là một tính cách, một đức hạnh không thể thiếu trong cách ứng xử, trong sự cộng tác, trong việc hành nghề. Theo thống kê của Văn phòng tư vấn cung ứng lao động Quận 10 (TP. HCM) cho biết: Tính trung bình, cứ 10 trường hợp “nhảy cóc”, có đến 6 trường hợp bị từ chối khi xin làm

www.manghuongnghiep.com

ở nơi khác. Còn ba trường hợp khác được nhận, nhưng cuối cùng thấy không bằng làm nơi cũ. May lắm mới được 1 trường hợp "nhảy cóc" mà "ngon lành"!

19.Mê đọc sách báo, liệu có làm được nghề báo?

Hỏi: Con tôi đọc nhiều sách tiểu thuyết, nó cũng mê đọc báo mỗi ngày. Hầu như tin tức gì ở đâu nó cũng biết. Tôi nghĩ, mê sách báo thì học văn phải giỏi chứ. Bởi vậy, tôi không tin thầy giáo đánh giá chính xác khi điểm văn tổng kết năm rồi (lớp 11), nó chỉ có 6. Lại còn bị phê là "câu què cụt, thiếu hình tượng, nghèo ý tưởng". Tôi muốn hướng nó vào khoa Ngữ văn – Báo chí (Đại học KHXH & NV), nên làm cách nào để giúp nó? (Băn khoăn của một vị phụ huynh).

Trả lời: Để hướng tới ngành học đó (Ngữ văn – Báo chí), phải đầu tư nhiều công sức và trí tuệ để tạo sự dẫn dắt từ phía cha mẹ, nhất là từ chính nội lực của con em.

Trước hết, cách hợp lý nhất để các bậc phụ huynh giúp con mình là hãy biết chính xác thực lực của cháu, chứ không chỉ cảm nhận qua sở thích "xem – đọc" của cháu. Để có thực lực về ngữ văn, không chỉ say mê đọc nhiều sách báo là đủ. Căn bản phải bằng luyện văn. Đọc nhiều mà ít chịu luyện vẫn không bằng đọc ít mà luyện nhiều. Các bậc phụ huynh nên soát lại những nội dung mà cháu lựa chọn khi đọc, cách mà cháu thu thập hiểu biết khi đọc, cách mà cháu tập ứng dụng những điều đã học được nhờ đọc… Xét từ những góc độ đó để giúp cháu tự điều chỉnh từng bước, từ việc đọc (nội dung, phương pháp) đến việc học (ứng dụng, sáng tạo)

Ở đây, xin gợi ý một điểm khởi đầu của sự đọc. Đó là việc lựa chọn nội dung đọc. Việc này lại liên quan trực tiếp đến nhu cầu đọc. Các bậc phụ huynh nên thử nghiệm xem cháu mê đọc sách báo xuất phát từ nhu cầu nào (giải trí hay học hỏi, muốn biết tin tức hay cốt để khảo cứu và vận dụng, muốn làm theo người ta hay muốn thể hiện chính mình?...). Người có nhu cầu giải trí cũng mê sách báo như ai. Họ thường đắm mình vào những tin tức thi đầu thể thao, trong nhà ngoài phố, tranh chấp hình sự… Còn những người có nhu cầu học hỏi thì sách báo mà họ tìm đọc thường tập trung vào các chủ đề khảo cứu, giàu chất trí tuệ, đậm nét nhân bản. Họ đọc cốt là để luyện trí, thay vì xem chơi.

Khoa học giáo dục hiện đại đã khám phá một quy luật nhân văn rất gần gũi với người mê sách báo. Đó là: Sự thông thái luôn luôn đi kèm với lượng thông tin trí tuệ và chất thông tin khoa học (KH tự nhiên, KH xã hội, KH kỹ thuật, KH nhân văn). Những loại thông tin tạp nham được những người đọc thông thái thải loại ngay từ khi cầm tờ báo trên tay, không để chúng đi vào "bộ

www.manghuongnghiep.com

nhớ". Theo quy luật này, ai càng thu thập và xử lý được nhiều thông tin có giá (chất lượng cao về trí tuệ và khoa học), người đó càng trở nên tinh thông và sáng tạo. Ngược lại, ai chỉ biết ôm đồm và chất chứa những thông tin "tào lao", người đó có nguy cơ giảm thiểu trí tuệ, tụt dần chỉ số IQ.

20.Không vào được đại học, lập nghiệp bằng cách nào?

Hỏi: Em và một số bạn cùng lớp, cùng ở vùng quê, đều thi trượt đại học. Có người mang mặc cảm thua thiệt vào đời, nên mất luôn chí tiến thủ. Người khác bị gia đình trách mắng (vì quá kỳ vọng mà không thành), đâm ra bất cần, sống bạt mạng. Trên báo chí đưa tin có người vì nhiều lần thi trượt mà bị hất hủi, rồi bi quan, muốn tự tử hoặc mang bệnh tâm thần.

Em thì không đến nỗi thế, còn đủ tỉnh táo để định thần. Nhưng em thật sự lúng túng khi biết rõ lực em bất tòng tâm nếu phải tiếp tục lo "trả nợ thi cử", dù thi vào trung cấp. Liệu em có nên chọn một hướng đi khác, không qua thi cử? Và, nếu lập nghiệp, em chỉ thích làm nghề khác, ngoài nghề nông, được không?

Trả lời: Thực ra, nghề nông nếu biết cải tiến theo kỹ thuật canh tác hợp lý cũng tạo nhiều thích thú cho những người làm nông. Song, nếu em thật sự có ham thích khác mà hợp với thiên hướng của em, vẫn có nhiều con đường để theo, tuỳ hoàn cảnh mà lựa chọn.

Ở một xã thuộc tỉnh phía Bắc, có chuyện kể mới đây về một trai làng sau ba lần thi vào đại học không đỗ, bèn chuyển hướng vào đời bằng một hoạt động khác. Hoạt động đó không còn gắn với việc "dùi mài kinh sử", mà gắn với lao động kỹ thuật phục vụ: Chiếu phim nhựa trên màn ảnh lớn để phục vụ bà con ở xóm quê. Khi biết dự định này của chàng trai, nhiều người dè bỉu: "Rõ ngược đời và vớ vẩn! Trước đây khỏi nói, còn bây giờ nhiều nhà đã có tivi và đầu máy, ai chả xem phim trong nhà mình, đem phim ra chiếu ở bãi, liệu có … ma đến xem!?"

"Đó là cách người ta nghĩ xuôi, đúng thôi" – chàng trai suy ngẫm một mình, rồi ngẫm tiếp: "Nhưng, cái đúng của quan niệm đó còn bị "chặn" bởi chưa thấy hết tâm lý của giới trẻ (chiếm số đông trong làng). Đó là tâm lý muốn có dịp để được sống phóng khoáng, được giao du, được reo hò mừng vui (hoặc sụt sùi cảm xúc) trong bối cảnh có đông bà con cùng chia sẻ hoặc đông bạn bè cùng trang lứa. Những dịp như thế mà có thêm không khí điện ảnh, nghệ thuật, với tài tử giai nhân, với trăng thanh gió mát… thì ai chứ nam nữ thanh niên và trẻ em trong làng không thể bỏ qua. Hay ta thử vài lần xem sao, xem có thể kéo khán giả trong làng rời khỏi màn ảnh nhỏ vào những đêm vui thứ bảy - chủ nhật mỗi tuần được chăng!"

www.manghuongnghiep.com

Với cách nghĩ "ngược" như thế, anh ta quyết định thử "thời vận" của mình. Vậy mà "gặp thời" được đấy. Được cả "địa lợi" – bãi chiếu phim là sân đình rộng rãi, nơi thường tụ tập dân làng. Được cả "nhân hoà"" giới trẻ trong làng rất thích: làm việc cả tuần, cứ mong chóng đến đêm thứ bảy, chủ nhật để coi "phim bãi", không thèm coi "phim nhà". Ở chốn quê, với phần đông thanh niên chưa vợ, chưa chồng, "phim bãi" còn là nơi hò hẹn, nơi giao lưu, nơi có dịp "để mắt" đến người "bạn lòng" trong xóm mà chưa dám ngỏ lời… Đánh trúng tâm lý, dò đúng mạch khách hàng của "phim bãi" nơi quê mình, anh ta đã thắng lớn. Cứ vậy, anh ta đã nhập "tròn vai" một nhà doanh nghiệp trong nghề chiếu phim.

Việc làm của chàng trai đó xuất phát từ suy nghĩ nhạy bén với nhu cầu thị trường, nắm bắt được thị hiếu của người dân. Đó là một yếu tố để thành công khi hướng nghiệp. Đây chưa hẳn là bí quyết cho mọi trường hợp hướng nghiệp, nhưng ít ra là một gợi ý cho những ai đang muốn vào đời với một nghề chân chính. Cách anh ta làm vừa phục vụ, vừa mưu sinh, và cũng có tác dụng giúp hoàn thiện một tay nghề, một tính cách. Điều này càng chứng minh một chân lý: có nghìn vạn cách để lập nghiệp và vào đời, không cứ phải chen chân ở cổng trường đại học. Ai chưa thể bước lên giảng đường, đừng vì thế mà tự bó tay hoặc tự cho là hết lối đi, hết vận hội, hết tương lai.

21.Nghề ca hát

Hỏi: Con tôi hát karaoke rất hay, lại rất mê hát. Liệu nó có thể thành ca sĩ được không? Tôi thấy nhiều ca sĩ thành danh, đã nổi tiếng còn được giàu sang. Muốn giúp con tôi hướng vào nghề ca hát, nên nhắc nhở nó như thế nào, rèn luyện ra sao để nghề đó thực sự mang lại tiền đồ và danh vọng?
(Băn khoăn của vài vị phụ huynh, cũng là thắc mắc của nhiều bạn trẻ).

Trả lời: Xin thưa, từ xưa nay, không phải ca sĩ nào (dù đã thành danh) cũng có nhiều "tiền" và "đồ". Nhiều người trong số họ lấy nghề ca hát làm phương tiện phục vụ là chính, coi đó là nhu cầu của mình, như nam ca sĩ Quốc Hương, nữ ca sĩ Thu Hiền… Họ được nể trọng hơn cả sự nổi tiếng.

Từ hát hay đến ca sĩ (trở thành chuyên nghiệp), khoảng cách tưởng tấc gang, nhưng không dễ vượt chút nào. Đó là quá trình chuyển hoá và lập thân từ một lối chơi tài tử sang một nghề nghiệp chính thức. "Phải biết "lột xác" khổ đau mới trở thành một ca sĩ chuyên nghiệp" (Lời của ca sĩ nổi tiếng Madonna). Nhiều trường hợp "hay hát" không bằng "hát hay". Cũng vậy, nhiều

www.manghuongnghiep.com

trường hợp “hát hay” mà không thể thành ca sĩ (dù rất muốn), chỉ vì không đủ khí phách để “lột xác”.

Giới trẻ thời nào cũng vậy, rất mê ca hát, và nhiều người muốn đi vào nghề này. Đó là một nhu cầu rất chính đáng, rất tươi trẻ và cao đẹp. Gần đây, giới người mẫu, diễn viên, vũ công, cả nhạc công… cũng tích cực “lấn sân” qua lĩnh vực ca hát, càng tạo nên hấp lực của nghề đó trong giới trẻ. Tuy nhiên, mê hát mới chỉ là sự khởi đầu, và “hát hay” có thể mới chỉ là sự cảm nhận chủ quan. Điều này cần được sự thẩm định từ phía chuyên môn và từ công chúng, nếu muốn trở thành ca sĩ đích thực. Quá trình chờ đợi sự thẩm định là một quá trình lâu dài, cam go, đầy thử thách. Sự thử thách đó trải dài và trải rộng không chỉ trên sân khấu, còn cả nơi nghỉ ngơi và nhất là nơi thiếu vắng ánh đèn màu.

Thời bùng nổ quán bar, karaoke, vũ trường như hiện nay cũng là thời nở rộ “ca sĩ”. Có nhiều người hát karaoke thấy “được được” bèn ôm mộng thành danh ca. Trong một bộ phận của các “ca nhân” trẻ, đây cũng là hiện trạng có thật. Nhưng, từ “mộng” tới “thực”, không giản đơn, không bằng phẳng. Để đạt được sự hâm mộ từ phía công chúng (dù chỉ là công chúng “phòng trà”), các ca nhân phải phấn đấu cật lực. Những ai chập chững muốn bước vào nghề này đều phải đối diện với nhiều mặt trái của nghề (gọi là “nghiệp”). Cái nghiệp đó ẩn nấp phía sau ánh đèn sân khấu, nhiều khi rất phũ phàng, bạc bẽo. Bởi vậy, trong giới cầm ca thường có câu ca ”Đường vào nghề hát có trăm lần vui, nhưng vạn lần buồn”. Một ca sĩ thành danh đã sửa lại câu đó: “…có mười lần vui, nhưng triệu lần buồn!”.

Hiện nay, số “ca nhân” mới vào nghề rất đông (thể hiện qua những cuộc thi “Tiếng hát” ở khắp nơi), nhưng để được thành ca sĩ thì … không nhiều. Nhiều người bị loại khỏi ánh đèn màu, có thể không vì giọng ca, mà vì… những lý do khó nói! Công tâm mà nói, có một số người đã vào nghề ca hát với thái độ nghiêm túc, kiên trì tập luyện và nhờ vậy đã thực sự thành công trước khi thành danh.

Sự thành công trong nghề hát chỉ đến với những ai thực sự có năng khiếu và chủ yếu là dày công khổ luyện. Phải khổ luyện để trở thành điêu luyện từ giọng ca đến nhạc lý, từ trạng thái tâm hồn đến phong cách biểu diễn, từ làm chủ giọng hát đến làm chủ cuộc đời. Bên cạnh đó, sự may mắn (có ai “lăng xê” chẳng hạn) chỉ là một yếu tố “gặp thời” hay “gặp người”, nhưng thứ yếu. Chính yếu là ở sự nỗ lực tự thân, gắng sức vượt bậc. Đến khi đã thành ca sĩ, vẫn còn phải liên tục dày công mới hy vọng cạnh tranh được ở chốn “ca trường

www.manghuongnghiep.com

22.Nghề giáo

Hỏi: Dòng tộc nhà em không có ai đi dạy học. Ngày trước, em có ước mơ làm bác sĩ. Nhưng hai năm nay (lớp 11 và 12), em lại thích làm nghề giáo (có lẽ chịu ảnh hưởng thu hút từ cô giáo chủ nhiệm lớp em). Biết được điều này, bạn em bảo:"Mày có "nóng lạnh" không đó? Bộ hết nghề rồi sao? Mày muốn thành cụ non hay sư cụ?" Gia đình em cũng cản:"Thôi đi, nghề "gõ bàn phím" không chọn, lại đi chọn nghề "gõ đầu trẻ".

Một cô giáo (không phải chủ nghiệm) bảo em: "Em là nữ, hợp với nghề giáo. Nhưng, hãy cân nhắc kỹ đi! Nghề giáo tưởng "dễ" mà khó. Làm "thợ dạy" thì dễ. Làm thấy giáo cực kỳ khó. Khó nhất là chấp nhận sự thanh đạm, không giàu sang, em chịu được không?". Em trả lời:"Dạ, em chỉ mong sự thanh thản". Vậy xin hỏi: Một người muốn thanh thản tâm hồn có thể thành kỹ sư tâm hồn đươc không? Một người không ham những nghề "mốt" (thời thượng) có thể dạy cho trẻ những phẩm chất và năng lực tân tiến được không? Có phải nghề giáo vẫn luôn luôn cổ lỗ với ba tiếng "gõ đầu trẻ"?

Trả lời: Nghề giáo (hoặc nghề dạy học, nghề sư phạm) bây giờ nếu dùng biện pháp "gõ đầu trẻ" để dạy, chắc chắn sẽ không thể tồn tại. Nếu nói biện pháp đó "cổ lỗ" cũng đúng, vì đó là cách dạy thời xưa của nhiều cụ đồ (không phải tất cả). Bây giờ, nói theo hình tượng, cách dạy mới là "gõ" vào nhận thức của con người (tuỳ theo lứa tuổi) để tiếp tục khai tâm, khai trí. Cách "gõ" bằng những biện pháp sư phạm hợp lý để khơi dậy nơi người học ý thức cầu tiến, tính chủ động và sáng tạo trong nhận thức, từ đó chuyển hóa sang tình cảm và hành động tích cực, tự biến đổi chính mình trước khi góp phần hữu ích cho xã hội. Cũng nói theo hình tượng thì dạy học là một công trình "thiết kế" những tâm hồn. Theo nghĩa đó thì người không vướng bận vào bã danh lợi (thanh thản tâm hồn) mới hy vọng làm tốt việc "thiết kế" tâm hồn. Khác với nghề y, vị bác sĩ yếu sức khoẻ vẫn có thể chữa bệnh và đem lại sức khoẻ cho người khác. Nghề giáo thì không: Ai đã bị băng hoại tâm hồn thì không nên theo nghề dạy học, nghĩa là khó lòng làm được chức năng của 1 kỹ sư tâm hồn.

Nói như vậy để thấy nghề dạy học đòi hỏi nhiều về phẩm chất, về tâm hồn, chứ không chỉ năng lực. Mặt khác, dù nghề dạy học có "xưa như trái đất" thì bản chất của nó vẫn luôn tiếp cận với cái mới của thời đại. Cho nên, nếu là người thức thời (ham hiểu biết và chịu khó "mài sắc" năng lực sư phạm thông qua đào tạo và tự đào tạo), bạn vẫn có thể trở thành một giáo viên tốt

23.Khi hướng nghiệp, có nên tin vào vận may?

www.manghuongnghiep.com

Hỏi: Trong quá trình hướng nghiệp, "vận may" đóng một vai trò như thế nào? Ngược lại với vận may là "xui xẻo", phải chăng, nó có thể đạp đổ cả sự nghiệp, và do đó nó có thể triệt tiêu cả chí hướng? Em thấy nhiều người đi trước đã từng "lều chõng" mà cứ thi rớt, nếu tốt nghiệp ra trường cũng bơ vơ tìm việc nhưng hành nghề một thời gian lại bỏ cuộc, thối lui. Khi thấy lận đận, họ còn không tin ở mình nữa. Có phải họ không gặp được "thần may mắn"?

Trả lời: Trên đời, nếu có "thần may mắn", đó chỉ là "thần ảo", tồn tại trong cõi "mộng" mà thôi. Tuy không có thần may mắn thật nhưng khoa tâm lý học vẫn thừa nhận : có vận may, có cơ hội. Dù thế, bạn nên nhìn vấn đề một cách biện chứng để tự trả lời ba câu hỏi sau: 1. Khi nào thì vận may tới? 2. Nếu vận may chưa tới, thì sao? 3. Nếu vận may tới, thì sao?

Có hai thứ vận may: vận may *ngẫu nhiên* và vận may *tất nhiên*. Loại thứ nhất có thể đến với người khác mà không đến với bạn. Nếu đến với bạn, nó không hẹn trước, lại rất đỏng đảnh (Ví dụ: nó ra điều kiện, trước khi cho bạn một cơ may). Loại may mắn kiểu "cà chớn" này chẳng có gì chắc chắn cả, bạn đừng cả tin và dài cổ trông đợi. Nếu bạn không muốn lâm vào tình cảnh "ngồi chờ sung rụng", hãy nghĩ tới loại may mắn thứ hai: vận may tất yếu. Đó là thứ vận may sẽ tới, chắc chắn tới, nếu bạn chịu học và làm theo… con kiến, con ong.

Loài ong kiến không chờ mồi ngon có sẵn, mà tự mình xây tổ, rồi hành nghề "giao thông vận tải" liên tụcmỗi ngày để tìm hàng, chở hàng và chất hàng cho đầy tổ. Vận may tất yếu sẽ đến với những người biết lam lũ cần cù, không giàu cũng đủ ăn. Từ thực tế của đời mình, nhà doanh nghiệp tỷ phú Bill Gates (Chủ tập đoàn Microsoft) đã tự bạch: *"Không ai cho tôi một cơ hội nào cả. Nhưng, càng chăm chỉ bao nhiêu, tôi càng thấy mình may mắn bấy nhiêu."*

Dù thi trượt nhiều lần, dù không có bằng cấp, bạn cũng đừng nhụt chí khi hướng nghiệp. "*Tấm bằng chưa phải là "bùa" hộ mạng cho sự may mắn, càng chưa phải là "lực nâng" cho bạn tăng trưởng khi vào đời. Thiếu gì người có bằng cấp mà lu mờ sự nghiệp!"* (Kim-Woo-Chung, nguyên chủ tập đoàn DAEWOO – Hàn Quốc).

Đương nhiên, nói lên điều đó không phải để cổ súy cho việc thi rớt hoặc khinh suất mảnh bằng. Vấn đề là phải khích lệ (và bản thân bạn biết tự khích lệ) bản lĩnh tiến thủ trong quá trình hướng nhiệp, dù bị thi rớt hoặc chưa gặp một vận may nào. Tôi còn nhớ năm 1993 tại cuộc gặp gỡ các đại biểu doanh nghiệp trẻ toàn quốc lần thứ 2, người ta đã ghi nhận được một thống kê nhỏ, nhưng ý nghĩa lớn. Ấy là, 63% trong số các đại biểu đó *chưa có bằng đại học.*

www.manghuongnghiep.com

Trường đời còn rộng hơn trường học, và đó là "mảnh đất dụng võ" cho những bạn trẻ nào… quyết ra tay. ở đây, cái tâm của họ còn nhiều lần mạnh hơn cái trí. Bạn có thể suy ngẫm thêm từ câu nói của ông Beaverbrook (*): *"Cái mà gọi là may, nhiều khi có thể do bạn bền bỉ gắng sức và làm việc hợp lý. Cái mà bạn cho là rủi, nhiều khi chỉ do thiếu hai đức tính đó mà thôi".*

Chân lý *"cái tâm bằng ba cái tài"* vẫn được ứng dụng thành công trong tiến trình hướng nghiệp và lập nghiệp.

(*) Beaverbrook: Nhà đại doanh nghiệp lừng danh ở Anh Quốc (từ những năm 1930-1960)

24.Con trai & nghề… đầu bếp?

Hỏi: Em là nam giới, rất thích nấu ăn và muốn đi vào nghề "đầu bếp". Không phải em có "tâm hồn ăn uống" mà do em muốn hiểu biết và học hỏi xem có thể vận dụng những kiến thức khoa học nào vào việc nấu ăn để cải thiện bữa ăn cho mọi người.

Nhưng, khi trao đổi với bạn bè về sở thích này thì có người sờ lên trán em mà nói:"Bộ mày có mát không đấy? Mày là con trai mà tranh làm cái nghề của con gái, không sợ chúng nó cười à". Nghe vậy, em cũng ớn! Vậy em có nên "đổi gam" hoặc "chuyển hệ" ưa thích mà chọn nghề khác không?

Trả lời: Đổi hay không đổi còn tùy thuộc vào khả năng của em có hợp hay không hợp với nghề đó. Nghề mình thích không nên tùy thuộc vào người khác có thích hay không. Nếu thích nghề đầu bếp, dù là con trai, chẳng có gì mà ngại."Đầu bếp" là cách gọi nôm na, khiêm nhường. Còn thực ra, nghề này rất cao quý. Nói cho chính danh: đó là nghề kỹ thuật dinh dưỡng, không chỉ đòi hỏi sự khéo tay, còn đòi hỏi việc vận dụng trí não một cách sáng tạo trong các lĩnh vực tư duy kỹ thuật, tư duy khoa học về phương diện chế biến và bảo quản thực phẩm dinh dưỡng.

Trên màn hình HTV và VTV hàng tuần đều có giới thiệu mấy vị vua đầu bếp nổi tiếng là nam giới (người Á Đông). Đặc biệt thu hút là show truyền hình Yan Can Cook, được cả thế giới ngưỡng mộ. Nếu bạn theo dõi và học tập được nhiều điều bổ ích cho nghề mà bạn đang ưa thích. Ngày trước đó còn gọi là nghề nữ công. Nhưng thật ra, đã từ lâu nghề này đã không còn là độc quyền của phái nữ, mà nam giới đã nhảy vào, với số lượng ngày càng đông, và trong đó có nhiều vị "vua bếp" lại là nam. Phần lớn các vua bếp tại những khách sạn và nhà hàng cao cấp đều là nam (đa số là người Ấn Độ, Trung Hoa, Bỉ, Tây Ban Nha,…), còn nữ giới chỉ làm các việc "phụ bếp"

www.manghuongnghiep.com

thôi. Tổng công ty Du lịch TP.Hồ Chí Minh năm 2000 đã có một thống kê 82% vị đầu bếp của các khách sạn TP.Hồ Chí Minh là đàn ông, mà đa số người Việt, với những món ăn Việt Nam được người nước ngoài rất khoái khẩu.

Một nghề như nghề đầu bếp được xem là nghề rất nữ tính, nhưng lại có nhiều đấng nam nhi trong nghề này lại đứng vào "Hiệp hội các đầu bếp bậc thầy" tại Bỉ quốc. Chủ tịch Hiệp hội đó – Một "cụ ông" có tên là Poerre Fonteyne, được phong danh hiệu "Sứ giả ẩm thực của Vương quốc Bỉ trên toàn thế giới". Pierre Fonteyne cho biết hiệp hội của ông có 85 hội viên mà trong đó chỉ có 5 vị nữ. Ông nói:"Nghề đầu bếp đòi hỏi rất cao về phẩm chất và năng lực. Riêng phẩm chất không phải đòi hỏi "nữ tính" mà là "nhân tính cao cấp". Mỗi đầu bếp trước hết phải là chính mình, có cách thể hiện giàu bản sắc nhưng không thô thiển, biết tôn trọng khách hàng và tôn trọng sự tinh tế. Đồng thời biết khép mình vào kỹ luật dinh dưỡng, kỷ luật nấu nướng chứ không chỉ kỷ luật hành chính sự nghiệp. Nói đến năng lực, ông vạch rõ:"Đây không chỉ là một kỹ thuật, còn là một nghệ thuật sáng tạo. Mỗi ngày, người đầu bếp phải cố tạo ra điều gì mới hoặc thay đổi một điều gì có sẵn. Nét kỳ diệu đó của nghề nghiệp sẽ cho phép anh vượt qua chính mình".

Để giúp bạn chuẩn bị thêm hành trang khi hướng tới hào quang của nghề này, xin gợi ra đây 4 loại hình tư duy cần được rèn luyện thường xuyên để nâng cao năng lực nghề:

+ Tư duy **khoa học thực nghiệm** (chủ yếu: thực nghiệm Hóa – Sinh về dinh dưỡng).
+ Tư duy **kỹ thuật công nghệ** (chủ yếu: kỹ thuật dinh dưỡng trong chế biến bảo quản).
+ Tư duy **văn hóa nghệ thuật** (chủ yếu: văn hóa dân tộc trong ẩm thực).
+ Tư duy **kinh tế đời sống** (chủ yếu: kinh tế cá nhân trong dinh dưỡng).

25.Học nghề phi công: khó hay dễ?

Hỏi: Con tôi có thể lực rất tốt, nhanh nhạy về trực giác và hoạt động. Nhưng ở trường học, cháu chỉ vào loại trung bình khá. Nó thướng thích thú với hàng không, qua việc quan sát trang Web trên Internet nói về nhảy dù, kỹ thuật nhảy dù, điều khiển máy bay…

Ước mơ của nó là trở thành phi công, nhưng hình như có gì đó làm nó ngại mơ ước, chẳng hạn : sự khó khăn khi học nghề này? Liệu sức học chưa giỏi có theo nghề phi công được không? (Băn khoăn của vài vị phụ huynh)

Trả lời: Nghề phi công (lái máy bay) đang là mơ ước của nhiều bạn trẻ có "máu" phong trần trong một thể lực cường tráng. Họ không chỉ có động lực được phục vụ đất nước trong ngành hàng

www.manghuongnghiep.com

không, còn có động cơ "tung cánh chim sắt" bay khắp phương trời. Nếu con của quý vị có một ước mơ như thế, xin hãy động viên cháu cứ tiếp tục mơ ước đi kèm với việc trau dồi và luyện tập.

Trước hết, nói đến trí tuệ của người phi công. Trong giới phi công, không phải ai cũng có chỉ số IQ trên 115. Ông Nguyễn Ngọc Châu Phòng (một phi công của hãng UPS Airlines – Hoa Kỳ) cho biết : "Lái máy bay không đòi hỏi nhiều trí thông minh hay tài giỏi gì đặc biệt". Và, ông nhấn mạnh : "Người Việt mình đã học ra làm kỹ sư, bác sĩ,…thì học lái máy bay chỉ là chuyện nhỏ". Khi tiếp can với kỹ thuật trên máy bay, nhiều công việc về trí tuệ bậc cao đều được máy móc đảm nhiệm cho phi công, chỉ cần biết "bấm nút" là xong. Phi công việt kiều Phạm Quang Khiêm (lái cho hãng US Airways với 30 năm trong nghề, có 17 năm lái phản lực cơ Boeing 727 và 737) chỉ rõ : "Vai trò của phi công chỉ là đưa phi cơ ra đường băng, tống ga cho máy bay từ từ vọt lean, sau đó xếp bánh xe, xếp cánh cản, và khi đủ độ cao 1000 feet thì bấm nút auto-pilot rồi…ngồi chơi. Máy vi tính sẽ đưa phi cơ đi đúng lộ trình và cũng sẽ tự động đáp xuống đúng như bài bản.

Tuy vậy, đừng vì thế mà coi nhẹ việc rèn luyện để năng cao dần khả năng tư duy và kỹ năng xử lý trước các tình huống bay. Từ khi chuan bị cất cánh đến lúc hạ cánh an toàn, nghề nay đòi hỏi ba loại tư duy "trội" sau đây :Tư duy lôgic, tư duy hình tượng và tư duy sáng tạo. Khi đang ngồi chơi trong buồng lái, bạn không nên "mộng mơ" nhiều, dù đang tư duy hình tượng với những đường bay, những sắc màu trước mặt. Hãy luôn luôn nhớ đến nhiệm vụ khi kết hợp giữa các suy tưởng và những thao tác của chính mình. Vậy cái khó ở đây là cần đến sự chăm chú và tập trung cao độ, kể cả lúc đang an toàn. Theo các phi công dày kinh nghiệm, có 4 loại kỹ năng căn bản sau đây cần được luyện tập đều đều, nếu muốn học để thành thạo nghề phi công :

1. Kỹ năng tri giác không gian : Chủ yếu, biết cách định vị không gian bằng trực giác, không ỷ lại vào máy móc.

2. Kỹ năng tri giác mùi vị : Chủ yếu, nhận biết những mùi vị đặc biệt liên quan tới các dự báo nguy hiểm.

3. Kỹ năng quan sát nhạy bén : Chủ yếu, quan sát các loại đồng hồ trong khoang lái, quan sát bản đồ, màn hình, không gian bao quanh…

4. Kỹ năng xử lý tình huống : Chủ yếu, những tình huống bất cập và tính huống thoát hiểm. Cố gắng tối đa để làm chủ mọi tình huống.

www.manghuongnghiep.com

Ngoài ra, với nghề phi công, yếu tố sức khỏe tinh thần được coi trọng hơn hẳn sức khỏe thể chất. Đó là sự cứng rắn, sự kiên định, nhiều khi phải có "thần kinh thép", không dễ bị nao núng và khủng hoảng tinh thần. Riêng thể chất, không chỉ to khỏe là đủ. Điều quan trọng còn nằm ở các giác quan : tai, mũi phải thính, mắt phải tinh. Đặc biệt, không bị đau răng, hàm răng phải sít…Quý vị có thể cho cháu tham gia sinh hoạt Câu laic bộ hàng không để tìm hiểu thêm về ngành nghề hấp dẫn này (liên hệ với quân khu 7).

26.Thích chọn nghề có tương lai huy hoàng?

Hỏi: Nơi tôi ở, ngoài nhà cửa và hàng hóa, chỉ thấy toàn phế liệu. Một số người cũng kiếm việc từ phế liệu, nhưng thẳng thấy ai khấm khá, càng không thấy ai "cao tay nghề" để có thể "sánh vai cùng nghề khác". Vậy, nếu lao tâm khổ tứ trên đống phế liệu, liệu có được một tương lai huy hoàng? Cái đích của hướng nghiệp, theo tôi nghĩ, phải huy hoàng, chứ "bình bình" thì hướng nghiệp làm chi?

Trả lời: Đỉnh cao chót vót và huy hoàng đến đâu cũng phải được dựng xây (hoặc được phóng lên) từ dưới thấp. Hướng nghiệp đi từ căn bản. Nó giúp người được hướng nghiệp chuyển biến từ cách nhìn, cách nghĩ…để tự mình"xây nền móng cho tòa nhà chọc trời". Bạn hãy tiếp tục nuôi mộng huy hoàng, nhưng đừng quên đắp xây từ những viên gạch nhỏ.

Hướng nghiệp là tham khảo từ nhiều hướng để chọn một hướng riêng phù hợp cho mình. Đi làm công hay mở dịch vụ…là những phương hướng có thể nghĩ tới. Nguồn phế liệu và những nghề "ăn theo" nó không phải là hướng duy nhất. Song, đi vào hiện đại hóa – công nghiệp hóa, phế liệu là một vần đề to lớn, liên quan đến nhiều ngành nghề (từ thấp lên cao), góp phần cải thiện đời sống và bảo vệ môi sinh.

Nơi bạn ở, cũng như nhiều vùng đô thị hóa khác, phế liệu chưa được tận thu gom và tận khai thác nhiều "công năng" của nó. Ta nên hiểu phế liệu theo nghĩa công nghệ. Nghĩa là: với mặt hàng này, nó là phế liệu, nhưng với mặt hàng khác, nó là nguyên vật liệu. Giấy vụn là phế liệu, nhưng nó là nguyên liệu chính để sản xuất bao bì cao cấp (tốt hơn bao bì nilông về nhiều mặt, nhất là không gây ô nhiễm).

Anh Đặng Quốc Hùng – Giám đốc Công ty Thủ công Mỹ nghệ Kim Bôi (ở Trần Đình Xu – Q1 – Tp.HCM) cho biết, chính những phế liệu của dừa đã tạo nên sự nghiệp cho công ty Kim Bôi. Các nhà sản xuất và kinh doanh gọi anh là "ông Giám đốc phế liệu" đã cho ra hàng loạt mặt hàng

www.manghuongnghiep.com

nhiều mẫu mã đang được tiêu thụ rất mạnh. Từ sản phẩm này gợi ý cho anh nghĩ ra sản phẩm khác theo nhu cầu thị trường, như chiếu dừa, nệm dừa, gối dừa, túi xách, giỏ hoa, chậu cảnh…Riêng nệm sơ dừa, công ty Kim Bôi đã cung cấp cho nhu cầu tiêu thụ của 90% xí nghiệp sản xuất nệm ở tpHCM và Hà Nội, đồng thời xuất khẩu thu đôla. Khách Âu Châu, Đài Loan, Hàn Quốc, Nhật Bản…đến đặt hàng ngày càng nhiều. Anh thường tâm sự với gần 100 nhân viên của công ty "Đừng chạy đâu xa. Nghề nghiệp có ngay tại chỗ, khổ công lặn lội thì có nghề".

Hiện nay, nhiều người lâm vào tình trạng "nghề gần không chọn, đi chọn nghề xa", nghề ngay dưới chân mình mà không biết hoặc biết mà xem thường. Nhiều đại gia ngày nay nhớ lại thuở hàn vi, họ đã gợi cho ta một phương hướng chiến lược : Trước khi ao ước nghề cao, hãy xây mộng bình thường. Chính họ đã từng xây mộng bình thường, trong một bối cảnh đầy khó khăn. Gánh ve chai của những người tay trắng lam lũ mà làm nên cơ nghiệp đã nói lên điều đó. Lịch sử của nghề ve chai cho thấy nhiều người trong họ đã thành đại gia, tỷ phú từ đống đồng nát sắt vụn. Lúc đầu, họ chưa có điều kiện để học nghề cao và làm nghề sang. Nhưng, họ đã học được cách làm việc của con ong, con kiến để làm giàu.

27.Làm nghề thấp hèn, liệu có lối ra?

Hỏi: Em làm nghề đạp xe ba gác ở một vùng ven đô thị. Công việc thất thường. Khi rảnh việc, em thích đọc sách báo để kiếm thêm tri thức. Bạn bè trong xóm thấy vậy không ưa, lại khích bác : "Mày mài sừng cho lắm vẫn là trâu!".

Thú thật, cũng có khi em nản : nghề của em thấp hèn, cần chi phải học, mà học chắc cũng không thể lên cao để chuyển sang nghề khác. Em thấy bế tắc và an phận. Có lẽ em vẫn phải làm bạn với xe ba gác mà thôi! Còn cách gì khác để tìm lối ra cho một nghề thấp hèn?

Trả lời: Nghề mà bạn đang làm có một lối hanh thông, không thật sự bế tắc như bạn tưởng. Đạp xe ba gác (hay chạy xích lô chăng nữa) và những nghề khác như lái ôtô chở hàng, lái tàu thủy chở khách, lái máy bay phản lực…đều cũng nằm trong một họ ngành nghề : giao thông vận tải (với đặc trưng chung là chuyên chở trên các tuyến đường).

Không có nghề xấu, chỉ có động cơ xấu khi hành nghề. Không có nghề hèn, chỉ có chí khí ương hèn. Bởi vậy, bạn đừng mặc cảm và an phận khi làm một nghề chân chính, với một động cơ chân chính và một chí khí mãnh liệt. Tiếp theo, bạn cần có mơ ước khi hành nghề, từ một vị trí còn thấp. Nếu thêm được ước mơ cao, bay bổng, huy hoàng, sẽ thêm động lực cho bạn tiến

www.manghuongnghiep.com

thân. Tích cóp trong nghề đẩy xe ba gác, dần dần bạn sẽ thêm vốn liếng, "lấy ngắn nuôi dài". Có tiền, bạn học thêm nghề lái xe (không khó). Lúc đầu, lái xe thuê cho người ta. Chờ khi có vốn lớn, bạn thực hiện giấc mơ tậu xe tải cho mình, từ tải nhẹ đến tải nặng.

Đó là một quá trình nâng cao tay nghề, nâng cao bậc nghề "giao thông vận tải". Và muốn vậy, phải là một quá trình chịu làm và chịu học mới mong vững vàng trong sự nghiệp tăng trưởng. Không chỉ học nghề, học máy, còn phải học kinh tế thương mại, học quản trị kinh doanh, học văn hóa giao tiếp…mới hi vọng khởi sắc trong nghề và cạnh tranh thắng lợi.

Đúng, trâu mài sừng vẫn là trâu kéo. Nhưng, người luôn luôn biết mài chí khí và rèn trí tuệ thì sẽ trở thành người sắc sảo. Đó cũng là cách tự vực mình dậy để làm nên sự nghiệp lớn. Bởi vậy, bạn hãy cứ tiếp tục đọc sách báo như đã làm, tiếp tục thích tìm hiểu, mê khảo cứu qua sách báo để tâm trí thêm sắc xảo, thông tuệ. Đừng vì lời dèm pha khích bác vô lối mà nản lòng. Có điều, phải biết cách tự học qua sách báo, qua thực tế công việc, qua thực tiễn ngành nghề, nhất là qua việc xử lý tình huống. Dù chưa có dịp tới trường hoặc dù sau này được đến lớp, bạn cũng phải biết cách chủ động và tiếp tục đi tìm kiến thức, rèn giũa kỹ năng, trau dồi thái độ. Không đợi chờ những kiến thức dọn sẵn, mới hi vọng tiến xa.

Giao thông vận tải là một ngành nghề đòi hỏi rất cao về tính sáng tạo. Không biết tự học cho tốt, bạn sẽ khó sáng tạo trong nghề. Cần học cách sáng tạo của người khác để tự tìm ra cách sáng tạo của chính bạn.

Các bài khác:

28.Chưa có tay nghề & chưa thể học nghề, làm sao để hướng nghiệp?

Hỏi: Em và một số bạn cùng trang lứa (17, 18 tuổi) đã thôi học từ năm lớp 9, nay rất muốn lập thân và lập nghiệp. Nhưng ngặt hai điều : chưa có tay nghề và không có đủ vốn. Muốn học nghề cũng khó vì không có tiền. Vậy có cách chi để hướng nghiệp? Em nghĩ cái đích tối thiểu của việc hướng nghiệp là phải mưu sinh được, có đúng không?

Trả lời: Đúng, nếu việc mưu sinh đó là chân chính, vừa tự cứu mình, vừa không phương hại đến xã hội. Theo nghĩa đó, đi lượm bao nilông cũng là một nghề lương thiện để mưu sinh., ích nước lợi nhà.

www.manghuongnghiep.com

Nhưng bạn chưa đến mức phải đi lượm rác. Bạn có thể mưu sinh bằng nghề khác, dùng đến trí tuệ có sẵn của mình, dù học chưa cao. Không có đồng vốn, nhưng bạn có những thứ "vốn" khác. Ít nhiều, bạn có sức trẻ, có chí lập thân và một phần căn bản của học vấn. Vậy bạn có điều kiện để tự hướng nghiệp, tự mưu sinh. Bằng cách nào? Bằng cách lao vào việc, không nề hà việc nhỏ, việc vặt, việc nhàn chán. Việc ở đâu? Không chờ việc đến tay, mà tự mình đi tìm việc, tự mình nghĩ ra cách giải quyết công việc. Tìm ở đâu? Bạn có thể tham khảo cách tìm việc của các thành viện thuộc Câu lạc bộ Ánh Sao (thuộc hội liên hiệp thanh niên quận 6 – Tp. HCM). Họ tự tổ chức lại (trước khi được sự quan tâm của hội) để tiếp sức nhau làm các dịch vụ cộng đồng (cho thuê mướn) như giặt ủi, giữ trẻ, vận chuyển gạo, vận chuyển nước, giao chuyển báo, vận chuyển ga…chủ yếu lấy công làm lời. Mỗi người trong họ chỉ góp 10.000đ làm vốn khởi nghiệp, và đến tháng 10/2001, sau nửa năm, khi công việc đi dần vào ổn định, họ đã có thu nhập trung bình mỗi người từ 400.000 – 500.000đ/tháng.

Hiện nay ở Tp. HCM đã hình thành gần 50 nhóm làm dịch vụ như vậy, thu hút trên 350 thanh niên chưa có việc làm, giúp nhau hướng nghiệp bằng những công việc "tự đi làm lấy, từ nhu cầu trong cộng đồng mà nghĩ ra cách đáp ứng phù hợp" theo yêu cầu nhanh chóng, thuận lợi, uy tín, giá phải chăng, để có thu nhập ổn định và đủ sống, rồi cứ vậy mà nâng dần từ những đồng vốn ít ỏi. Tại đó, người yếu sức cũng có những việc nhẹ phù hợp, miễn là biết chịu khó. Dù chưa phải là nghề như mong muốn lâu dài của mỗi người, nhưng đó là một hướng mở tích cực, dành cho những người tích cực tự lập. Nghề dịch vụ cộng đồng được coi là một nghề đàng hoàng, lương thiện, dành cho những người chưa có chuyên môn nào đó, hoặc đã có chuyên môn (được đào tạo) mà chưa có nơi sử dụng đúng chuyên môn.

Có người nghĩ rằng nghề dịch vụ chỉ là một nghề tạm bợ. Điều đó cũng đúng đối với ai chỉ làm tạm bợ trong khi chưa tìm được nghề vừa ý và chỗ làm như ý. Tuy vậy, đối với những ai chưa có cơ hội để được học một nghề như ý, thì đây lại là một cơ hội để được làm quen với cách hành nghề mang ý nghĩa phục vụ. Hơn thế, có nghề nào (nếu thật sự là nghề chân chính) lại không mang ý nghĩa phục vụ?

Cũng có người cho rằng, phải phục vụ "thuận tay nghề" mới mang lại hiệu quả cao. Nhưng với những giải pháp tình thế, nhiều lúc phải làm "trái tay nghề" miễn rằng có tinh thần phục vụ và có ý thức vượt lên nghịch cảnh. Trong hướng nghiệp, việc chấp nhận làm một nghề "trái tay" lúc đầu có thể chưa đem lại thích thú cho người hành nghề. Nhưng dần dần, qua kinh nghiệm thực tế của "nghề dạy nghề", bạn sẽ có thêm nhiều hiểu biết mới và cũng học được nhiều phẩm chất mới cần thiết cho mọi công việc, mọi ngành nghề, kể cả những nghề cao sang với nhiều vinh hiển. Lịch sử

www.manghuongnghiep.com

hướng nghiệp của các danh nhân đã cho thấy có nhiều tấm gương sáng ngời như thế. Bạch Thái Bưởi, Walt Disney là hai trong những điển hình đi lên từ ý thức phục vụ và từ những dịch vụ cộng đồng.

29.Rèn luyện kỹ năng giao tiếp như thế nào?

Hỏi: Trong nhà trường, ngay cả khi vào đại học, tôi không được học một cour nào về văn hóa giao tiếp. Chỉ thỉnh thoảng mới được người này người khác bày vẽ cho cách ứng xử thế này thế kia sao cho "phải phép". Những lúc ấy, dù có nghe theo, tôi cũng không nghĩ rằng đó là những điều cần cho nghề nghiệp mà mình theo đuổi. Nhưng đến khi tốt nghiệp và đi làm mới thấy các nơi tuyển dụng lại yêu cầu rất cao về khả năng giao tiếp.

Vậy xin hỏi : họ yêu cầu như vậy có cao quá không, có sát với thực tế nghề nghiệp không? Văn hóa giao tiếp là một thứ hiểu biết thuộc về tính cách hay năng lực, là đức hay tài? Làm sao để có một định hướng khoa học và một cách làm hợp lý trong việc rèn luyện kỹ năng giao tiếp?

Trả lời: Bạn thấy những người làm công tác ngoại giao (từ người tiếp tân cho đến nhà chính trị, từ một anh gác cổng đến vị Bộ trưởng Ngoại giao) đều chu toàn chức năng của mình, được như vậy chủ yếu nhờ cái gì? Chính là nhờ văn hóa giao tiếp. Văn hóa giao tiếp một khi đã nhập tâm vào chủ thể nào đó, biến thành hồn phách, máu thịt và cung cách ứng xử đầy sức thuyết phục của người đó, thì đấy vừa là một phẩm chất, cũng vừa là một tài năng.

Đừng nghĩ rằng chỉ những người làm nghề có liên quan đến ngoại giao mới cần đến văn hóa giao tiếp. không, trong thời đại thông tin, thời đại hợp tác (từ hợp tác tay đôi đến hợp tác toàn cầu), bất kỳ một ngành nghề gì, công việc gì, nếu phải tiếp xúc với con người, đều cần đến văn hóa giao tiếp. Mà bạn thử nghĩ xem, có nghề nào lại không liên quan đến con người? Khi đã tiếp xúc với con người, làm sao tránh được đối thoại, trao đổi, dù chỉ qua ánh mắt? Trong nhiều bài giảng ở Trung tâm đào tạo và bồi dưỡng kiến thức ngoại giao (thuộc Bộ ngoại giao) có một đề mục rất được chú ý: Ngoại giao trong đời thường. Tại đó, họ lưu ý học viên một điều : Nếu thuật ngữ ngoại giao được hiểu đúng nghĩa (cả nghĩa rộng và nghĩa hẹp) thì việc tiếp xúc của ta với một người khác (dù đó là thân nhân, cùng huyết thống, cùng cơ quan, cùng dân tộc hay người nước ngoài) đều là ngoại giao. Làm một điều gì thất nhân tâm, đó là kém ngoại giao. Hoặc chỉ nhỡ nói một lời thất thố, cũng là kém xã giao.

www.manghuongnghiep.com

Trong nghề nghiệp, nếu một khi có chức quyền, bạn bị "vấp" phải những lời nói ngược (không thuận tai) của cấp dưới (mà điều này thường xảy ra), bạn xử trí ra sao? Nếu bạn giữ được bình tĩnh, không nổi nóng mà cũng không oán thầm, không đáp lại một cách lấn lướt là lắng nghe một cách cầu thị…như vậy, từng bước bạn sẽ được người đó "tâm phục". Trong ngoại giao, tạo được tâm phục là có một chỗ đứng từ trong lòng người. Cái thế mạnh đó giá trị gấp bội phần so với uy thế của mọi quyền chức. Bởi vậy, văn hóa giao tiếp vừa là tính cách, vừa là một khả năng thu hút người khác. Có được văn hóa giao tiếp trong nghề nghiệp thì đức của bạn càng trọng, tài của bạn càng cao. Không có tài năng nào lớn hơn tài tập hợp được trí tuệ và lương tri của người khác quanh mình, nhờ văn hóa giao tiếp. Bởi thế, các nhà tuyển dụng yêu cầu cao về kỹ năng giao tiếp là phải.

Để có được văn hóa giao tiếp trong nghề nghiệp, cần phải học tập và rèn luyện hai loại kỹ năng quan yếu sau đây :

1. Kỹ năng gây được thiện cảm với người mà ta tiếp xúc, dù đó là người không được ta thiện cảm. Kỹ năng này giúp ta có thêm bạn, thêm sự đồng tình và hỗ trợ từ khách quan.

2. Kỹ năng hiểu được thực chất của người mà ta giao tiếp, dù đó là người đã gần ta lâu ngày. Kỹ năng này giúp ta tránh được ngộ nhận khi hợp tác hoặc không hợp tác với người khác.

Loại kỹ năng thứ nhất được trui rèn chủ yếu bằng việc luyện tâm. Cái tâm giao tiếp gồm tổ hợp các đức tính cơ bản : trung thực nhưng vẫn tỉnh táo, ân cần nhưng có khoảng cách, cởi mở nhưng biết chế ngự, lắng nghe nhưng biết suy xét, nhẫn nhục nhưng có bản lĩnh. Bao trùm lên những tố chất đó là một thái độ lịch thiệp, sẵn sàng nở nụ cười kẻ cả lúc ngặt nghèo nhất. Trong giao tiếp, tối kỵ những điều sau đây : chơi trội, ba hoa, phô trương, khinh mạn, phách lối, hống hách (với người dưới quyền càng không được như vậy).

Loại kỹ năng thứ hai được rèn tập thông qua các công đoạn : quan sát, thử thách, lại quan sát, lại thử thách (tối thiểu 10 lần đối với những trường hợp mà thực chất của họ được che đậy tinh vi). Tiếp theo mỗi lần quan sát và thử thách là phân tích, tổng hợp, nhận định, phối kiểm (qua nhiều kênh thông tin) nhận định lại, phối kiểm tiếp. Cuối cùng, đưa ra quyết định nhằm vào 1 trong 3 phương án :

- Hoặc nới lỏng quan hệ giao tiếp (trì hoãn dần)

- Hoặc thắt chặt quan hệ giao tiếp (gắn bó thêm)

www.manghuongnghiep.com

- Hoặc đình chỉ quan hệ giao tiếp (đoạn tuyệt hẳn).

Do hiểu sai thực chất của người khác (nhất là trường hợp hiểu lầm người xấu thành tốt), có khi ta phải trả giá rất nặng nề cho sự nghiệp, tay nghề không mất nhưng cơ nghiệp lại tiêu.

30.Trí tò mò giúp gì trong việc học nghề và hành nghề?

Hỏi: Bạn em có trí tò mò, muốn tìm tòi và bắt chước những gì người khác làm, cũng muốn thử xem mình có như họ không. Cái gì mới, lạ và cả kỳ cục nữa đều hấp dẫn đối với bạn ấy, không tiếp cận với nó là bạn em không chịu nổi.

Xin hỏi, thứ tò mò như vậy là tốt hay xấu nếu đem theo tính cách ấy vào hành trang hướng nghiệp? Trong việc học nghề và hành nghề, trí tò mò có giúp ích gì không, hay làm rách việc và bị chê cười?

Trả lời: Để thử thách trí tò mò và óc phán đoán của ứng viên, nhà tuyển dụng tại một trung tâm tư vấn Luật pháp đã đưa ra 2 mẫu thông tin có thật và yêu cầu ứng viên ấy cho nhận xét trong 6 giây (sau khi đọc xong) :

1.Ở một miền quê nước Mỹ có tấm bảng đặt dưới chân cột điện, ghi rõ: ”Cẩn thận, đường dây cao thế – 1200KV, đụng vào là chết. Ai đụng vào sẽ bị xử phạt 10000 đôla”.

2.Khi Roméo lấy ánh trăng thanh để thề với juliette về lòng chung thủy của chàng, Juliette đã nói : “Xin chàng đừng lấy vầng trăng mà thề thốt. Vầng trăng hay nghiêng ngả, mà mỗi tháng lại thường thay đổi lối đi về”.

Và đây là nhận xét của ứng viên – một cử nhân Luật vừa tốt nghiệp :

+ Thông tin 1: Không có gì đặc biệt. Cấm là đúng. Có điều, luật phạt như vậy là khắt khe!

+ Thông tin 2: Thật đặc biệt ở chỗ Roméo là người thích lãng mạn. Lấy ánh trăng mà thề thì tình yêu càng thơ mộng chứ sao! Tuy vậy, luật thì không thể đem chị Hằng ra làm nhân chứng.

…Hôm ấy, nhà tuyển dụng đã thất vọng bởi 2 lẽ:

a. Ứng viên chẳng phát hiện được sự vô lý (không khả thi) của luật xử, mà chỉ thấy sự khắc khe của nộp phạt.

www.manghuongnghiep.com

b. Tâm trí của ứng viên đó nghiêng về sự vui thích và tìm tòi chất lãng mạn của sự việc, chứ không thấy được sự thông minh và ý nhị trong lời đáp của Juliette.

…Đem theo trí tò mò vào hành trang hướng nghiệp là rất cần, nhưng phải phân biệt 2 loại tò mò để lựa chọn. Theo G.S Stephen Hawking (nhà vật lý tài danh thế giới), có loại tò mò trí tuệ (thỏa mãn nhu cầu cao thượng) và loại tò mò bản năng (thỏa mãn nhu cầu tầm thường). Ở trường hợp trên đây, nhà tuyển dụng muốn chọn người có xu hướng tò mò trí tuệ, thích tìm tòi và khám phá sự thông minh và óc thực tiễn của người khác.

Tò mò trí tuệ nếu được nâng cao sẽ là sự khởi đầu của những ý tưởng sáng tạo, cần cho việc nâng cấp tay nghề. Do đó, nếu tò mó muốn biết chỉ để bắt chước như bạn nói, thì chưa phải đích thực là tò mò trí tuệ. Dù bắt chước khôn khéo tới đâu, hành động như thế vẫn đậm chất bản năng, nhiều hơn chất trí tuệ. Tò mò trí tuệ thường đi đôi với những phán đoán tinh anh, có lợi cho quá trình học nghề và hành nghề một cách sáng tạo và sắc sảo. Đó cũng là một trong những tiêu chí của những nơi “săn đầu người” (head hunter) cho các đại công ty.

Sự tò mò còn là một tính cách, thoạt đầu nó chưa hẳn tốt hoặc xấu. Tốt hay xấu là do động cơ thúc đẩy sự tò mò ấy. Tò mò để xâm xoi chuyện riêng tư của người khác là xấu. Nhưng tò mò để học hỏi, tìm tòi khoa học, nghiên cứu thiên nhiên…lại là một đức tính vô cùng quý báu, còn gọi là tò mò khoa học. Qua nhiều câu hỏi thường xuyên đưa ra từ một học sinh (xung quanh vấn đề kiến thức), người thầy tinh ý có thể biết được học sinh đó có óc tò mò khoa học hay không. Chẳng hạn, một học sinh trung bình hỏi: kim la bàn đem lên núi thì nó quay về hướng nào? Nhưng với học sinh tò mò khoa học lại hỏi lắc léo hơn: kim la bàn sẽ quay về hướng nào nếu đặt nó tại tâm điểm của Bắc cực? Tương tự, một học sinh sắc sảo có thể hỏi: Tại vùng tâm của lòng trái đất, trọng lượng của vật có gì khác với trọng lượng của vật đó khi ở trên mặt đất?

Trong quá trình hướng nghiệp, sự tò mò khoa học và kỹ thuật rất đáng được phát triển và khuyến khích. Bước đầu của sự tò mò đó bao giờ cũng dẫn tới việc đặt ra một vấn đề cần xem xét. Cách đặt vần đề như thế (kèm theo nội dung của vấn đề) đã là một ý hướng tích cực đi tới khoa học, dù chưa giải quyết được vấn đề. Đấy cũng là sự khởi đầu của những ý tưởng khoa học sẽ được nẩy sinh, nếu được dẫn dắt để nghiên cứu khoa học ngay trong quá trình học tập. Điều đó rất có lợi cho việc hướng nghiệp lâu dài, nhất là đối với những ai có chí hướng đi sâu vào nghiệp vụ nghiên cứu khoa học. Nghiên cứu khoa học là một ngành nghề trọng yếu thuộc 2 lĩnh vực hoạt động: Khoa học – Công nghệ và Đầu tư – Phát triển

www.manghuongnghiep.com

31.Nên chọn nghề phù hợp hay nghề nhàn hạ?

Hỏi: Bạn em có liệt kê một số nghề nhàn hạ mà thu nhập khá, rồi bảo em nên chọn nghề như vậy, dù không phù hợp cũng ráng cho qua. Em hỏi "không phù hợp" là không phù hợp như thế nào, bạn ấy bảo…ừ thì ráng chiều chuộng người ta một chút dù mình không ưa, ráng chấp nhận thiệt thòi chút đỉnh dù mình thấy tiếc, nhưng bù lại là được làm nơi sạch sẽ, nơi mát mẻ, ngồi phòng lạnh hoặc ngồi xe hơi theo xếp đi ký hợp đồng giống như được du lịch đó đây, làm gì và làm ở đâu cũng được mở mày mở mặt…

Có lúc em cho như vậy cũng hay, làm nghề gì đó không hợp mà khỏe re cũng được, vẫn còn hơn làm nghề phù hợp mà phải tất bật tối ngày. Nhưng rồi lại đắn đo e ngại, liệu như thế có bị đánh mất chính mình không? Liệu có nghề gì thật nhàn mà vẫn phù hợp không? Nếu được nhàn hạ trong khi hành nghề có bị coi là xấu không?

Trả lời: Người không thạo nghề thì hành nghề rất vất vả. Nhưng khi đã điêu luyện tay nghề thì họ làm như "chơi", họ thao tác nghề giống như làm xiếc trước mắt ta, thoắt cái là xong, vừa nhẹ nhàng vừa tuyệt hảo. Đó là lúc mà tay nghề đã giúp họ không chỉ đạt hiệu quả, còn đạt tới mức nhàn hạ, mang đến cho họ cả thú vui và nét đẹp tinh tế trong hạnh phúc hành nghề.

Có hai thứ nhàn hạ: nhàn hạ tích cực và nhàn hạ tiêu cực. Loại nhàn hạ nhờ chăm chỉ học hành và thường xuyên rèn luyện mà có (như vừa nêu ở trên), đó là thứ nhàn hạ tích cực. Để có sự nhàn hạ đúng nghĩa tích cực, người ta phải chấp nhận một sự đánh đổi bằng công sức, mồ hôi, thậm chí cả nước mắt và máu đào, chứ không đánh đổi danh dự và phẩm giá. Sự đánh đổi đó mang lại cho họ trí tuệ, chất xám, tài năng, bản lĩnh và cả lương tri – những tiền đề cho một cuộc sống đổi đời: từ bỉ cực sang thái lai. Nếu hôm nay, một nhà sáng chế phát minh hay một nhà doanh nghiệp tỷ phú đang hưởng thụ tài sản của mình trong hạnh phúc nhàn hạ, thì đó là việc họ xứng đáng được hưởng thụ thành quả do họ đã khó nhọc mà có. Họ được "nghỉ ngơi" sau khi đã khó nhọc tự "leo núi", chứ không nằm một chỗ thụ động chờ người khác khiêng qua núi.

Hy vọng bạn không nằm trong số người muốn nhàn hạ theo kiểu thụ động, tiêu cực, tự đánh mất mình. Nhưng cũng đừng nhầm tưởng rằng, những người đã thực sự thành công và trở nên nhàn hạ trong nghề nghiệp (hơn thế – thành danh trong sự nghiệp, như các đại gia lỗi lạc, các nghệ sĩ tài hoa…) là do họ chọn nghề nhàn hạ, mà chính là nhờ họ đã chọn đúng nghề phù hợp. Chính xác hơn: nhờ nghề họ chọn, khi thấy giữa nghề và họ đều tương hợp tối đa. Một nhà giáo danh tiếng – GSTS Khoa học vật lý Nguyễn Chung Tú đãnhiều lần khẳng định trước báo

www.manghuongnghiep.com

giới, bạn hữu và sinh viên của mình: “Chính ngành vật lý chọn tôi, thay vì tôi chọn ngành đó”. Và, trong sự nghiệp giáo dục của mình, GSTS. Nguyễn Chung Tú đã thực sự tìm thấy hạnh phúc khoa học khi đi sâu vào ngành vật lý và nghề sư phạm.

Trên thực tế, có người mong đến với nghề nào đó mà không cần phải tốn công học hỏi, đến khi đi làm thì muốn nhàn hạ mà được lương cao. Ông Kim-Woo-Choong (người sáng lập tập đoàn Deawoo – Hàn Quốc) đã từng nói với họ rằng:”Đừng mơ tưởng ảo. Không có nghề nào thật sự nhàn hạ theo nghĩa đen. Chỉ có người nhàn hạ chứ không có nghề nhàn hạ. Nghề nào cũng đòi hỏi cố gắng liên tục, nếu không vất vả tay chân thì cũng căng thẳng đầu óc. Mặt khác, người có lương tâm nghề nghiệp và lương tâm cống hiến không bao giờ thấy mình nhàn hạ buông thả trong nghề. Họ luôn luôn trăn trở với nghề, với công việc, theo hướng suy nghĩ làm sao đây để cải tiến nhiều hơn, hiệu quả cao hơn, phục vụ tốt hơn”.

32.Chọn nghề vinh hiển?

Hỏi: Tôi thấy nhiều người vì nghề nghiệp mà làm lụng quá vất vả, chẳng nghĩ ngơi. Có khi thấy họ dù đã nỗ lực hết mình và tay nghề rất vững nhưng công việc vẫn ì ạch, làm ăn không khởi sắc.

Vậy, ngoài mục đích mưu sinh và cống hiến, có nên hướng tới một mục đích cao hơn, lâu dài hơn: tìm thấy vinh hiển trong nghề, được hưởng hạnh phúc trong nghề? Giải thích như thế nào về những trường hợp (tuy không nhiều): được nghệ tinh mà thân không vinh?

Trả lời: Thực ra, ngay trong mục đích cống hiến đã mang ý nghĩa cao đẹp của nó: cống hiến cho cộng đồng càng nhiều, nghĩa là càng đem lại hạnh phúc cho mọi người. Sự cống hiến đó càng cao cả bao nhiêu thì mục đích đạt được trong hướng nghiệp càng cao bấy nhiêu. Họ tìm thấy hạnh phúc của mình trong sự cống hiến. Theo cách nhìn của họ, sự vinh hiển của cá nhân nằm trong sự tiến bộ của cộng đồng. Và hơn thế, họ không cho rằng vinh hiển chỉ là giàu có về tiền của hoặc nhàn hạ về thể xác. Với họ, một giá trị về tinh thần được nâng cao, một niềm tin của khách hàng được gửi gắm...đã là dấu ấn của vinh hiển.

Những dấu ấn vinh hiển đó không thể “ăn” được như sơn hào hải vị, nhưng lại trường tồn trong giới, trong nghề, như những danh thơm. “Sự vinh hiển cao nhất là sự vinh hiển khiến ta tự hào về nhân phẩm, không phải cúi mặt trước công lý” (Charlie Chaplin). Thiếu gì người “vinh hiển” một thời (cao sang , phú quý, chức trọng) nhưng vì thiếu cái vinh hiển cao nhất đó mà cuối cùng phải đứng trước vành móng ngựa!

www.manghuongnghiep.com

Bạn muốn tìm hạnh phúc trong nghề? Vâng, đó là một nhu cầu cao đẹp mà ai cũng mong. Có điều, cái gì làm nên hạnh phúc đích thực và bền vững trong đời và trong nghề? “Tiền của và sự nhàn hạ có thể cho ta vài hạnh phúc nhất thời, chứ không thể đem lại cho ta hạnh phúc một đời.”(Kim-Woo-Choong). Trên mạng Internet tháng 5/2001 có xuất hiện một loạt tranh mô tả về hạnh phúc “ngắn” và hạnh phúc “dài”, đại ý nói: Nếu muốn được hạnh phúc trong một giờ, hãy ngủ một giấc. Muốn có hạnh phúc 1 ngày, hãy đi chơi giã ngoại. Muốn hạnh phúc 1 tuần, hãy tổ chức 1 kỳ nghỉ. Muốn hạnh phúc 1 tháng, hãy kết hôn để sống “trăng mật”. Muốn hạnh phúc 1 năm, tìm cách thừa hưởng của hồi môn. Còn, muốn hạnh phúc cả 1 đời, hãy học cách yêu thích công việc của mình – dù đó là việc bé nhỏ, là nghề hèn mọn nhưng thích đáng.

Xin ghi lại mẫu đối thoại giữa 1 người thợ làm công (LC) với 1 người thợ tự do (TD):

- LC: Nghề tự do như anh thật sung sướng, nhàn hạ.

- TD: Không , chừng nào tôi đổi nghề tự do sang “nghề ăn bám” mới được nhàn hạ.

Và dưới đây là mẩu đối thoại khác, giữa hai người (A và B) làm 2 nghề hoàn toàn khác nhau, nhưng người nào cũng chán với nghề của mình mà thích thú với nghề của người kia:

- Anh A: Kiếp sau, tôi sẽ đổi nghề. Thiên đường chính là nghề của anh.

- Anh B: Tôi sẽ đổi nghề, kiếp sau. Nghề của anh mới là thiên đường.

...Họ chỉ nhìn cái nhàn hạ và niềm hạnh phúc qua hình thức. Khi thấy được thực chất, họ mới vỡ mộng hạnh phúc. Thực chất đó là: Không yêu nghề, không làm việc cực lực thì chỉ có hạnh phúc...”ảo”!

33.Thế nào là “nghệ tinh”?

Hỏi: Tôi hiểu mục đích lâu dài của hướng nghiệp không chỉ đạt tới nghệ tinh. Nhưng hiểu như thế nào mới thật là nghệ tinh? Có người học ở trường rất giỏi, nhưng ra đời làm việc ít thành công, lại không bằng người khác học chẳng giỏi nhưng lại rất thành công trong nghề, tại sao? Làm thế nào để biết được tay nghề của mình mạnh hay yếu cỡ nào, hay dở tới đâu, để liệu bề mà tu nghiệp?

Trả lời: Học ở trường mới chỉ thử sức học và đo sức học là chính, chưa có nhiều cơ hội để thử sức tác nghiệp ngoài đời và đo lường kỹ xảo nghề nghiệp. Cho nên, kết quả học tập khi đó chưa

www.manghuongnghiep.com

thể đại diện cho hiệu quả lao động tác nghiệp sau này. Bởi vậy, nếu có sự khập khiễng (không đồng nhất) giữa thành công trong học tập và thành công trong nghề nghiệp là điều dễ hiểu.

Chính cuộc sống ngoài đời và thực tiễn nghề nghiệp là thước đo phẩm chất và năng lực con người chính xác nhất. Trên thực tế, người có bằng cấp không cao có thể hành nghề hiệu quả hơn cả người có bằng cấp cao. Trong trường hợp đó, người có bằng cấp tuy không cao nhưng thật sự là người lao động có chất lượng mà xã hội đang cần. Vì thế mới có lời nói thẳng của nhiều nhà tuyển dụng trước các ứng viên: “Chúng tôi chỉ tuyển lao động có chất lượng chứ không tuyển theo danh nghĩa bằng cấp”. Nói cách khác: Chuẩn lựa đầu tiên của các nhà tuyển dụng lao động là “nghệ tinh”, thay vì “chứng chỉ”. Với họ, chứng chỉ văn bằng chỉ để tham khảo thôi.

“Nghệ tinh” – một khái niệm dễ gây ngộ nhận với nhiều người, nếu chỉ cảm nhận nó một cách hình thức và nặng tính chủ quan. Nhà tuyển dụng chỉ cần đưa ra vài tình huống nhận thức công việc hay yêu cầu tác nghiệp, nếu thấy ứng viên đó “nói không xuôi, làm không đạt”, họ biết ngay người đó chưa đủ nghệ tinh dù có thừa chứng chỉ. Phép trắc nghiệm nghề nghiệp (với hàng chục đến hàng trăm tình huống xử lý) sẽ là thước đo khách quan để khẳng định mức độ tay nghề.

Khi bắt tay vào nghề, nếu bạn tự đứng ra lập nghiệp, hãy tiếp tục “đo lường” sức mình kinh qua thực tế (thay vì sách vở). Muốn biết “nghệ tinh” của bạn đến cỡ nào, tay nghề của bạn mạnh yếu chỗ nào, có đủ sức để cạnh tranh hay không, bạn hãy tự đo lường thông qua thực tế tiếp thị. Quá trình đó là một sự điều nghiên về “độ nóng” của thị trường khi tiếp thị theo 5 chiều hướng sau đây (tổng quát cho mọi nghề).

1-Tiếp thị nhu cầu khách hàng: xem ta đã đáp ứng được những mong muốn của họ tới đâu, do ta bị hạn chế ở mặt nào mà chưa đáp ứng được những nhu cầu đang nóng của họ?

2-Tiếp thị thiết bị nghề nghiệp: xem những “bộ đồ nghề” của ta so với những trang thiết bị hiện có trên thị trường và trong đồng nghiệp thì ta còn thua kém ở mặt nào, có đuổi kịp công nghệ hiện đại không?

3-Tiếp thị vật liệu hành nghề: xem những nguyên vật liệu do ta sử dụng có chất lượng cao không, loại nào nên thay thế và có thể gia công cải tiến để mua cái mới mà vẫn đảm bảo chất lượng?

4-Tiếp thị công nghệ chế tác: biết cách nghĩ và cách làm (từ ý tưởng đến hành động sáng tạo) của những đồng nghiệp để so sánh, đối chiếu xem có những gì đáng để ta học hỏi? (Điều này chủ yếu nghiên cứu và tìm hiểu qua sản phẩm của họ).

www.manghuongnghiep.com

5-Tiếp thị nhân tài trong nghề: xem trong những đồng nghiệp có ai đang nổi lên, cạnh tranh giỏi, tiếp cận họ để khai thác bí quyết tay nghề nơi họ. (Điều này phải tế nhị và tinh ý mới phát hiện và thấu hiểu được, vì không ai dễ gì để lộ bí quyết).

Như vậy, việc tự đo lường sức bạn không phải căn cứ vào bậc nghề, mà nên thực tế hơn – căn cứ vào tài hoa của những đồng nghiệp giỏi hơn mình.

...Sau khi đã tiếp thị kỹ lưỡng như đã nói trên, nếu xác định thấy tay nghề của bạn không thấp, thiết bị của bạn không tồi, vật liệu của bạn không kém...mà vẫn "thua" người ta, chưa tấn phát được, thì bạn nên nghĩ tới một vấn đề khác quan trọng hơn cả việc giỏi tay nghề. Đó là giỏi hành nghề.

34.Giỏi tay nghề và giỏi hành nghề - hai mục tiêu của :Nghệ tinh"?

Hỏi: Bạn em tốt nghiệp cử nhân loại giỏi, nhưng ra trường lại không tìm được việc làm. Một bạn khác cũng có bằng cấp "xịn", ra trường có việc làm ngay, nhưng lại không thành công bằng những người "tay ngang" (trái ngành nghề). Tìm hiểu thì nghe mấy xếp ở những nơi đó bảo là người bên nào cũng giỏi nghề cả, nhưng hơn thua nhau nằm ở khả năng hành nghề.

Vậy giỏi tay nghề và giỏi hành nghề khác gì nhau? Tại sao "tay ngang" mà lại giỏi nghề được? Nếu thế thì đào tạo đúng ngành nghề làm gì? Làm sao để thực sự có khả năng hành nghề?

Trả lời: Không phải ai "tay ngang" cũng giỏi nghề. Giỏi hay không giỏi một nghề nào đó chẳng phải do "tay ngang" hay "tay dọc", mà do người đó đáp ứng được cả hai điều kiện của nghề sau đây:

1/ Bắt kịp và thích ứng nhanh khi vào cuộc hoặc khi tiếp cận với nghề "tay ngang" (cứ tạm gọi là thế để chỉ một nghề mới – chưa được qua đào tạo). Điều đó chứng tỏ năng lực và tính cách của người ấy phù hợp với nghề mới. Một người giỏi và đa năng, có thể phù hợp với nhiều ngành nghề khác nhau (trong đó có nghề cũ – đã được đào tạo và nghề mới – chưa qua đào tạo).

2/ Tuy chưa qua đào tạo về nghề mới, nhưng người đó lại mạnh về năng lực tự đào tạo. Do nhu cầu công việc (phải đáp ứng khi thực tế đòi hỏi) và nhất là vì xét thấy nghề đó cũng phù hợp với mình, nên người ấy đã tự lo tìm tòi học hỏi, tự mày mò nghiên cứu, tự đào tạo tích cực, lấy nghề

www.manghuongnghiep.com

dạy nghề, nên mỗi ngày một tiến bộ. Nhờ thế, họ dần dần chuyển từ nghề "trái tay" thành nghề "thuận tay".

…Thực tế có một khoảng cách (dài/ ngắn tùy từng người) giữa học nghề và làm việc, giữa kết quả trong lớp và thành đạt ngoài đời. Không thiếu những người ra đời giỏi thêm cả nghề tay ngang trong những điều như đã nói trên. Điều này không phủ định việc đào tạo theo trường lớp. Muốn giỏi nghề nào cũng phải nhờ đào tạo đúng nghề đó. Nhưng cần hiểu rằng, đào tạo không có nghĩa đến trường lớp, được nghe giảng…Đào tạo còn có nghĩa là tự đào tạo, và đó mới là phương thức đào tạo tích cực nhất trong đào tạo. Ai giỏi tự đào tạo, người đó càng thích ứng nhanh và chuyển hóa nhanh cho nhiều ngành, càng làm tốt nhiều nghề khác nhau. Người nào làm nghề tay ngang mà không biết tự đào tạo hoặc tự đào tạo không mạnh, chắc chắn sẽ không giỏi tay nghề, dù có phù hợp tới đâu.

Trong quá trình tự đào tạo ngoài hệ thống trường lớp, những người giỏi nghề tay ngang thường biết tự đào tạo cả cách hành nghề. Giỏi hành nghề là thuần thục công việc tổ chức lao động nghề nghiệp trong một guồng máy nhân sự và cơ cấu vận hành, sao cho hợp lý, khoa học, để nâng cao chất lượng, hiệu suất và hiệu quả.

"Nghệ tinh" không chỉ là giỏi tay nghề, còn đòi hỏi phải giỏi hành nghề. Yêu cầu thứ hai mới thật sự quan yếu. Có vậy, người ta mới coi trách nhiệm của nhà lãnh đạo và tổ chức thực hiện nặng nề hơn người thực hiện là nhân viên. Trong chiến trận, người chỉ huy không chỉ giỏi chiến thuật, còn phải giỏi chiến lược, biết điều binh khiển tướng, người lính không chỉ giỏi đánh giặc, còn phải biết phòng thủ, biết nghi binh, biết phân chia hỏa lực, biết phối hợp binh chủng…Nghĩa là, ai ai cũng phải biết dùng mọi tâm trí và sức lực đê phát huy tối đa nội lực của mình và tranh thủ tối đa tiềm lực của người hợp tác. Trong lập nghiệp và hành nghề cũng vậy, từ người điều hành cho đến mọi nhân viên, ai cũng cần phải giỏi tay nghề và giỏi cả cách hành nghề. Đương nhiên, tùy phạm vi trách nhiệm mà có yêu cầu tương ứng cho mỗi người tác nghiệp.

Như thế, giỏi tay nghề và giỏi hành nghề là hai trong những mục tiên gần của hướng nghiệp (vì hướng nghiệp còn có những mục tiêu xa hơn). Giỏi tay nghề chưa đủ để xác định là "nghệ tinh". Đó mới chỉ là điều kiện cần. Muốn thực sự nghệ tinh, phải luyện cho giỏi cách hành nghề (còn gọi là hành nghề tốt, hiệu quả cao), bằng việc hội đủ 4 yếu tố sau đây (vừa là năng lực, vừa là phẩm chất):

www.manghuongnghiep.com

- Ngoại giao tốt (biết đối nhân xử thế).
- Ứng biến tốt (biết xoay chuyển tình hình).
- Quản lý tốt (biết tổ chức và điều hành công việc).
- Trách nhiệm cao (chịu trách nhiệm cá nhân, có sai thì nhận lỗi, biết chịu tội thì sửa sai).

Khi một nhà quản lý của hãng điện tử Motorola đưa 4 yếu tố này hỏi Bill Gates – người "thiện nghệ" số 1 trong ngành công nghệ thông tin của hãng Microsoft, xem cần thêm bớt gì nữa, Bill Gates cũng khẳng định đó là những nội dung căn bản của việc hành nghề tốt. Đồng thời, Bill Gates bổ sung thêm hai yếu tố quan trọng khác, đó là: 1. Luôn luôn chăm chỉ. 2. Luôn luôn tiết kiệm. Bằng thực tế kinh nghiệm của mình, ông nói: "Càng chăm chỉ bao nhiêu, tôi càng may mắn bấy nhiêu. Và, đó là sự may mắn mà tôi không thể bị đánh mất". Khi ta chăm chỉ và kiên trì, nghĩa là ta đang tích lũy nội lực và của cải. Khi đó, dù chưa may mắn được thành công chăng nữa, hoặc dù chưa có thành phẩm hay lợi nhuận. Nhưng ta lại được rất nhiều về tiềm năng ẩn giấu và kho tàng ẩn chứa trong nội lực.

Trong phòng làm việc của Bill Gates có gắn máy điện thoại, đương nhiên, ông không chỉ gọi đi mà cúp chiều gọi tới (mọi liên lạc với bên ngoài đã có thư ký riêng). Bởi vì, ông không muốn chuông điện thoại gọi tới gây cản trở dòng suy nghĩ và giờ làm việc của mình. Với ông, tiết kiệm thời gian quý hơn mọi thứ tiết kiệm khác. Bill Gates coi tính năng biết làm chủ thời gian la tiêu chí số một của việc hành nghề giỏi.

35.Muốn học nghề … lãnh đạo?

Hỏi: Từ nhỏ, em đã thích làm "anh hai" trong đám bạn, dù ở nhà, em là thứ sáu. Đến trường, liên tục từ lớp 7 đến lớp 11, các bạn đều nể cái uy của em. Dù em không là lớp trưởng, nhưng có lần em được cử làm đội trưởng văn nghệ của trường. Như vậy chứng tỏ em có năng khiếu chỉ huy phải không? Bởi thế em muốn học một nghề gì đó mà sau này ra làm lãnh đạo.

Suy nghĩ và ước muốn của em như vậy có lệch lạc không? Để làm chỉ huy tốt, cần phải có những năng lực và phẩm chất gì? Quản trị kinh doanh có phải là một nghề chỉ huy (làm giám đốc doanh nghiệp) hay không?

Trả lời: Mục tiêu đào tạo của ngành quản trị kinh doanh không phải để làm chỉ huy (dù là chỉ huy kinh doanh). Vào học ngành đó bạn sẽ được đào tạo để trở thành người am hiểu về kinh tế, có

www.manghuongnghiep.com

kiến thức doanh nghiệp, có kỹ năng kinh doanh. Trong đó cũng có trang bị một số nhận thức và lý luận về quản trị và tâm lý học quản lý, nhưng không đi sâu vào vai trò lãnh đạo, chỉ huy.

Chỉ huy (hay quản lý, lãnh đạo) là một cương vị, chứ không phải là một nghề. Nghề nào cũng có những cương vị chỉ huy từ thấp lên cao, sắp xếp theo từng cấp bậc của hệ thống tổ chức. Chẳng hạn: tổ trưởng, đội trưởng, quản đốc, giám đốc, tổng giám đốc, chủ tập đoàn. Đó là những chức vụ quản lý hoặc cương vị lãnh đạo do cấp trên bổ dụng hoặc được tập thể bầu ra, căn cứ vào phẩm chất và năng lực nghề nghiệp của đương sự.

Thông thường, những người vừa giỏi tay nghề, vừa giỏi hành nghề thì tuỳ mức độ mà được tín nhiệm giữ các trọng trách trong guồng máy của nghề. Nhưng đó là một quá trình trưởng thành, được khẳng định từng bước tiến bộ thông qua thực tiễn hoạt động của người đó. Nói rằng có năng khiếu chỉ huy cũng đúng, nhưng chỉ một phần thôi. Cái chính là sự rèn luyện của bản thân. Có năng khiếu mà chẳng lo rèn luyện thì không thể tạo thành năng lực được, nghĩa là khó trở thành người chỉ huy tốt. Có thể quy các phẩm chất và năng lực chỉ huy về 7 nét đặc trưng sau đây:

1. **Biết cảm hóa tốt** và kích thích được cấp dưới làm việc theo phương châm “cống hiến nặng hơn mưu sinh, lấy công ích làm trọng”

2. **Biết tổ chức công việc**, tổ chức nhân sự, tổ chức thực hiện và kiểm tra trong phạm vi quản lý, với ý thức cao về trách nhiệm cá nhân.

3. **Biết tập hợp được** trí tuệ, năng lực và tâm huyết của toàn thể cấp dưới theo tinh thần “đồng cam cộng khổ để vượt lên thử thách”.

4. **Biết tự rèn luyện**, tự đào tạo, tự bồi dưỡng với ý thức “thực sự cầu thị, khiêm tốn học hỏi” để đổi mới tư duy, cải thiện công việc, nâng cao năng lực và phẩm chất.

5. **Biết lắng nghe để thấu hiểu**, biết thông cảm để sẻ chia với những tâm tư, tình cảm, nhận thức và nguyện vọng chính đáng của mỗi thành viên cấp dưới.

6. **Biết bao quát công việc**, bao quát quy trình, bao quát nhân sự với ý thức “trông cây lại nhớ đến rừng, trông rừng lại nghĩ đến cây”.

7. **Biết tự chế cảm xúc**, trấn tĩnh trước mọi sự kích động. Không lạm dụng chức quyền trong xử lý vụ việc. Biết hạn chế tối đa quyền lực hành chính và tăng cường tối đa uy lực gương mẫu.

www.manghuongnghiep.com

… Những cái "sự biết" đó nếu được bạn nâng cấp thì sẽ nâng cao dần năng lực chỉ huy, và cũng là cơ sở để cấp trên xét đề bạt theo con đường chính thống. Nghề nghiệp nào (nếu được tổ chức theo một hệ thống chặt chẽ) cũng cần có những yêu cầu về việc cân nhắc nhân sự trong các cương vị chỉ huy, với mục đích: phục vụ và cống hiến. Khi bạn có sở thích và mong muốn được làm chỉ huy thì điều đó không có gì sai, nếu ước nguyện này xuất phát từ động cơ tốt: phục vụ và cống hiến. Tuy nhiên, không đơn giản "muốn" là được. vấn đề là phải biết *cách thực hiện ý muốn*.

Trước khi muốn chỉ huy, phải biết hướng tới sự phấn đấu theo những yêu cầu về phẩm chất và năng lực của người chỉ huy (7 điều nói trên). Kế đó, phải học cách *làm người dưới quyền* (tức là người phục tùng sự chỉ huy). Nói khác đi: phải học làm lính trước khi làm quan, học làm thợ trước khi làm thầy, phải làm thợ giỏi trước khi làm một người thấy tốt. Nói một cách khác nữa: phải thành thạo một nghề nghiệp (vừa giỏi tay nghề vừa giỏi hành nghề - "nghệ tinh") mới hy vọng tiến dần theo từng nấc thang vững chắc trong cương vị chỉ huy. Đó là quy trình căn bản để thực hiện ý muốn chỉ huy.

Bao trùm lên tất cả mọi vấn đề xung quanh ý muốn chỉ huy và cách thực hiện ý muốn đó, là thái độ và ý thức khiêm nhường: *không tự coi mình là trên tất cả, dù ở cương vị cao nhất.* "Biết người biết ta" là một phương châm hàng đầu của sách lược chỉ huy, dù là chỉ huy trong phạm vi nghề nghiệp.

36.Hướng nghiệp như thế nào để giã từ dĩ vãng cơ cực?

Hỏi: Em thường sống cơ cực ở những góc tồi lầm lũi: dưới gầm cầu, trong hẻm hóc…Hiện tại cũng không hơn gì : ngày bán báo dạo, đêm ngủ công viên. Vậy có thể ngóc đầu lên mà hướng nghiệp được không? Đời em kể như mạt vận, không còn ai thân thích để nương nhờ.

Nhưng em biết tựa vào kiến thức trên chồng báo để học hỏi, mà sao thấy niềm hy vọng mong manh quá, vì kiến thức đâu có ăn được? Liệu có cách gì (dù không là phép tiên) để vực mình dậy với một nghề nghiệp vững chắc, khi chỗ đứng của em đang là bóng tối?

Trả lời: Bạn có lối nói bóng bẩy, với nhiều ngôn từ hình tượng, chứng tỏ trí tuệ của bạn không đến nỗi tối tăm như chỗ bạn đang đứng. Nếu bạn cố thắp thêm một nguồn sáng từ trong tim, bạn nhìn đời và số phận sẽ khác hơn. Lúc rảnh rỗi hoặc lúc dừng chân khi bán báo dạo, nếu bạn lướt trên các mục báo sẽ thấy rất nhiều gương sáng lập nghiệp từ vận xui. Có người còn lầm lũi hơn bạn mà họ giã từ được dĩ vãng tối tăm. Bạn cực khổ, nhưng chưa bị người ta hạ nhục như cậu

www.manghuongnghiep.com

bé Võ Phi Hùng cách đây hơn 30 năm sống bơ vơ, dật dờ, trôi dạt trên đường phố Sài Gòn với những người ở tận đáy xã hội.

Có lần, Võ Phi Hùng đi bán báo dạo, bị bọn côn đồ hà hiếp, phải chui xuống ống cống thối tha để mò tìm đồng xu cho kẻ ác. Với anh, chịu nhẫn nhục để được yên thân mà kiếm sống, rồi lo mày mò tự học để vượt qua nghịch cảnh. Ngày nay, nhiều người biết đến một tác giả của nhiều kịch bản nổi tiếng đã chuyển thành phim, nói lên vẻ đẹp ẩn giấu trong tâm hồn của lớp người cùng cực. Đó là nhà văn và nhà biên kịch Võ Phi Hùng đang thành danh. Nhưng ít ai biết được thuở hàn vi của ông là một tuổi thơ dữ dội. Chính những năm tháng lang bạt không chỉ bán dạo, còn hát dạo cùng với một hành khất thất thểu quanh các đám cưới, đám ma…đã hun đúc nơi ông nhiều vốn sống với đủ vị cay đắng trong đời. Ông gọi đó là một thời dĩ vãng đớn đau, nhưng phải biết từ giã nó. Ý tưởng đó đã trở thành tên gọi của kịch bản phim nổi tiếng “Giã từ dĩ vãng”, và tiếp theo là những kịch bản khác :”Cầu thang tối”, “Chim phóng sinh”….

Nếu không tự thắp sáng tim mình để thêm lửa cho trí tuệ, chắc chắn nghiệp dĩ vãng của chàng trai Võ Phi Hùng vẫn cứ quanh quẩn trong những cầu thang tối, không được phóng sinh để trở thành một nhà văn có tay nghề sắc sảo như ông bây giờ. Trưởng thành theo một hướng khác, có nhà doanh nghiệp Thái Tuấn Chí cũng đi lên từ một cậu bé bán dạo và làm đủ nghề lam lũ. Nhờ nuôi chí khí và lo học hỏi, quyết lập thân cùng với lập nghiệp mà thời “mạt vận” của anh đã qua. Hiện nay, anh là một trong 10 doanh nhân trẻ xuất sắc toàn quốc, vừa nhận giải thưởng Sao Đỏ năm 2001, với thương hiệu dệt Thái Tuấn.

Những tấm gương tương tự như nhà văn Võ Phi Hùng, doanh nhân Thái Tuấn Chí không nhiều, nhưng cũng không ít, vẫn đủ để ta chiêm nghiệm về cách “cải tổ” cuộc đời khi được coi là đang… mạt vận. Tự rèn cho mình thật vững một tay nghề sở đắc, đó vẫn là phương thức hướng nghiệp tích cực nhất, và do đó dễ thành công nhất. Phương thức ấy, cách thức ấy, có dạng căn bản như sau:

+ Nung nấu và tích lũy nội lực là chính, không đợi chờ vận may. Nội lực không chỉ gồm nghị lực và chí khí, tâm lực và bản lĩnh, còn có trí lực và kinh nghiệm được nuôi dưỡng từ thái độ cầu học dù chưa có điều kiện đi học.

+ Vận dụng và khai thác nội lực là chính, để tạo việc tạo nghề. Ban đầu không đủ tiền vốn nhưng có vốn sống, không đủ kiến thức nhưng biết học hỏi, chưa có kỹ năng nhưng biết tập tành, chưa gặp thời cơ nhưng biết tích cực chuẩn bị để sẵn sàng đón trước thời cơ.

www.manghuongnghiep.com

…Phương thức căn bản trên đây sẽ dẫn bạn vào một "cuộc chiến" với chính bản thân, để tự vượt lên chính mình. Đừng nghĩ rằng đó chỉ là cách thức nỗ lực của những người được thành danh. Không, những tấm gương vô danh mà lập nghiệp từ tay trắng hoặc từ chỗ "mạt vận" cũng đã làm như thế mà có được một tọa độ trong cộng đồng, nên họ cũng giã từ được dĩ vãng cơ cực. Chỉ khác là họ không muốn được nêu danh. Số này rất nhiều, có ở quanh ta. Ngay cả những người đang nổi danh, khi khởi nghiệp từ trong bóng tối của sự bần hàn, họ không hề nghĩ đến danh tiếng. Thế rồi, theo luật "hữu xạ tự nhiên hương", khi thành công của họ thực sự đã khởi sắc, dù họ không muốn nổi tiếng, danh thơm vẫn lan toả.

Đừng chon tâm nguyện của bạn bị "đứt bóng", để ánh sáng trong tim vẫn tiếp tục soi đường. Khi hướng nghiệp, dù dưới chân bạn là một vùng tối, nhưng phía trước bạn là cả bầu trời với nhiều điểm sáng đang mời gọi. Vấn đề là bạn có chuẩn bị nội lực cho hành trang để lên đường hay không.

CHÚC CÁC BẠN SẼ CHỌN ĐƯỢC MỘT NGHỀ PHÙ HỢP VỚI MÌNH !!!

www.manghuongnghiep.com